

Bodleian Libraries

UNIVERSITY OF OXFORD

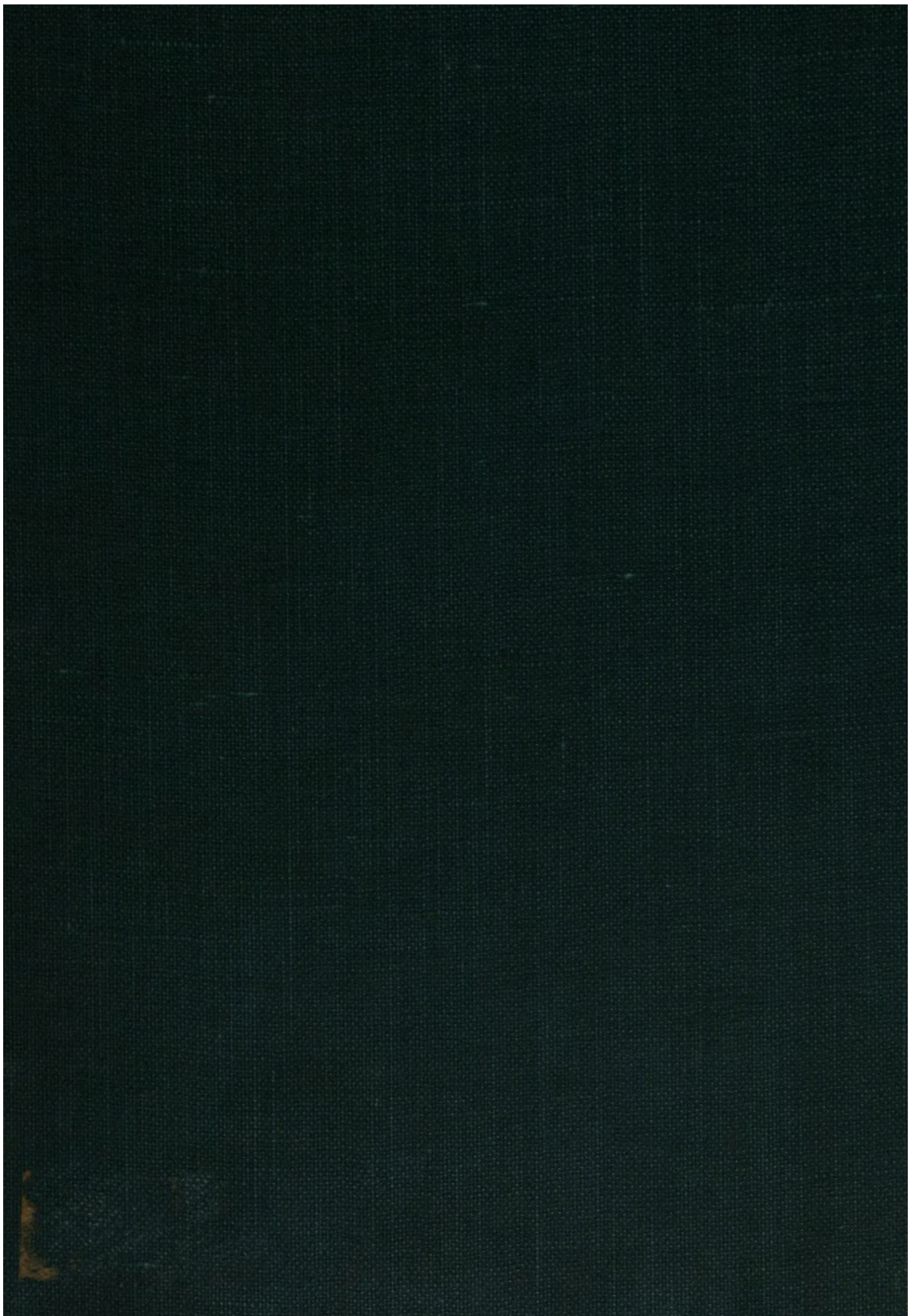
This book is part of the collection held by the Bodleian Libraries and scanned by Google, Inc. for the Google Books Library Project.

For more information see:

<http://www.bodleian.ox.ac.uk/dbooks>

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 2.0 UK: England & Wales (CC BY-NC-SA 2.0) licence.

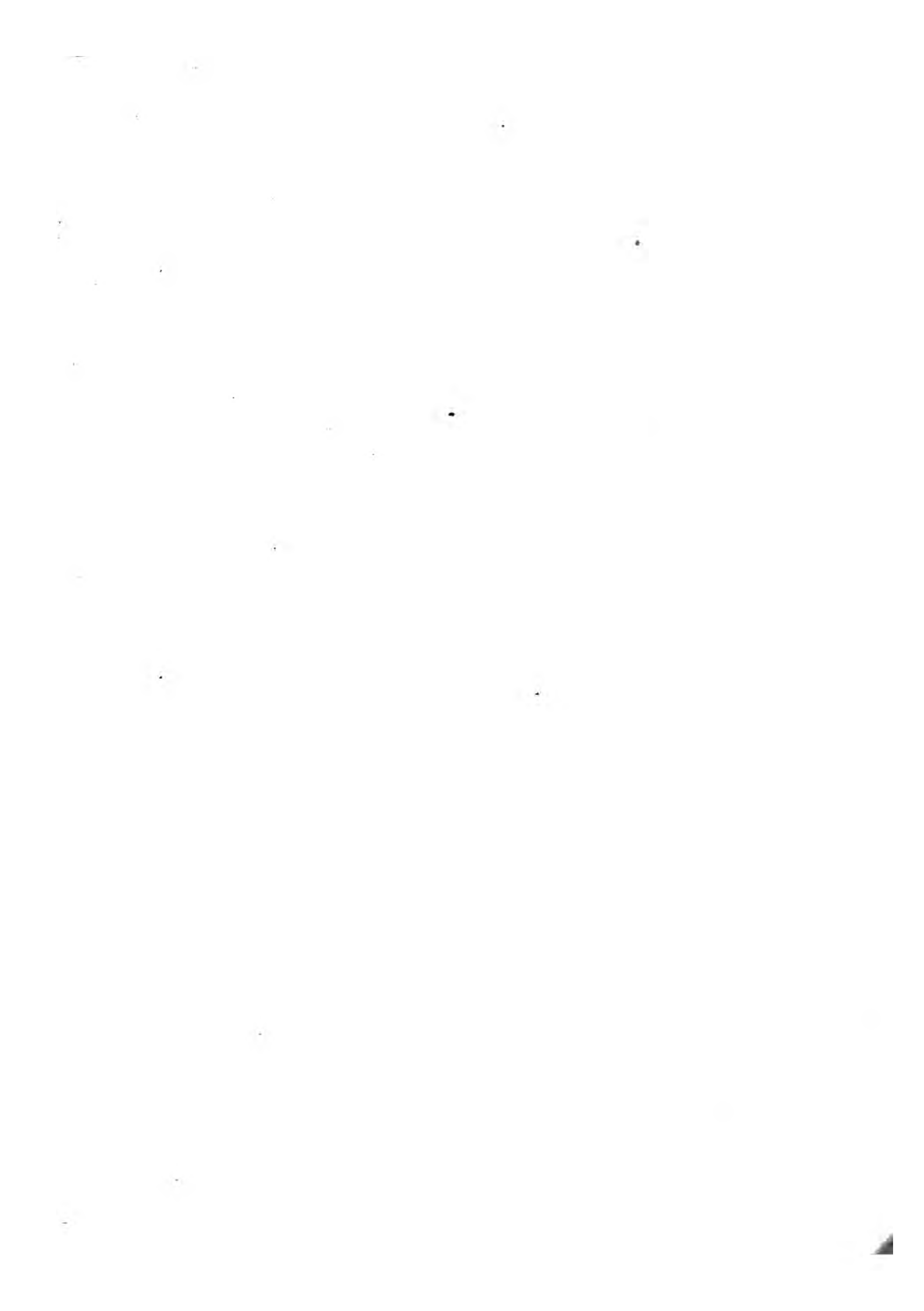

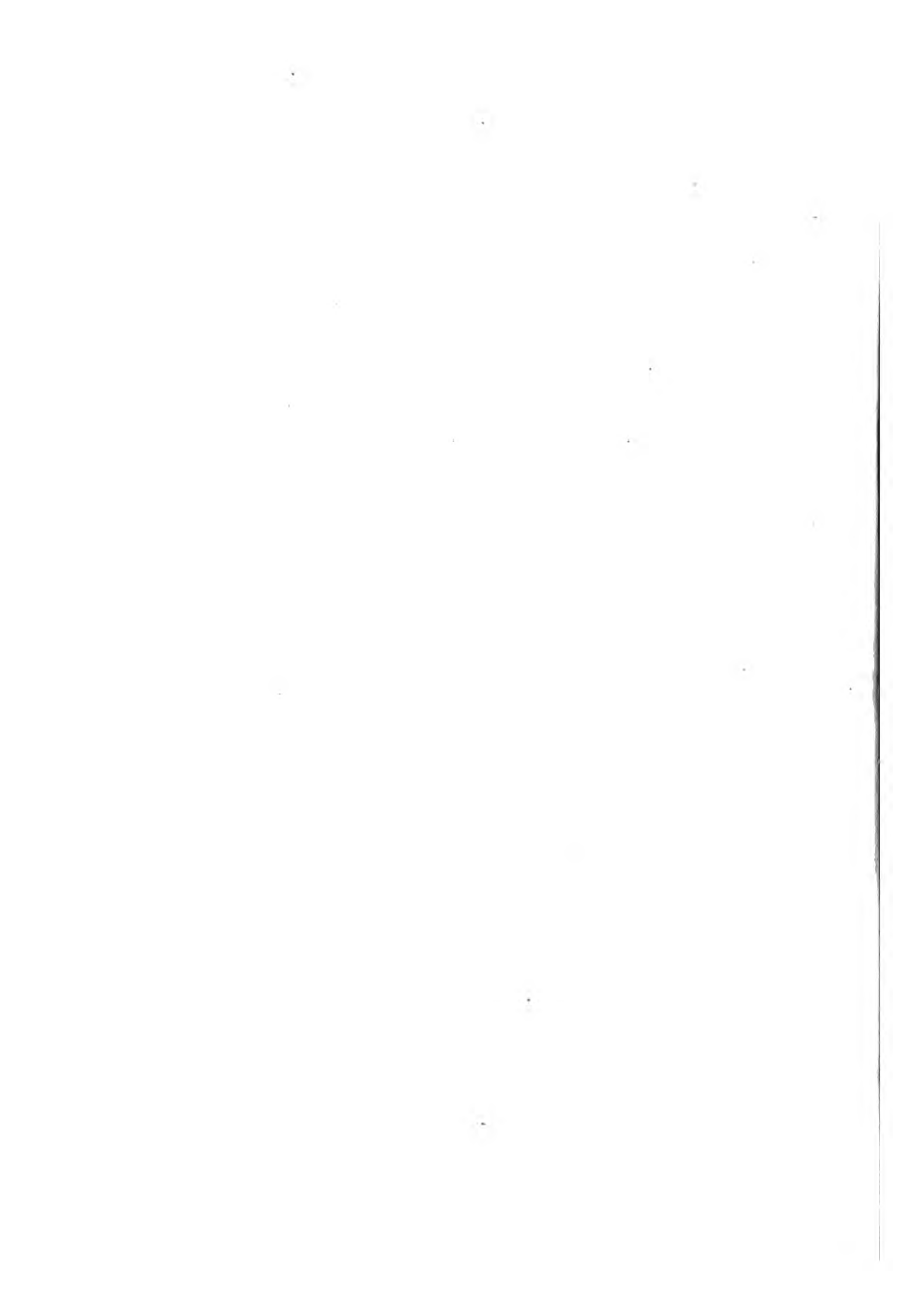

92

49 A 25

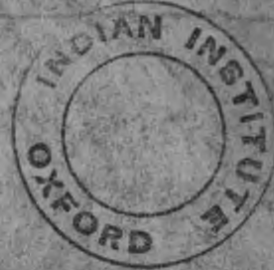

حکایات پارسی

ID EST

NARRATIONES PERSICAE.

EX LIBRO MANUSCRIPTO EDIDIT, GLOSSARIO EXPLANAVIT,
GRAMMATICAE BREVEM ADUMBRATIONEM PRAEMISIT

GEORGIUS ROSEN.

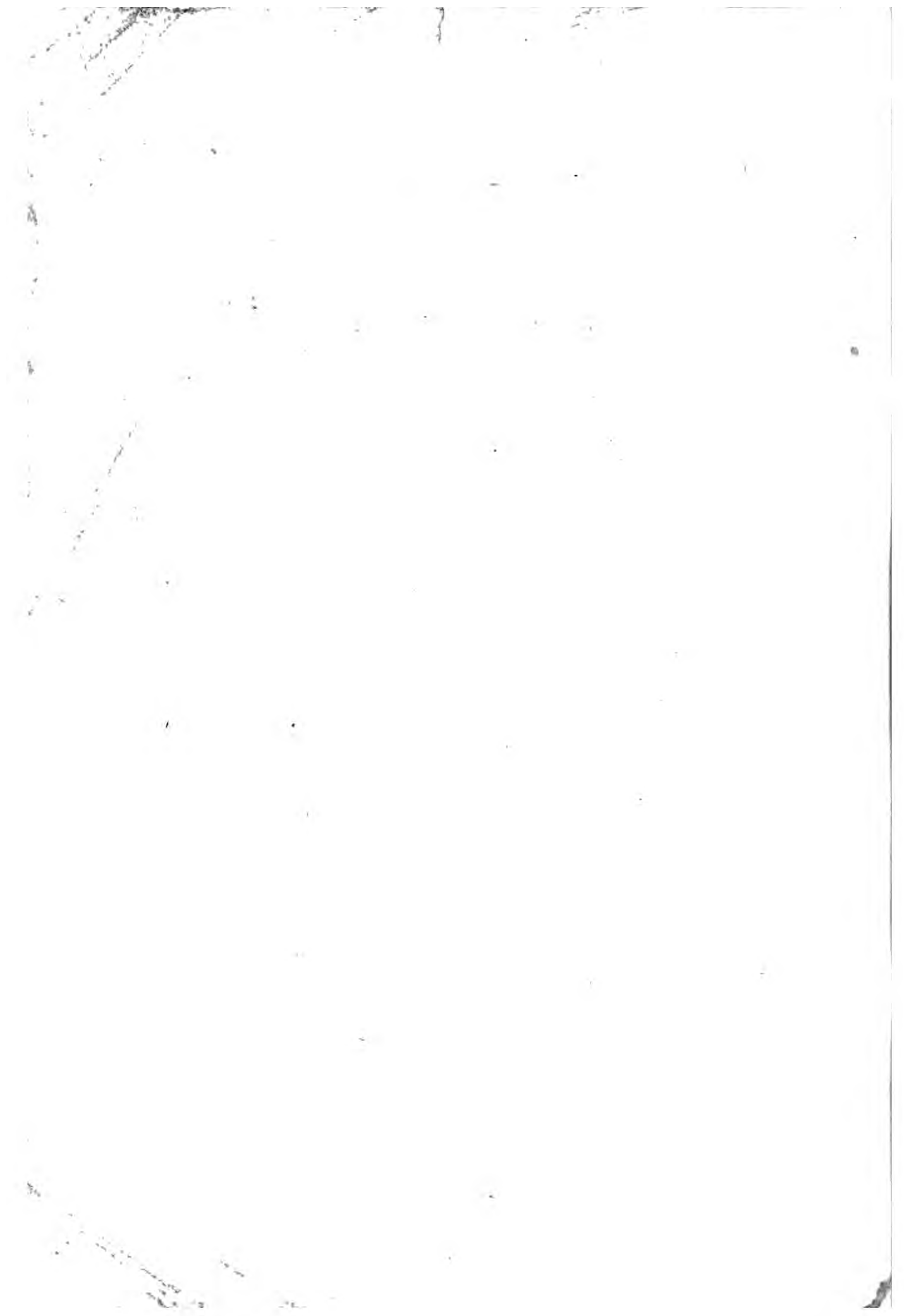
DR. PHILOS.

BEROLINI.

VEITH ET SOCII SUMTIBUS.

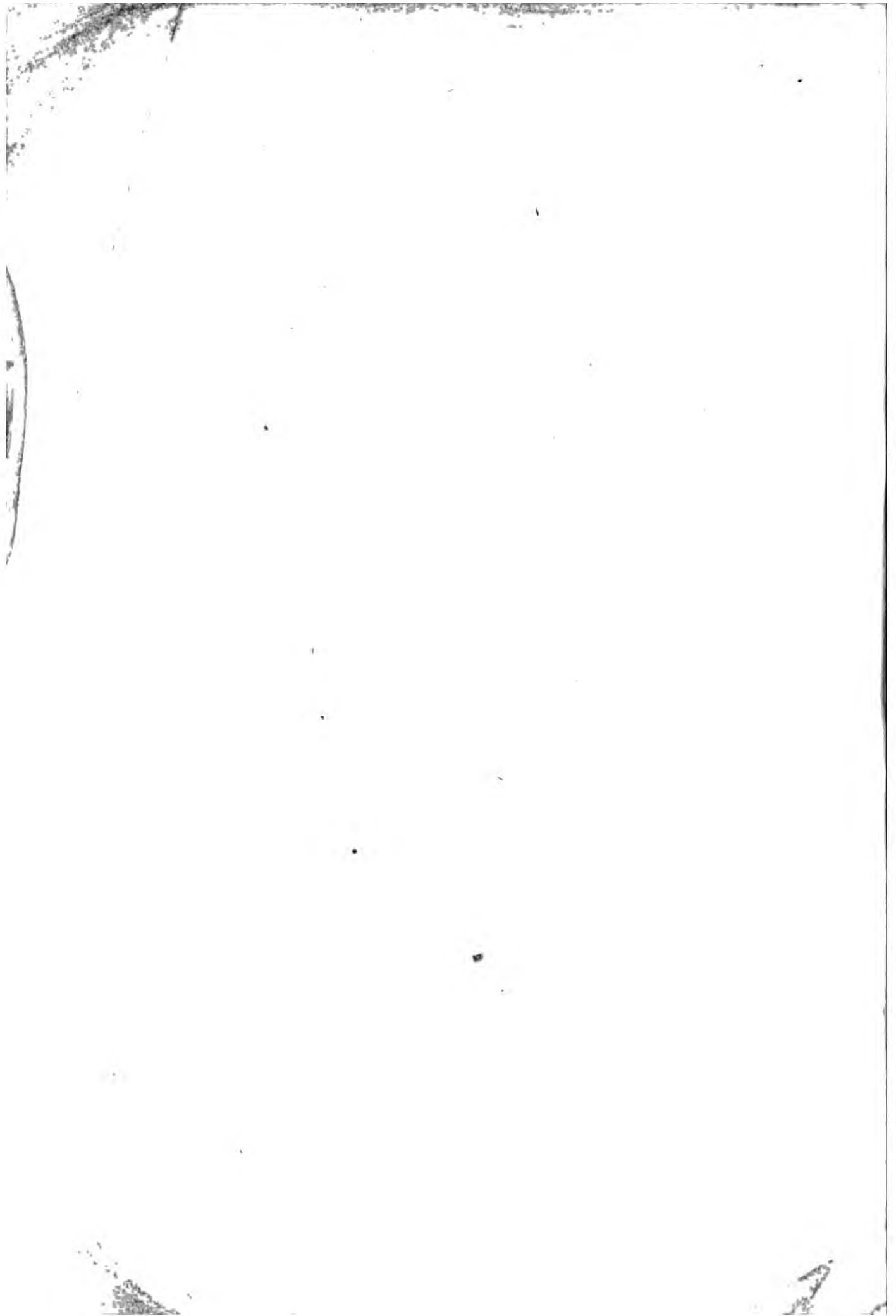
1843.

PATRI OPTIMO

FRIDERICO BALLHORN-ROSEN,

**UTR. JUR. ET PHILOS. DOCTORI M. AA, CANCELL. JUST. DETMOLD.
DIRECTORI.**

LECTVRIS.

Cum abhinc annis duobus Detmoldiae in domo patria degerem, eo animo ut litterarum orientalium studia, quibus jam ante Berolini operam dederam, ibi persequerer opulenta librorum supellectile utens, quos cum maximam partem Fridericus, beatus frater meus, Londini olim possedisset, illo praematura morte nobis abrepto, pater carissimus ex Anglia in usum meum ad se transportari curavit; codices multos nonnullos persicos atque arabicos, quorum ita copia mihi facta erat, perlustrare constitui. Quod dum ago, imprimis multo quodam persico, quod nondum editum esse rebar, delectatus sum; ex quo perlucto tantam cepi voluptatem, ut illud in publicum edere cuperem, ita me litteris orientalibus aliquantulum profuturum arbitratus. Atque cum mihi vere anni proximi Berolinum reverso ejusdem rei autores facti essent praeceptores mei summopere reverendi, viri in doctrina orientali consummati, diutius cunctari nefas duxi.

Postquam autem codicem illum, qui, etsi titulo eleganter coloribus distincto marginibusque aureis caret, caeterum nitidissime est scriptus, ad prelum parare institui: peraptus mihi visus est, ex quo adminiculum tironibus conficerem, quo utentes sine negotio difficultates

primas superarent; neque postea, idem suadentibus amicis, atque rogante bibliopola, viro perhumano, ab hoc consilio recedendum esse intellexi. Itaque maxima operis parte profligata, ultimae tantum plagulae nondum impressae libri emissionem retardabant, neque aliud ego opinabar, quam libellum viris doctis adhuc incognitum a me propositum iri: cum Lipsiae, quo me contuleram, ut Fleischerum, v. cel., litteras arabicas tradentem audirem, ab hoc cum magno meo dolore edoctus sum, rem aliter se habere. Is enim, cum plagulas libri mei jam confectas, quas cum eo communicaram, inspexisset, mox narrationes persicas, quae in eo insunt, se alio in libro jam legisse mihi significavit, qui liber „the Persian Moonshee“ inscriptus, primum Calcuttae a Gladwinio editus, deinde plus semel typis excusus postremo Londini cura W. Smythii prodiit, et persicum textum litteris arabicis eundemque litteris romanis expressum cum translatione anglica continet. Quae cum ita essent, novissimam istam libri Gladwiniani editionem, quam Fleischerus benevole mihi commodavit, cum textu msti mei comparavi, ut diversitatem scripturae enotarem. Sedecim narrationibus in fine adjunctis locupletior est liber meus; contra aliae quinque in eo omissae sunt; quod consulto librarium aliquem severiorem fecisse inde conjicio, quod paene omnes paullo lascivioris sunt argumenti. Caeterarum vero narrationum ambobus libris communium discrepantiam haud magni esse momenti, facile intelliget, qui synopsis, quam adjeci, inspexerit.

Quod ad menda attinet, primum calami lapsus, quos librario ob incuriam et nimiam festinationem nolenti excidisse arbitror, extemplo sustuli, ita tamen, ut notula subdita scripturam libri mei religiose indicarem. Deinde vitiosas quorundam vocabulorum scripturas, quas,

cum constanter recurrant, falso librarii iudicio aut perversae consuetudini tribuas, e textu non expunxi, cum in glossario legitimam scribendi rationem significasse satis haberem. Quas vero scripturas postea editionis Gladwinianae comparatio mihi suppeditavit, me iudice meis commodiores, eas in synopsi asterisco notavi.

De argumento libri multus esse nec volo nec possum, cum nihil habeam quod de eo dicam, nisi ea, quae quivis lector illico ipse inveniet. Perjucundas habes narratiunculas, tum longiores tum breviores, variae originis; omnes, si XII. priores exceperis, sine ratione certa conflatas, quarum lectio multum conferat ad cognoscendos mores populorum orientalium, quorum quidem indolem illae quoque redolent, quas alia indutas veste inter nostrates percelebratas dudum novimus, ut N. 61.

De scriptore vel potius confectore hujus συλλογῆς certiore fieri neque ante mihi contigit, neque in Gladwinii libro quidquam de eo traditum vidi. Nescio an nomen ejus his verbis fronti codicis inscriptis contineatur: مالك ادهل ابن سليمان پادشاه وبا جاتون (خاتون) (lege possessor Adhilis (?) est filius Salomonis rex et cum domina (Lady) Mathildi simul dominus (Sir) Richardus." Quorum ex habitu laborioso et incondito probabiliter colligitur, occidentalem aliquem, rerum orientalium haud valde peritum, qui olim codicem possederit, illa verba exarasse, quam conjecturam mirifice confirmare videtur formula iis superscripta بسملة الرحمان الرحيم, quae paene quot verba tot menda habet.

Hunc igitur librum quo facilius intelligerent tirones, grammaticae brevem adumbrationem atque glossarium textui adjeci. Illa nil praebet, nisi quae maxime neces-

saria sunt, si quis hanc linguam primum attingit: litteras et legendi notas, declinationem nominum, conjugationem verborum. Syntaxis persicae simplicitas, praesertim in tanto brevitatis studio, mihi de ea otium fecit. Eo plenius glossarium instruere volui, quod utinam consecutus sim! Plurimum certe diligentiae in hanc opusculi mei partem converti; quare vix fieri potuisse credo, ut ullum verbum me effugerit.

Boppio, Petermanno nec non Fleischerō, vv. cell., dilectissimis praeceptoribus meis, qui me dubitantem saepe consilio adjuvarunt, item Schottio, v. cel., qui ex ultimis plagulis menda typhotetica tollere haud est aspernatus, summas persolvo gratias; lecturos vero omnes, ut hunc librum qualiscunque est, aequi bonique consulant, magnopere rogatos esse volo.

Dabam Lipsiae 10. Febr. 1843.

SYNOPSIS

diversitatis scripturae.

Apud Gladw.

p.35 l. 1	بسم الرحمن الرحيم	deest.
” ” 3	برای طفلی	در طفلی
” ” 6	بشنید	شنید
” ” 11	Narrat. II.	Narrat. IV.
” ” 13	بادشاه	پادشاه
” ”	هرچند	هر چند که
p.36 l. 2	خرن	خورد
” ” 8	ریشهای	ریشهای
” ” 9	معلوم	ومعلوم
” ” 11	Narrat. III.	Narrat. VI.
” ” 13	مبلغ خود	روپیه
” ” 15	دانشمند	ودانشمند
p.37 l. 4	جواب	جواب سلام
p.38 l. 1	Narrat. IV.	Narrat. VII.
” ” 4	نزد پیر زن	نزد زن
” ” 6	شاخصی	شاخص
” ”	گفت	گفت که
” ” 12	بگیر	بگیرید
” ” 14	Narrat. V.	Narrat. VIII.

p.39l. 1	زد و گفت	زد گفت
„ „ 10	Narrat. VI.	Narrat. IX.
„ „ 11	مال خود	مال بسیار
„ „	بصرافی	صرافی را
„ „	بسفر	و بسفر
p.40l. 8	بزرگتر	بزرگ ترا
„ „ 11	Narrat. VII.	Narrat. X.
„ „ 12	بسیار می	می بسیار
„ „ 14	صبح	و صبح
„ „ 17	قاضی	و قاضی
p.41l. 2	آن زن	زن
„ „	گفت	و گفت
„ „ 5	شوی	شو
„ „ 9	Narrat. VIII.	Narrat. XI.
„ „ 10	کیسه دو هزار روپیه	دو هزار روپیه در کیسه
„ „ 11	خود	و خود
„ „ 14	روپیه	روپیه ها
„ „ 17	کرده	نموده
p.42l. 1	مسند خود را	مسند نو*
„ „ 2	نموده	نمود و
„ „ 4	افتاده	افتاد و
„ „ 5	او پرسید	پرسید
„ „ 14	تامل نموده	تجاهل نمود*
„ „ 15	فرمود	فرمود که
„ „ 16	نشان	فراش نشان*
p.43l. 2	کیسه	کیسه را
„ „ 6	رفوگر را	رفورا

Apud Gladw.

p. 43 l. 11 Narrat. IX.		Narrat. XII.
„ „ 14 همه		همه آن
p. 44 l. 3 Narrat. X.		Narrat. XIII.
„ „ 8 اندك اكثر		اكر اندك
„ „ 11 Narrat. XI.		Narrat. XIV.
„ „ 13 خرد		خورد
„ „ 14 باز خواهم رفت		خواهم رفت
„ „ سپر		سپر*
„ „ 17 حصه برادر		حصه برادر را
p. 46 l. 2 عرض کردند که		عرض کردند
„ „ 6 Narrat. XII.		Narrat. XV.
p. 47 l. 15 Narrat. XIII.		Narrat. XVI.
p. 48 l. 5 خوشنود		خوشنود
„ „ 9 زیرا که		زیرا که حالا
„ „ 16 روپه		روپیه*
p. 49 l. 1 Narrat. XIV.		Narrat. XVII.
„ „ 3 کردند		نمودند
„ „ لك روپه		دو لك روپیه
„ „ 4 قیمت اسپان		قیمت
„ „ 7 پش		پیش*
„ „ 9 لك روپه		دو لك روپیه
„ „ 13 نام		ونام
„ „ 14 Narrat. XV.		Narrat. XVIII.
p. 50 l. 6 Narrat. XVI.		Narrat. XX.
„ „ 7 گردن		شود
„ „ 11 Narrat. XVII.		Narrat. XXI.
„ „ 12 پرسید که		پرسید

p.50l.15 نان	نان را
p.51l. 3 میدهم	میکنم
„ „ 4 Narrat. XVIII.	Narrat. XXII.
„ „ 5 مطربان را	مطربان
„ „ 10 جواب داد	جواب داد که
„ „ 12 Narrat. XIX.	Narrat. XXIII.
p.52l. 3 Narrat. XX.	Narrat. XXIV.
„ „ 9 Narrat. XXI.	Narrat. XXV.
„ „ 13 نشسته	اینجا نشسته*
„ „ 15 Narrat. XXII.	Narrat. XXVI.
p.53l. 4 Narrat. XXIII.	Narrat. XXVII.
„ „ 9 Narrat. XXIV.	Narrat. XXVIII.
„ „ 10 پادشاه	پادشاهی
„ „ 16 کرد	شد
p.54l. 8 Narrat. XXV.	Narrat. XXIX.
„ „ 11 اثر چه	اثر
„ „ 15 Narrat. XXVI.	Narrat. XXX.
„ „ 17 بازار	بازر
„ „ صد	وصد
p.55 l. 1 وطوطی	وطوطی را
„ „ 2 دل	دل خود
„ „ 4 طوطی گفت	گفت
„ „ 6 Narrat. XXVII.	Narrat. XXXI.
„ „ 8 کباده	لباده
„ „ 10 خر است	خر
„ „ 11 Narrat. XXVIII.	Narrat. XXXIII.
„ „ 12 مساجدی	مساجد

Apud Gladw.

p.55l.12	نشسته	می نشست و
„ „ 13	گریست	گریست
„ „ 14	اثر بسیار	بسیار اثر
„ „ 16	اثر	هیچ اثر*
„ „ 18	اورا	اورا
p.56l. 3	Narrat. XXIX.	Narrat. XXXIV.
„ „ 9	Narrat. XXX.	Narrat. XXXV.
„ „ 13	گفت	گفت نه
„ „ 15	Narrat. XXXI.	Narrat. XXXVI.
p.57l. 1	آنوقت شخصی	شخصی آنوقت
„ „ 2	گفت	فرمود که
„ „ 4	یکدم دادن	از يك دم دادن*
„ „ 5	فرمود	گفت
„ „ 8	Narrat. XXXII.	Narrat. XXXVII.
„ „ 10	شور نمود	شور نمود که
p.58l. 1	Narrat. XXXIII.	Narrat. XXXVIII.
„ „ 6	Narrat. XXXIV.	Narrat. XXXIX.
„ „ 9	جای	جائی
„ „ 13	Narrat. XXXV.	Narrat. XL.
p.59l. 4	Narrat. XXXVI.	Narrat. XLI.
„ „ 12	خروسان	خروسان را
„ „ 14	Narrat. XXXVII.	Narrat. XLII.
„ „ 17	کرد	نمود
p.60l. 1	مهربان	بسیار بر او مهربان
„ „ 5	Narrat. XXXVIII.	Narrat. XLIII.
„ „ 7	دنبلی	دملی
„ „ 9	Narrat. XXXIX.	Narrat. XLIV.

p. 60 l. 15	غضب کرد	غصه شد
„ „ 17	نمود	کرد
p. 61 l. 2	Narrat. XL.	Narrat. XLV.
„ „ 3	که	آنچه*
„ „ 6	Narrat. XLI.	Narrat. XLVI.
„ „ 11	گفت منم	پادشاه گفت منم
„ „ 14	يك	يكی
„ „ 15	Narrat. XLII.	Narrat. XLVII.
p. 62 l. 1	بسیار	بسیارست
„ „ 8	Narrat. XLIII.	Narrat. XLVIII.
„ „ 14	Narrat. XLIV.	Narrat. XLIX.
„ „ 16	نابینای	نابینائی
p. 63 l. 2	چه فایده	فایده چیست
„ „ 4	Narrat. XLV.	Narrat. L.
„ „ 16	Narrat. XLVI.	Narrat. LI.
p. 64 l. 2	پرسید	وپرسید
„ „ 5	Narrat. XLVII.	Narrat. LII.
„ „ 7	در میان	میان
„ „ 9	پرسید	وپرسید
„ „ 11	Narrat. XLVIII.	Narrat. LIII.
„ „ 14	Narrat. XLIX.	Narrat. LIV.
p. 65 l. 2	جواب داد	جواب داد که
„ „ 3	دروغ	دروغ گفتم
p. 65 l. 6	Narrat. L.	Narrat. LV.
„ „ 11	واتفاقا	اتفاقا
„ „ 12	روپه	روپیه
„ „	وفقییر	فقیر

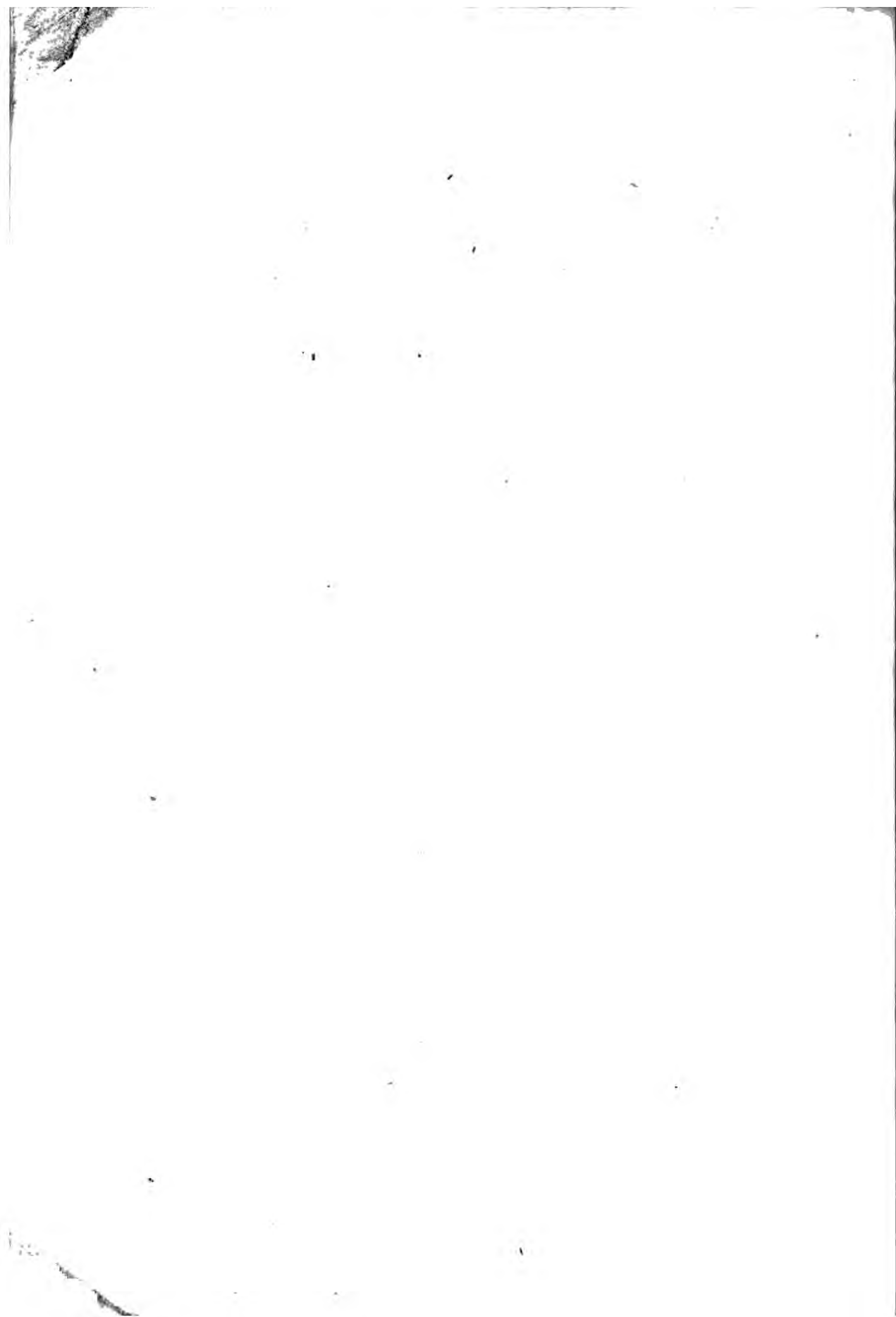
Apud Gladw.

p. 65l. 14	بخشیدم	بخشیده ام
p. 66l. 1	Narrat. LI.	Narrat. LVI.
„ „ 2	کتاب	* کتابی
„ „ 11	Narrat. LII.	Narrat. LVII.
p. 67l. 2	مرغ	مرغ را
„ „ 7	عرض کرد	عرض کرد که
„ „ 13	Narrat. LIII.	Narrat. LVIII.
„ „ 15	بروی	بر روی
„ „ 16	با مردمان	با مردمان
„ „ 17	خود	خود را
p. 68l. 3	Narrat. LIV.	Narrat. LIX.
„ „ 4	دویشی	درویش
„ „ 6	که کجا	* بنما کجا
„ „	دویم	* دووم
„ „ 7	سیاست میکند	سیاست میکنند
„ „ 10	آنکه	* آنکه خدا
„ „ 16	جواب	جواب سوال او
p. 69l. 5	خاک	از خاک
„ „	به او	آورا
„ „ 7	Narrat. LV.	Narrat. LX.
„ „ 9	سائیس	* سائیس
p. 70l. 4	که مبادا	مبادا که
p. 71l. 6	Narrat. LVIII.	Narrat. LXIII.
„ „ 7	دانشمندی	دانشمند
„ „ 8	میکند	میدارد
„ „	میدید	* میدهد
„ „ 9	کتیف	کشیف

p.71l. 10	ندارد	نداد*
„ „ 13	نشانیده	نشانید
p.72l. 3	Narrat. LIX.	Narrat. LXIV.
„ „ 4	دشمن	دشمنی
„ „ 5	شاخص	شاخصی
„ „ 6	خشنود	خوش
„ „ 7	هزیمت یافت	(sic) سکست آمد
„ „ 11	Narrat. LX.	Narrat. LXV.
„ „ 14	بیچاره	بیمار
p.73l. 3	Narrat. LXI.	Narrat. LXVI.
„ „ 9	سکّ باکضور	حالا که سکّ این*
„ „ 10	گفت	رتو باکضو وگفت
„ „ 14	سینه خود	سینه
„ „ 15	احوال	این احوال
p.74l. 1	Narrat. LXII.	Narrat. LXVI.
„ „ 3	بیرون	بیرون از
„ „ 8	مرا	اقرار*
„ „ 10	نهم	نهم
„ „ 11	قدر	نقد را
„ „ 15	Narrat. LXIII.	Narrat. LXVIII.
„ „ 17	که کدام	کدام
p.75l. 3	پرسیدند	وپرسیدند
„ „ 5	بردار	بردار*
„ „	وچون	چون
„ „ 7	چنان	چنان تصویر*
„ „	فریفتند	فریفتنی*

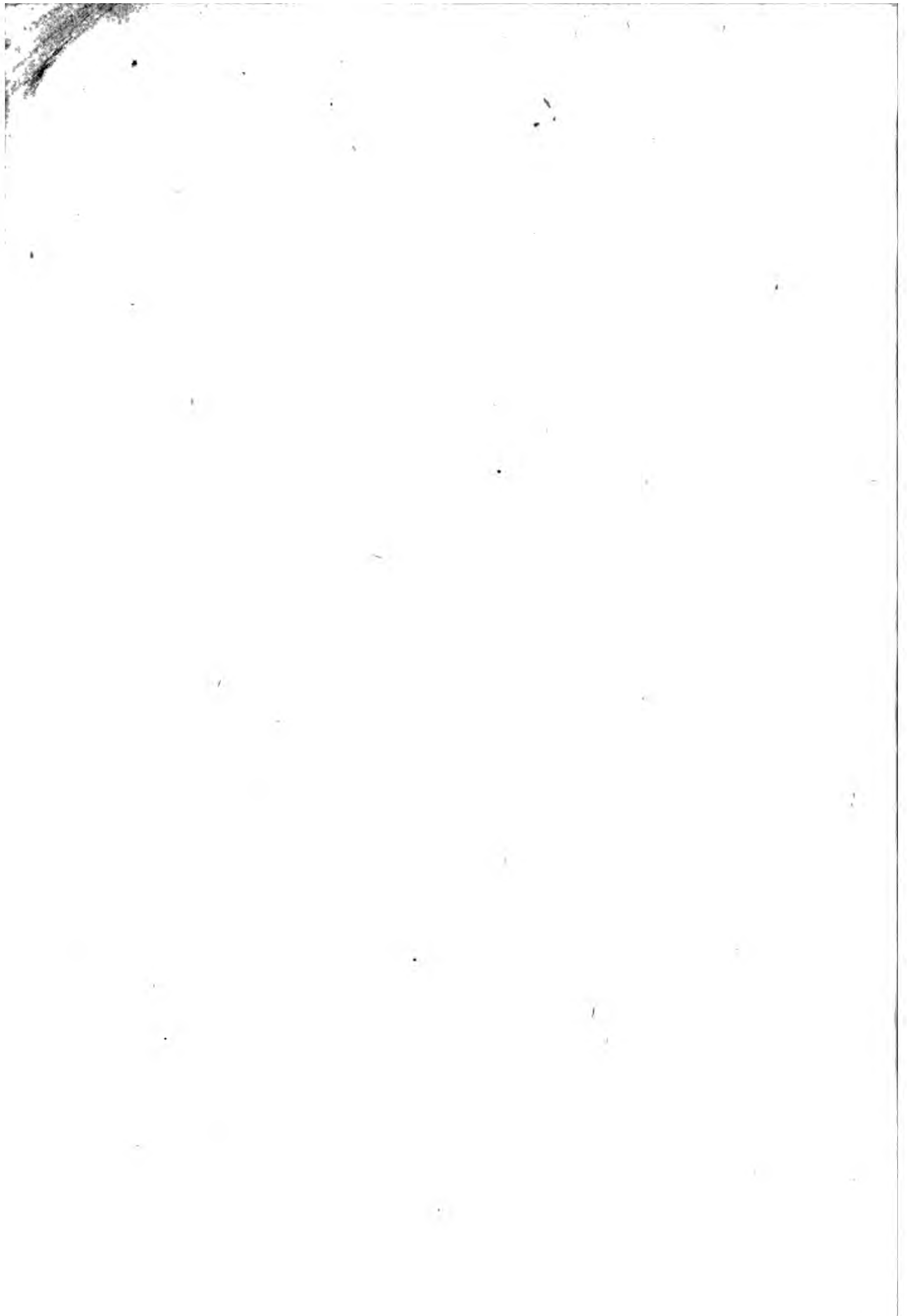
Apud Gladw.

p.75l. 9 Narrat. LXIV.	Narrat. LXIX.
„ „ 11 مرا خدا بزرگ آفریده	مرا بسیار بزرگ خدا آفرید
„ „ 12 درین	در آن
„ „ 13 آسمان	آسمان است *
„ „ 15 Narrat. LXV.	Narrat. LXX.
p.76l. 6 جوشن	جوشن را
„ „ 13 Narrat. LXVI.	Narrat. LXXI.
„ „ 17 خداوند	ای خداوند *
p.77l. 6 درختان	درختان گندم
„ „ 9 کردند	کردید *
„ „ 13 Narrat. LXVII.	Narrat. LXXII.
„ „ 16 بنمائی ترا ازار	بنمائی ترا ازاد *
p.78l. 5 Narrat. LXVIII.	Narrat. LXXIII.
„ „ 8 داد که	در داد که ای *
„ „ 10 در	درون
„ „ 13 Narrat. LXIX.	Narrat. LXXIV.
„ „ 14 فلاطون	افلاطون
p.79l. 1 Narrat. LXX.	Narrat. LXXV.
„ „ 2 وزیر	وزیری
„ „ 10 خوری	خوردی
p.80l. 3 Narrat. LXXI.	Narrat. LXXVII.
„ „ 5 حسد	حصد (sic)
„ „ 6 به	در
„ „ 7 دزد	دزد *
„ „ 10 آیاز تنها	آیاز

GRAMMATICES PERSICAE ADUMBRATIO.

I.

De litteris et pronuntiatione.

§. 1. **S**criptura Persarum, quippe quam ab Arabibus acceperint, a sinistra dextram versus legenda est. Sed cum alterutri linguae soni nonnulli sint quibus caret altera, Persae tum alphabeto quatuor litteras addiderunt, tum octo aliis praeterquam in vocibus arabicis fere nunquam utuntur: has in tabula sequente littera *a* notavimus, illas littera *p*.

	F i g u r a				N o m e n.	V a l o r.
	non con- nexa- rum.	connexarum				
		c. praeced.	utrinque	c. sequente		
	ا	آ			الف <i>Elif</i>	Spiritus lenis.
	ب	ب	ب	ب	با <i>Bâ</i>	<i>b.</i>
<i>p.</i>	پ	پ	پ	پ	پی <i>Pè</i>	<i>p.</i>

	Figura				Nomen,	Valor.
	non con- nexa- rum.	connexarum				
		c. praeced.	utrinque	c. sequente		
	تا	تا	تا	تا	Tâ	t.
a.	ثا	ثا	ثا	ثا	Thâ	th angl. Persis = ss.
	جیم	جیم	جیم	جیم	Gîm	g' (pron. dsch).
p.	چی	چی	چی	چی	Cè	c' (pron. tsch).
a.	ح	ح	ح	ح	Hâ	h.
	خا	خا	خا	خا	Châ	hh (durius, ut kh).
	دال	دال		دال	Dâl	d.
	ذال	ذال		ذال	Dsâl	dz.
	ر	ر		ر	Râ	r.
	زا	زا		زا	Zâ	z (gall.)
p.	ژی	ژی		ژی	Sè	's (pron. ut j gall.)
	سین	سین	سین	سین	Sin	s.
	شین	شین	شین	شین	Sîn	s' (pron. sch).
a.	صا	صا	صا	صا	Ssâd	ss.
a.	ض	ض	ض	ض	Dhâd	dh.
a.	طا	طا	طا	طا	Tâ	t.

Figura					Nomen.	Valor.
non con- nexa- rum.	connexarum			ظا		
	c.praeced.	utrinque	c.sequente			
a.	ظ	ظ	ظ	ظ	<i>Tsâ</i>	<i>ts.</i>
a.	ع	ع	ع	ع	<i>'Ain</i>	' spiritus gutturalis.
	غ	غ	غ	غ	<i>Ghain</i>	<i>gh.</i>
	ف	ف	ف	ف	<i>Fâ</i>	<i>f.</i>
a.	ق	ق	ق	ق	<i>Qâf</i>	<i>q.</i>
	ك	ك	ك	ك	<i>Kâf</i>	<i>k.</i>
p.	گ	گ	گ	گ	<i>Gâf</i>	<i>g.</i>
	ل	ل	ل	ل	<i>Lâm</i>	<i>l.</i>
	م	م	م	م	<i>Mîm</i>	<i>m.</i>
	ن	ن	ن	ن	<i>Nân</i>	<i>n.</i>
	و	و	و	و	<i>Vâv</i>	<i>v.</i>
	ه	ه	ه	ه	<i>Hâ</i>	<i>h.</i>
	ي	ي	ي	ي	<i>Jâ</i>	<i>j.</i>
	لا	لا		لام	<i>Lâm- Elif</i>	<i>là.</i>

§. 2. Hoc alphabetum in consonis tantum constat: vocales enim litteris non adnumerantur, quippe quas populi qui arabico alphabeto utuntur in scriptura aut plane omittant, aut signis nonnullis consonantibus additis denotent. Quae signa haec sunt:

1. linea supra consonam ducta —, *fathā*, hanc vocali *a* vel *e*
2. linea infra consonam ducta —, *kesra*, hanc vocali *i*
3. hamulus supra cons. ductus —, *dhamma*, hanc vocali *u* vel *o* efferendam indicant.

§. 3. Haec corripiuntur: longis vero vocalibus *â*, *i*, *û* exprimendis litterae *ا* ad *fathā*, *ى* ad *kesram*, *و* ad *dhammam* adjectae inserviunt: *ا* — *â*, *ى* — *i*, *و* — *û*.

V. c. *كأَم* *kâm* amor; *بِئِنِّى* *bîni* nasus; *رؤ* *rû* facies. Quae vero consonae, *ا*, *و*, *ى*, vocalibus quibus respondent additae, tum demum eas producunt, si in iis quiescunt, h. e. si propriam non habent vocalem qua efferantur: e. g. *بُودَن* *bûden* esse, oppos. *شُوم* *shûm* fiam.

§. 4. Diphthongi fiunt, litteris *ى* et *و* in vocali *a*, *fathā*, quiescentibus: et quidem *ى* — semper *ai* appellant,

و— vero Persae pro *au* plerumque *ev* enuntiant. E. g. لَيْلٌ *lail* nox; دَوْلَتٌ *devlet* imperium.

Vocales ê et ô, Arabum linguae ignotae, propriis signis carent, sed illam ut î, hanc ut ù Persae exprimunt; quam ambiguitatem glossaria tollunt, in quibus vocibus persicis pronuntiatio adscripta est.

§. 5. Arabes vocales in fine nominum plerorumque bis positas cum nasali pronuntiant, quod grammatici *nun-
nationem* s. *tanvîn* vocant. Et quidem —⁵ *un* nominati-
vum indicat, —⁵ *in* genitivum, —⁵ s. ا—⁵ *an* accusativum. Sed harum terminationum Persae nonnisi ا—⁵ *an* in vocibus nonnullis arabicis quarum accusativus pro adverbio usurpatur retinuerunt: v. c.

حَالٌ *hâlan* status, accus. حَالًا *hâlan* statim, nunc.

قَصْدٌ *qessdun* finis propositus, accus. قَصْدًا *qes-*

dan de industria.

§. 6. Praeterea hisce legendi notis utuntur:

—, —^o *germ*, circellus vel semicircellus supra consonam positus eam vocali carere significat: v. c. جَزْمٌ *germ*.

— *tesdid*, duplicatam esse consonam cui superscribitur indicat: v. c. نَقَّاش *naqqâs*.

— *hamza*, spiritus lenis est.

— *vessla*, in vocibus arabicis tantum obvia, litterae) in exordio vocis superscripta, hanc pronuntiatione cum proxima voce ita conjungit, ut elif omnino non enuntietur: v. c. ذُو الْقَرْنَيْنِ *dzu-l-qarnain*.

— *medda*, super litteram elif initialem posita, a productum indicat: v. c. آوَرْدَن *âverden*.

II.

De nominibus.

§. 6. Lingua persica et in vocibus genuinis terminationes, genus, numerum, casum indicantes, quas antiquitus eam habuisse analogia cum lingua sanscrita et zendica comprobat, amisit a) et in vocibus arabicis, quas permultas assumpsit, nunnationem finalemque vocalem rejecit b)

Exempla sunt:

a) Sanscr. *vrikas* m. lupus; Zend. *vehrko* m. Pers. كُرْك *gurg*.

S. *nâma* (them. *n*) n. nomen; Z. *id.* P. نام *nâm*.

S. *sarvas* m., *sarvâ* f., *sarvam* n. omnis, omne; Z.

haurvo m., *haurvâ* f., *haurvam* n. P. هر *her* mfn.

S. *kas* m., *kâ* f., *kim* n. Z. *ko* m., *kâ* f., *kat* n.

P. *kih* mfn.

b) Ar. ^سانسان *insânun* homo = انسان *insân*.

عَلَى الصَّبَاحِ ^اala-ssebahî mane = عَلَى لَصَّبَاحِ ^اala-ssebahî.

أَحْمَقُ ^اahmaku stultus = أَحْمَقُ ^اahmak.

§. 7. Inde sequitur proprium vocabulis persicis genus non esse, sed nonnisi ex sententia vocis cognosci posse, utrum generis masculini, an feminini, an generis neutrius sit.

§. 8. Numero plurali nominum substantivorum a) pronominumque b) et adjectivorum quae pro substantivo usurpata sunt c) exprimendo terminationes ان *ân* et ها *hâ*, vocibus additae, inserviunt; quarum illa plerumque in vocabulis animantium, hac in vocabulis rerum inanimatarum utuntur. Quas pristinae declinationis unicas reliquias esse Boppius (Vgl. Gramm. §. 240. 241.) probabile reddidit, quum

syllaba ان *ân* cum terminatione acc. plur. nominum gen. masc. in *a* exeuntium, sanscr. *ân* atque zend. *an* conveniat a) 1, syllaba ها *hâ* vero cum terminatione nominat. et accus. plur. nom. gen. neutr. in *as* exeuntium, sanscr. *ânsi*, zend. *an̄ha* a) 2. — Harum vero potissimum vestigia declinationum apud Persas mansisse vel inde explicari, quod terminatio *a* nominum sanscr. et zend. longe frequentissima sit, et inter suffixa quibus substantiva generis neutrius formentur nullum crebrius inveniatur quam *as*: quare minorem partem majoris analogiam paullatim secutam esse videri. Exempla sunt:

a) 1. Sanscr. *dêva* deus; acc. plur. *dêvân*.

Zend. *daêva* daemon; acc. plur. *daêvan*.

Pers. ديو *dêv* id; plur. دیوان *dêvân*.

2. Sanscr. *śiras* caput; plur. *śirânsi*.

Zend. *raocâs* lumen; plur. *raocânha*.

Pers. سر *ser* caput; plur. سرها *serhâ*.

b) این *in* hic; plur. اینان *inân* hi.

آن *ân* ille; plur. آنان *ânân* illi.

c) بزرگ *buzurg* magnus, princeps. pl. بزرگان *buzurgân* principes, optimates.

§. 9. Haud raro ambas terminationes promiscue usurpatas reperies, v. c. اسپ *esp* equus; plur. اسپان *espân* et اسپها *esp-hâ*. شب *seb* nox; plur. شبان *sebân* et سبها *seb-hâ*.

§. 10. Nomina per *a* longum terminata euphoniae gratia ante syllabam ان litteram ی interponunt. E. g. نابینا *nâbinâ* coecus; plur. نابینایان *nâbinâjân* coeci.

§. 11. Nomina in *s* praecedente vocali brevi exeuntia ante syllabam ان litteram گ inserunt, *s* plerumque omisso, ante syllabam ها vero litteram *s* raro ejiciunt; v. c. بنده *bendeh* servus; plur. بندگان *bendegân* s. بندگان. نامه *nâmeh* liber; plur. نامهها *nâmehâ* s. نامهها.

§. 12. Jam vero, cum lingua persica declinatione quae proprie dicitur careat, qua ratione casus exprimantur exponendum nobis est.

Si nomini substantivo genitivus, vel, quod eodem re-
dit, pronomen possessivum, aut adjectivum additur, nomen

regens cum nomine recto ita eonjungunt Persae, ut ex ambobus quasi notio una fiat: quam compositionem in pronuntiatione vocali *i* vocibus conjunctis interposita, in scribendo vero modo kesra, ultimae nominis regentis litterae subdita, modo littera *ی* ei affixa, modo omnino non exprimunt. Quod exemplis illustrandum est:

گُلِ کَنِیزِ *gul-i-kenîz* rosa puellae.

کَارِ مِنْ *kâr-i-men* opus meum.

مَرْدِ بَزُرْغِ *merd-i-buzurg* vir magaus.

کِمَانِ شَاهِ *kemânî-sâh* (کمان arcus) arcus regis.

گُوشِ تُو *gûsî-tû* (گوش auris) auris tua.

Utrum numerus singularis sit an pluralis nihil refert: v. c.

بِنْدِگَانِ مِنْ *bendeġân-i-men* servi mei. •

§. 13. Litterae *x*, si praecedente vocali brevi nomen regens terminat, kesram non subscribunt, sed hamzam addunt quam vocali *i* efferunt: e. g. گُفْتَهٗ حَکِیْمِ *gufteh-i-hakîm* sententia medici.

§. 14. Praeterea genitivus praepositione *از* *ez* circumscribitur; qua de re cf. glossar. s. v. *از*.

§. 15. Objectum propius et remotius, i. e. casus accusativus et dativus, syllaba رَ *râ* indicatur, in fine nominis vel plurium nominum, notionem unam significantium posita; quae fortasse, voci رَاهِ *râh* via cognata, directionem denotat, ita ut مردِ رَا *merd râ* hominem et homini proprie sit „versus hominem.“ V. c.

دخترانِ رَا *dochterân râ* filias, filiabus.

سگِ بزرگِ او رَا *seg-i-buzurg-i-ô râ* canem magnum suum, cani ec.

§. 16. Saepe nexu orationis satis dilucido syllaba رَ omittitur.

De dativo praepositione بَ *beh* expresso vide glossar. s. v. بَ.

Quibus de nomine in universum expositis, pauca tantum de singulis generibus addenda videntur.

§. 17. In substantivis articulus definitus non notatur, indefinitum vero یِ voci affixa indicant: v. g. مردِ *merd* homo, مردِیِ *merdî* homo aliquis. Recentioribus deinde temporibus etiam numerale یکِ *jek* unus, a, um ad ana-

logiam multarum aliarum linguarum unitatis articulus evasit, cujus rei exempla glossarium s. v. **يك** exhibet.

§. 18. Adjectiva cum substantivis conjuncta nec casuum nec numeri mutationem subire jam inde sequitur, quod, ut supra §. 12. diximus, cum substantivo, cui addita sunt, ut genitivus cum nomine regente, quasi compositum unum efficiunt. Quae cum ita sint, praeter gradus comparationis nullam admittunt flectionem: comparativus vero ex positivo adjecta syllaba **تر** *ter*, mutilata ex sanscrito et zendico *tara*, et superlativus syllaba **ترين** *terîn* formatur: v. c.

Sanscr. *çuška* aridus; comp. *çuškatarā*.

Zend. *huska* id., comp. *huskatara*.

Pers. خشك *chusk* id.; comp. خشکتر *chuskter*; superl.

خشکترین.

§. 19. Pronomina personalia sunt:

<i>Sing.</i>	<i>Plur.</i>
1. من <i>men</i> ego.	ما <i>mā</i> nos.
2. تو <i>tū</i> tu.	شما <i>sumā</i> vos.
3. او, وی <i>ū s. vai</i> ille.	ایشان <i>îsân</i> illi.

من ante syllabam ر nûn finale abjicit: itaque legimus مرا *merâ* mihi, me. تو ante ر corripitur: quare ترا *turâ* tibi, te. Reliquae formae a regula non discrepant: v. g. اورا *ôrâ* illi, illum.

§. 20. Pro casibus obliquis مرا *merâ*, ترا *turâ*, اورا *ôrâ*, saepe syllabae م — *em*, ت — *et*, ش — *es* ponuntur verbo transitivo appensae: e. g. زدش *zed-es* feriit illum = زد اورا.

§. 21. Genitivi instar cum nomine regente conjuncta, pronomina personalia, nec non suffixa م — *em*, ت — *et*, ش — *es* possessivorum pronominum vices sustinent;

e. g. دل من *dil-i-men* vel دللم *dil-em* cor meum.

دل تو *dil-i-tu* vel دلت *dil-et* cor tuum.

دل او *dil-i-ô* vel دلشن *dil-es* cor suum.

§. 22. Pronomina relativa haec sunt:

که *kih*, qui, quae, quod, acc. et dat. کرا *kerâ*; et چه *ceh* qui, quae, quod, acc. et dat. چرا *cerâ*; quorum illud plerumque ad animantia, hoc ad res inanimatas refertur.

Relativo که nonnunquam pronomen personale vel

demonstrativum additur, quo casus indicetur: v. c. سنگی بزرگ
 که می پروردم اورا *segi-buzurg kih mi-perverdem ôrâ ca-*
nis magnus quem alebam.

De reliquis pronomibus, ad quae cognoscenda glos-
 sarium sufficit, non est quod addamus.

III.

De verbis.

§. 23. Quatuor verbi modos Persarum lingua offert,
 indicativum, potentialem, imperativum, infinitivum. Formatio-
 nis autem temporum fons duplex est, cum aut ex impe-
 rativo aut ex infinitivo apocopato, quem dicunt, derivetur.

§. 24. Infinitus, quem lexica et glossaria exhibent, aut
 in syllabam تن *ten* exit aut دن *den* aut یدن *îden*, quae
 cum terminatione sanscrita infinitivi *tum* et *itum* conveniunt:
 quas syllabas si prorsus abjicimus, imperativum habemus; sin
 litteram finalem ن tantum, infinitivum apocopatum: v. c.

Sanser. Inf. *varitum* versari; Pers. inf. گردیدن *gerd-*
îden fieri, imp. گرد *gerd*, inf. apoc. گردید *gerd-îd*.

§. 25. Ex his, additis characteribus personarum, quarum uterque numerus, singularis atque pluralis, tres habet, varia tempora simplicia formantur. Qui characteres personarum hi sunt:

Singularis.

1.	م — <i>em</i>	Sanscr. <i>âmi</i>	Zend. <i>âmi</i>
2.	ی — <i>î</i>	<i>asi</i>	<i>ahi</i>
3.	ت, د — <i>t, ed</i>	<i>ati</i>	<i>ati</i>

Pluralis.

1. Pers.	یم — <i>îm</i>	Sanscr. <i>âmas</i>	Zend. <i>âmahi.</i>
2.	ید — <i>îd</i>	<i>atha</i>	<i>atha</i>
3.	ند — <i>end</i>	<i>anti</i>	<i>anti</i>

§. 26. A. Ab imperativo, گرد *gerd*, originem ducunt:

1) Praesens, simpliciter adjunctis personarum characteribus, praefixo می *mî* vel particula همی *hemî* sive همی *hemî* aut addita aut omissa: گردم (می) (*mî*) *gerd-em*.

2) Futurum, praeposito tempori praesenti praefixo inseparabile *bî* vel particula به *bih*: به گردم *bi-gerd-em* s. به گردم.

3) Participium praesentis, additis terminationibus ا *a*

vel ان *ân* vel نده *endeh*: گردا *gerd-â*, گردان *gerd-ân*, گردنده *gerd-endeh*.

§. 27. B. Ex infinitivo apocopato گردید *gerdîd* deducuntur:

1) Aoristus eadem ratione, qua praesens ex imperativo: گردیدم *gerdîd-em*.

2) Imperfectum particula می *mî* aoristo praefixa: گردیدم می *mî-gerdîd-em*.

3) Participium praeteriti, assumpto ه: گردیده *gerdîd-eh*.

4) Potentialis, characteribus personarum addito ی: گردیدمی *gerdîd-em-î*.

§. 28. C. Quae supersunt tempora compositione cum verbis auxiliaribus formantur, quorum paradigmata nunc proferenda nobis sunt.

I. Verbum auxiliare temporibus compositis generis
activi formandis inserviens.

§. 29. A. Imperativus.

Sing.

Plur.

بو *bû* s. باش *bâs* es. باشید *bâsîd* este.
باشند *bâsed* s. باد *bâd* esto. باشندند *bâsend* suntō.

Praesens.

1. Sanscr. *asmi*. Zend. *ahmi*.

2. Zend. *histâmi* sto.

Sing. ام *em* sum.

Sing. هستم *hestem* sum.

ای *î*.

هستی *hestî*.

است *est*.

هست *hest*.

Plur. ایم *îm* sumus.

Plur. هستیم *hestîm* sumus.

اید *îd*.

هستید *hestîd*.

اند *end*.

هستند *hestend*.

3. ab imp. بو

4. ab imp. باش

Sing. بوم *buvem* sum.

Sing. باشم *bâsem* sum.

بوی *buvî*.

باشی *bâsî*.

بود *buvêd*.

باشند *bâsed*.

Plur. بویم *buvêm*.

Plur. باشیم *bâsîm*.

بوید *buvîd.*باشید *bâsîd.*بوند *buvend.*باشند *bâsend.*

§. 30. ام, ای caet. cum substantivis, adjectivis, pronominibus personalibus et particula negativa به, nec non هستی, هستم caet. cum pronomibus interrogativis vel relativis et cum particula negativa saepe ita conjunguntur, ut litteras initiales ا et ه amittant: v. c.

من ام *menem* ego sum, proنه است *nîst* non est, pro نیستنه هستم *nîstem* non sum, pro نیستمجوان ای *juvânî* juvenis es, pro جوانی

Futurum.

Sing.

Plur.

به باشم *bih-bâsem* ero.به باشیم *bih-bâsêm.*به باشی *bih-bâsî.*به باشید *bih-bâsîd.*به باشد *bih-bâsed.*به باشند *bih-bâsend.*

Participium Praes.

باشا *bâsâ* ens mfn.

§. 31. B. Infinitivus apocopatus.

بود *bûd esse.*

Aoristus.

*Sing.**Plur.*بودم *bûdem fui.*بودیم *bûdîm.*بودی *bûdî.*بودید *bûdîd.*بود *bûd.*بودند *bûdend.*

Imperfectum.

بودم می *mî bûdem eram.*بودی می *mî bûdî eras ec.*

Potentialis.

*Sing.**Plur.*بودم می *bûdemî essem.*بودیم می *bûdîmî.*بودی *bûdî.*بودید *bûdîdî.*بودی *bûdî.*بودندی *bûdendî.*

Infinitivus praes.

بودن *bûden esse.*

Participium praet.

بوده *bûdeh qui fuit.*

§. 32. C. Tempora composita.

Perfectum.

Sing.

Plur.

بوده ام *bûdeh em fui.* بود ایم *bûdeh êm fuimus.*

Plusquamperf.

بوده بودم *bûdeh bûdem fueram.* بودیم *bûdeh bûdêm.*

Futurum periphrasticum.

خوام بود *châhem bûd futurus sum.*

خواهیم بود *châhêm bûd futuri sumus.*

Futurum exactum.

بوده باشم *bûdeh bâsem fuero.* بوده باشیم *bûdeh bâsêm fuerimus.*

Infinitivus praet.

بوده بودن *bûdeh-bûden fuisse.*

Infinitivus fut.

خواهیدن بود *châhîden bud futurum esse.*

II. Verbum auxiliare temporibus compositis generis passivi formandis inserviens.

§. 33. A. Imperativus.

<i>Sing.</i>	<i>Plur.</i>
شو <i>sû</i> es.	شوید <i>suvîd</i> este.

Praesens.

می شوم <i>mî suvem</i> fio.	می شویم <i>mî suvîm</i> .
شوی - - <i>suvî</i> .	شوید - - <i>suvîd</i> .
شود - - <i>suvêd</i> .	شوند - - <i>suvênd</i> .

Futurum.

باشوم <i>bisuvem</i> fiam.	باشویم <i>bisuvîm</i> fiemus.
----------------------------	-------------------------------

Participium praes.

شوا *suvâ* fiens.

§. 34. B. Infinitivus apocopatus.

شد *sod* fieri.

Aoristus.

<i>Sing.</i> شدم <i>sodem</i> factus sum.	<i>Plur.</i> شدیم <i>sodîm</i> .
شدی <i>odî</i> .	شدید <i>sodîd</i> .
شد <i>sod</i> .	شدند <i>sodênd</i> .

Imperfectum.

mî sodem fiebam. می شدم
mî sodî fiebas ec. می شدی

Potentialis.

sodemî fierem. *sodîmî*. شد می
sodî. شدی
sodî. شدی
sodîdî. شدیدی
sodendî. شدندی

Infinitivus praes.

oden fieri. شدن

Participium praet.

sodeh factus. شده

§. 35. **C. Tempora composita.****Perfectum.**

sodeh em factus sum. *sodeh im*. شده ام
 شده ایم

Plusquamperfectum.

sodeh bûdem factus eram. *sodeh bûdîm*. شده بودم
 شده بودیم

Futurum periphrasticum

châhem sod futurum est ut fiam. خواهم شد

châhîm sod. خواهیم شد

Futurum exactum.

Sing. باشم شده *sodeh bâsem factus ero.*

Plur. باشیم شده *sodeh bâsîm.*

Infinitivus praet.

بودن شده *sodeh bûden factum esse.*

Infinitivus fut.

خواهیدن شد *châhîden sod factum iri.*

§. 36. Paradigma verbi regularis پرسیدن *pursîden rogare.*

I. Activum.**A. Imperativus.**

Sing. پرس *purs roga.* *Plur.* پرسید *pursîd.*

Praesens.

می پرسم	<i>mî purse</i>	<i>rogo.</i>	می پرسیم	<i>mî pursî</i>	<i>m.</i>
پرسی	- -	<i>pursî.</i>	پرسید	- -	<i>pursîd.</i>
پرسد	- -	<i>pursed.</i>	پرسند	- -	<i>pursend.</i>

Futurum.

به پرسم *bih purse* *rogo.* به پرسیم *bih pursî* *m.*

Participium praes.

پرسا *pursâ,* پرسان *pursân,* پرسنده *pursendeh* *rogans.*

B. Infinitivus apocopatus.

پرسید *pursîd* rogare.

Aoristus.

Sing.

Plur.

پرسیدم *pursîdem* rogavi. پرسیدیم *pursîdêm.*

پرسیدی *pursîdî.* پرسیدید *pursîdîd.*

پرسید *pursîd.* پرسیدند *pursîdend.*

Imperfectum.

پرسیدم می *mî pursîdem* rogabam ec.

Potentialis.

Sing.

Plur.

پرسیدم می *pursîdemî* rogarem. پرسیدیم می *pursîdêmî.*

پرسیدی *pursîdî.* پرسیدید *pursîdîdî.*

پرسیدی *pursîdî.* پرسیدندی *pursîdendî.*

Infinitivus praes.

پرسیدن *pursîden* rogare.

Particip. praet.

پرسیده *pursîdeh* qui rogavit.

C. Tempora composita.

Perfectum.

Sing. پرسیده ام *pusîdeh em rogavi.* *Pl.* پرسیده ایم *pursîdeh im.*

Plusquamperf.

Sing. پرسیده بودم *pursîdeh bûdem rogaram.*

Plur. پرسیده بودیم *pursîdeh bûdîm.*

Futurum periphrasticum.

Sing. خواهم پرسید *châhem pursîd rogaturus ero.*

Plur. خواهیم پرسید *châhîm pursîd.*

Futurum exactum.

Sing. باشم پرسیده *pursîdeh bâsem rogavero.*

Plur. باشیم پرسیده *pursîdeh basîm.*

Infinitivus praet.

پرسیده بودن *pursîdeh bûden.*

Infinitivus fut.

خواهیدن پرسید *châhîden pursîd rogaturum esse.*

II. Passivum.

A.

Praes. پرسیده میشوم *pursîdeh mîsuvem rogor.*

Fut. پرسیده بشوم *pursîdeh bisuvem* rogabor.

Part. praes. پرسیده شوا *pursîdeh suvâ* qui rogatur.

B.

Aorist. پرسیده شدم *pursîdeh sodem* rogatus sum.

Imperf. پرسیده میشدم *pursîdeh mîsodem* rogabar.

Potent. پرسیده شدمی *pursîdeh sodemî* rogarer.

Inf. praes. پرسیده شدن *pursîdeh soden* rogari.

Part. praet. پرسیده شده *pursîdeh sodeh* rogatus.

C.

Perf. پرسیده شده ام *pursîdeh sodeh em* rogatus sum.

Plusquamp. پرسیده شده بودم *pursîdeh sodeh bûdem* rogatus eram.

Fut. periphr. پرسیده خواهم شد *pursîdeh châhem sod* futurum est ut roger.

Fut. exact. پرسیده شده باشم *pursîdeh sodeh bâsem* rogatus ero.

Inf. praet. پرسیده شده بودن *pursîdeh sodeh bûden* rogatum esse.

Inf. fut. پرسیده خواهید شد *pursîdeh châhîden sod* rogatum iri.

§. 37. Particula praefixa ب *bi* s. به *bih* fere semper imperativo additur: e. g. بپرس *bipurs* roga, برو *birû* veni: raro etiam aoristo praeposita invenitur; e. g. بزى *bized* narr. L.

§. 38. Negatio verbi aut anteposita particula نه *neh* non, aut praefixo negativo ن *ne* exprimitur, pro quibus in imperativo assumitur م *me* (cf. Sanscr. *na* et *mâ*); v. c. نه رسيد s. نرسيد *neresîd* non venit; مترس *meters* ne treme.

§. 39. Inter ا initiale verbi et praefixa ب *bi* ن *ne*, م *me* euphoniae gratia ی inseritur. E. g.

بیانگارم *bi-j-engârem* (fut. vbi. انگاریدن) existimabo.

نیانگارید *ne-j-engârîd* non existimavit.

میانگار *me-j-engâr* ne existima.

§. 40. Character personae secundae sing. nonnunquam scribitur ^ء ا); praecedente vero littera quiescente ا, vel و, vel ی semper scribitur sing. ی^ء, plur. ید^ء b); quam analogiam etiam verbi substantivi persona secunda praes. ای ^ء sequitur, si cum nomine in vocalem longam exeunte (vid. §. 30.) conjungitur c) Exempla sunt:

a) سپرده ^ء *supurdeh* tradidisti pro سپردی *supurdî*.

b) می گوئی *mî-gûjî* dicis, گوئید *gûjîd* dicitis

c) نابینای *nâbinâ-î* coecus es.

§. 41. Tertiae personae sing. aoristi nonnunquam \ast et و affiguntur, illud judice me euphoniae causa, hoc ad notionem imperfecti efficiendam. Quare پرسیده idem est, quod پرسید rogavit; پرسیدی vero significat „rogabat“ sive „rogare solebat,“ ut می پرسید.

§. 42. Sequitur, ut de verbis irregularibus aliquid addamus. Quorum anomalia ad flexionem personarum non pertinet, sed tantum in diversitate quadam infinitivi atque imperativi versatur, quos duplicem formationis temporum fontem esse diximus. Cujus diversitatis causae variae sunt, imprimis autem tum ex euphoniae quibusdam legibus, quas certo definire nequimus a), tum additis radici consonis, quae proprie flexioni singularum classium verborum sanscrit. et zend. formandae inserviunt b), tum ejectis litteris quae ad radicem olim pertinuerant c), comparantibus nobis verba persica cum sanscritis et zendicis orta esse videtur. E. g.

- a) S. *dhri* ferre, Pers. infin. داشتن *dâsten* pro دارتن *dârtên*, imper. دار *dâr*.
- b) S. *kri* (in dialect. ved. cl. 5. Rosen Rig- Vedae Spec. p. 6. p. 24.) Praes. *krinômi*; Zend. *kere-naô-mi*; Pers. imper. کن *ken*, infin. کردن *ker-den*.
- c) S. *han* ferire; Pers. infin. زن *ze-den*, imp. زن *zen*.

§. 43. Formam vero radicis sinceram, qualem antiquitus fuisse analogia cum lingua zendica et sanscrita demonstrat, plerumque imperativus a) raro infinitivus b) melius servavit. V. c.

- a) inf. پاختن *puchten* coquere; imp. پز *pez*, Sanscr. *pac*.
- b) inf. گرفتن *gerif-ten* capere; imp. گیر *gîr*, Sanscr. *grabh* (pro *grah* in dial. ved. Rosen. RV. Spec. pag. 11.), Zend. *gerev*.

§. 44. Omnia verba irregularia hoc loco recensere supersedeo, cum satis sit, in glossario imperativum infinitivo adscriptum esse, temporum formatione a regulis quas dedimus omnino non discedente: e. g.

گوین گفتن *guften* dicere; imperat. گو *gû*; Praes. گویم

gûjem, گوی گوی (§. 40.), *gûjed* ec. Infin. apoc.
گفت *guft*. Aoristus گفت *guftem* ec.

Quae supersunt orationis partes, numeralia, praepositiones, conjunctiones, interjectiones, nihil difficultatis praebent, quod grammatica expedire possit: quare de iis, nec non de vocibus derivatis compositisque lecturos ad glossarium delegamus, in quo explicando non mediocrem operam consumsimus.

حکایات

بسم الله الرحمن الرحيم

حکایت ۱

دو زن برای طفلی^۱ منازعت می کردند و گواهِ گماشتند
هر دو پیش قاضی رفتند و انصاف خواستند قاضی جلاد را
طلبید و فرمود که این طفل را دو پاره کن^۲ و هر دو زن
بده^۳ زنی چون این سخن بشنید^۴ خاموش ماند و زن
دیگر شور و فریاد آغاز کرد که برای خدا طفل مرا دو نیم
مکن^۵ اگر چنین انصاف است طفل را نمیخواهم^۶ قاضی
بییقین پنداشت که مادر طفل همین است طفل باو سپرد
وزن دیگر را تازیانه زده راند

حکایت ۲

در شهری انبار پنبه بدزدی رفت پنبه فروشان شکایت
به بادشاه بردند بادشاه هر چند تاجسس فرمود دزدی را

Narr. 1. Vid. II. Regum 3, 16—28. ^۱) §. 17. ^۲) a
v. کردن. ^۳) a v. دادن Cf. §. 37. ^۴) §. 37. ^۵) Cf. §. 38.
^۶) خواستن v. a

نیافت¹) امیری عرض کرد که اگر فرمان باشد²) دزدان را بگیرم³) بادشاه حکم داد امیر بخانه خود رفت و خرد و بزرگ شهر را ببهانه ضیافت طلبید چون همه مردمان جمع شدند و نشستند امیر در آن مجلس رفت و بر روی همه مردمان نظر کرد و گفت چه حرام زاده و بیکیا و احمق مردمان اند که پنبه دزدیده اند و ریزهای⁴) پنبه در ریشهای ایشان جا کرده است و در مجلس من آمده اند چند کس همان وقت ریشهای خود را از دست پاک کردند معلوم شد که آنها دزدان اند بادشاه بر حکمت امیر آفرین و تاحسین نمود

حکایت ۳

دانشمندی هزار روپیه عطاری را سپرد و بسفر رفت بعد مدت از سفر باز آمد و مبلغ خود از عطار خواست عطار گفت دروغ میگوئی¹) مرا²) نه سپرده³) دانشمند با وی در آویخت مردمان جمع شدند دانشمند را تکذیب کردند و گفتند این عطار بسیار دیانت دار است گاهی خیانت نکرد اگر با این مناقشه خواهی کرد سرا خواهی یافت

گرفتن fut. verbi³) §. 29. ²) §. 38. ¹) Narr. 2. ⁴) §. 12. — Narr. 3. ¹) a v. گفتن. ²) V. §. 19. ³) V. §. 40.

دانشمند ناچار شد و احوال بر کاغذی نوشت و بادشاه را نمود بادشاه فرمود برو⁴ نزد دوکان عطار سه روز بنشین⁵ و او را هیچ مگو چهارم روز آن طرف خواهم رفت و ترا سلام خواهم کرد سوای جواب هیچ با من نگوئی⁶ چون از آنجا بروم نقد خود از عطار بخواه آنچه او بگوید مرا خبر کن دانشمند موافق حکم بادشاه بر دوکان عطار نشست روز چهارم پادشاه با حشمت بسیار آن طرف رفت چون دانشمند را دید اسپ را استاده کرد و بر دانشمند سلام خواند دانشمند جواب سلام گفت بادشاه فرمود ای برادر گاهی نزد من نمی آئی⁷ و هیچ احوال خود با من نمی گوئی دانشمند اندک سر جنبانید و دیگر هیچ نگفت عطار این همه میدید و میترسید چون بادشاه رفت عطار دانشمند را گفت که هرگاه نقد مرا سپردی کجا بودم و کدام شاخص نزد من حاضر بود باز بگو شاید⁸ فراموش کرده باشم دانشمند همه احوال باز گفت عطار گفت راست میکوئی حالا⁹ مرا یاد آمد القصة هزار روپیه دانشمند را داد و عذر بسیار نمود

⁴) a v. رفتن. ⁵) a v. نشستن. ⁶) Praesens pro imperativo. ⁷) a v. آمدن. ⁸) a v. شایستن. ⁹) V. §. 15.

حکایت ۴

دو کس مال خود پیر زنی را سپردند و گفتند که هرگاه ما هر دو خواهیم آمد خواهیم گرفت بعد چند روز شخصی از آنها^۱ نزد پیر زن آمد و گفت شریک من مرد حالا مال مرا بده^۲ پیر زن ناچار شد و داد پس چند روز شخصی دیگر آمد و مال خواست زن گفت شریک تو آمده بود و ترا مرده ظاهر ساخت هر چند مبالغه کردم لیکن سخن من نشنید و همه مال را برد شخص مذکور زن را پیش قاضی برد و انصاف خواست قاضی بعد از تامل در یافت که زن بی تقصیر است فرمود که تو اول شرط کرده بودی که هرگاه ما هر دو شریک خواهیم آمد مال خواهیم گرفت تو شریک خود را بیار^۳ و مال بگیر^۴ تنهما چگونه بیابی^۵ مرد لاجواب شده راه خود پیش گرفت

حکایت ۵

غلامی از نزد صاحب خود گریخت بعد چند روز صاحب او در شهری دیگر رفت آنجا غلام را دید و او را گرفت و گفت چرا گریختی غلام دست در دامن خواجه

Cf. آوردن a v. ^۳ دادن a v. ^۲ V. §. 9. ^۱ Narr. 4. ^۴ گرفتن a v. ^۵ یافتن a v. §. 39.

زد و گفت غلام من هستی نقد بسیار از من نزدیدی
 و گریختی حالا که ترا یافته ام بر تو سیاست خوهم نمود
 القصد هر دو پیش قاضی رفتند و انصاف خواستند قاضی
 آن هر دو را نزد دریاچه استاده کرد و فرمود که بیکبار هر دو
 از دریاچه سرها بیرون کنید چون سر بیرون کردند قاضی
 جلد را فرمود که شمشیر بر سر غلام بزن¹ غلام چون
 این سخن بشنید² در حال سر خود اندرون کشید
 و صاحب او اصلا ناچنبید قاضی غلام را سیاست کرد
 و صاحب او سپرد

حکایت ۶

شاخصی مال خود بصرافی سپرد بسفر رفت چون باز
 آمد تقاضا نمود صراف انکار کرد و قسم خورد که مرا
 نسپرد¹ آن شاخص پیش قاضی رفت و احوال خود گفت
 قاضی تامل کرد و فرمود کسی را مگو که فلان صراف
 مال تو نمیدهد² تدبیری برای مال تو خواهم کرد روز
 دیگر قاضی آن صراف را طلبید و گفت کارهای³ بسیار
 بمن پیش آمده است تنها کردن نمیتوانم⁴ ترا نایب خود

Narr. 5. 1) a v. زند. 2) V. §. 37. — Narr. 6. 1) V.
 §. 40. 2) a v. دان. 3) V. §. 12. 4) a v. بوانستن.

کردن می‌خواهم زیرا که متدین هستی صرف قبول کرد
 و بسیار خوش گردید چون بخانه رفت قاضی آن شخص
 را طلبید و گفت حالا مال خود از صرف باخواه البته
 خواهد داد شخص مذکور پیش صرف رفت صرف چون
 روی او دید گفت بیا بیا^{۵)} خوش آمدی مال تو فراموش کرده
 بودم دیشب مرا یاد آمد القصة مال باو داد و از طمع نیابت
 پیش قاضی رفت قاضی گفت امروز پیش بادشاه رفته بودم
 شنیدم که کاری بزرگ* ترا سپردن می‌خواهد خدا را شکر کن
 مرتبه بزرگ خواهی یافت حالا نایب دیگر برای خود تلاش
 خواهم کرد القصة قاضی او را بدین حيله رخصت کرد

حکایت ۷

زنی با زن همسایه خود دشمنی داشت شبی بسیار
 می‌خورد و مست شد و طفل خود را کشت و در خانه زن
 همسایه انداخت صبح برو تهمت نهاد که طفل مرا کشته*
 است او را پیش قاضی برد قاضی اول زن همسایه را در
 خلوت طلبید و بسیار ترسانید و گفت راست بگو وگرنه
 ترا خواهم کشت زن قسم خورد و انکار کرد قاضی گفت

آمدن a v. ^{۵)} . بزرگتر Mscr. *)

که اثر رو بروی من برهنه شوی¹) سخن تو راست پندارم²)
 آن زن از حیا سر فرو کرد گفت مرا کشته شدن قبول است
 لیکن زنهار برهنه ناخواهم شد قاضی او را رخصت کرد
 وزن فریادی را در خلوت طلبید و گفت اثر پیش من
 برهنه شوی سخن تو باور کنم آن زن خواست که خود
 را برهنه کند قاضی او را منع کرد و گفت که پسر را خود
 کشتی چون چند تازیانه او را زد اقرار کرد که خون
 تقصیر کردم و تهمت برو نهادم القصد قاضی او را بردار کشید

حکایت ۸

شاخصی کیسه دو هزار روپیه سر بمهر به قاضی
 سپرد خود بسفر رفت چون باز آمد کیسه خود
 همچنان سر بمهر از قاضی گرفت و کشاد فلوس دید
 با قاضی مواخذه نمود قاضی گفت ابرو¹) دروغ میگوئی
 مرا روپیه نموده نسپرده بودی کیسه سر بمهر چنانکه
 سپردی باز گرفتی مردمان قاضی او را راندند آن شاخص
 پیش بادشاه رفت و احوال خود عرض کرد سلطان اندک
 تامل کرده فرمود که حالا برو و کیسه را نزد من بدار²)

Narr. 7. ¹) a v. شدن. ²) a v. پنداشتن. — Narr. 8.
¹) a v. رفتن. ²) a v. داشتن.

انصاف تو خواهم داد روز دیگر بادشاه مسند خود را که بر تاخت بود اندک پاره نموده بشکار رفت فراشی که آن روز نوبت خدمت او بود چون مسند را پاره دید ترسید و لرزه بر اندام او افتاده فراش دیگر را نمود و گفت اگر پادشاه خواهد دید مرا خواهد کشت او پرسید که دیگری³⁾ این سخن شنیده است یا مسند را دیده گفت نه گفت خاطر جمع دار²⁾ درین شهر رفوگری است کامل مسند پیش او بیر⁴⁾ او آنچنان رفو خواهد کرد که کسی ناخواهد دریافت فراش بدو کان او رفت و مسند بر فوگر داد و گفت هرچه باخواهی ترا بدهم لیکن بخوبی رفو کن رفوگر نیم دینار خواست فراش یک دینار او را بخشید رفوگر در یک شب مسند را رفو کرده داد فراش روز دیگر آنرا بر تاخت گستره بادشاه چون مسند درست دید از فراش پرسید که این مسند که رفو کرد فراش شامل نموده⁵⁾ بادشاه فرمود هیچ مترس برای مصلحتی این را پاره کرده بودم نشان داد پادشاه آن رفوگر را طلبید و پرسید که مثل این کیسه رفو کرده گفت بلی گفت اگر آن کیسه

دیدن a v. ⁶⁾ V. §. 41. ⁵⁾ بردن a v. ⁴⁾ V. §. 17. ³⁾ شناختن a v. ⁷⁾

را بینی⁶) شناسی⁷) گفت آری پادشاه کیسه را نمود رفوگر
کیسه شناخت وگفت قاضی این شهر مرا برای رفو داده
بود پادشاه قاضی را طلبید وگفت بر دیانت تو اعتمادی
تمام داشتم بنابراین منصب قضا بتو دادم نمیدانستم که
دزدی^{*}) مال این شاخص چرا دزدیدی گفت ای خداوند
که میگویند گفت من میگویم پس کیسه را نمود رفوگر
را نشان داد قاضی شرمنده شد پادشاه قاضی را در زندان
فرستاد و مالک کیسه را فرمود که نقد خود از قاضی بگیر
قاضی ناچار نقد او را داد روز دیگر پادشاه قاضی را
بردار کشید

حکایت ۹

شاخصی را یک کیسه دینار در خانه گم شد او
بقاضی خبر کرد قاضی همه مردمان خانه را طلبید و هر کس
یکیک چوب داد که همه در طول برابر بود وگفت هر که
دزد است چوب او بقدر یک انگشت درازتر^{**}) خواهد شد
چون همه را رخصت کرد شاخصی که دزدیده بود ترسید
وچوب خود را بقدر یک انگشت تراشید روز دیگر چون قاضی

*) Addendum puto بودی.

***) Ms. دراز.

همه را طلبید و چوبها دید معلوم کرد که دزد کیست¹⁾
کیسه دینار ازو گرفت و سیاست نمود

حکایت ۱۰

شخصی با یکی شرط کرد که اگر بازی نیابم¹⁾ يك
آثار گوشت از اندام من بتراش چون بازی نیافت مدعی
ایفای شرط خواست او قبول نکرد هر دو پیش قاضی رفتند
قاضی مدعی را گفت معاف کن قبول نکرد قاضی برهم شد
و فرمود که بتراش لیکن اندک اگر زیاده از آثار خواهی
تراشید ترا سیاست خواهم نمود مدعی نتوانست ناچار
شده معاف کرد

حکایت ۱۱

دو برادرِ مفلس بسفر رفتند و در راه کیسه پر از زر
و دو پارهٔ لعل یافتند برادرِ خرد گفت که غرض من حاصل
شد حالا بخانه باز خواهم رفت برادرِ بزرگ گفت سپهر
جهان خواهم کرد آن زر را قسمت کردند برادرِ کلان حصهٔ
خود را به برادرِ خرد سپرد و گفت بزنی من بده چون او
بخانه رسید حصهٔ برادرِ بزنی او داد مگر لعل نداد بعد

Narr. 9. 1) V. §. 30. — Narr. 10. 1) a v. یافتن.

سه سال برادر کلان از سفر بخانه آمد پاره لعل پیش زن خود ندید از برادر پرسید که لعل چه شد گفت بزن تو دادم گفت او میگوید که نیافتم گفت دروغ میگوید آن مرد زن خود را تنبیه آغاز کرد زن گریخت پیش قاضی رفت واحوال خود باز نمود قاضی شوهر او را با برادر او طلبید واز برادر او پرسید که چون لعل باین زن سپردی کسی آنوقت حاضر بود گفت دو کس قاضی فرمود بطلب او آنها را اندکی نقد داد وگفت با من بیائید¹⁾ وپیش قاضی بدروغ گواهی دهید²⁾ القصة آن هر دو گواهی دادند قاضی شوهر آن زن را فرمود که برو واز زن خود پاره لعل بگیر زن گریان³⁾ پیش سلطان رفت واحوال خود عرض کرد سلطان فرمود چرا پیش قاضی نمیروی⁴⁾ گفت رفته بودم لیکن بخوبی انصاف نکرد سلطان آن هر دو برادر وگواهان را طلبید وهریک را جدا کرد وسوم داد که بصورت آن لعل بسازید⁵⁾ آن هر دو برادر یکسان ساختند وآن هر دو گواهان بصورت مختلف سلطان زن را فرمود که تو هم بساز عرض کرد که لعل گاهی ندیدم چگونه سازم سلطان گواهان را

Narr. 11. 1) ا.مدن. 2) ا.د.سن. 3) ا.ص. گریستن. 4) ا.ص. رفتن. 5) ا.ص. ساختن.

سیاست فرمود که اگر راست بگوئید خواهم گذاشت* و اگر نه خواهم کشت ناچار عرض کردند که بدروغ گواهی دادیم و سلطان برادر خرد را چند تازیانه زد اقرار کرد که تقصیر کردم پادشاه بر قاضی عتاب فرمود که چرا بخوبی انصاف نکرد و لعل را بآن زن دهانید

حکایت ۱۳

جوانی پیر مردی را صد دینار سپرد و بسفر رفت چون باز آمد دینار خود خواست پیر مرد انکار کرد که مرا نداده^۱ جوان پیش قاضی ظاهر نمود قاضی پیر مرد را طلبید و پرسید که این جوان زر بتو سپرد گفت نه قاضی جوانرا فرمود کسی گواه داری^۲ گفت نه قاضی پیر مرد را گفت سوکند باخور جوان گریبان شد و گفت او را از سوکند هیچ باک نیست^۳ بارها سوکند دروغ خورده است قاضی جوانرا گفت آنوقت که زر باو سپردی کجا نشسته بودی گفت زیر درختی گفت چرا گفتی که گواه ندارم آن درخت گواه تست نزد آن درخت برو و بگو که قاضی ترا می طلبد پیر مرد تبسم کرد جوان گفت ای قاضی

* کذاست Ms.

۱) V. §. 40. ۲) a v. داشتن. ۳) V. §. 30.

می ترسم که درخت از حکم تو نخواهد آمد قاضی گفت
 مهر من پیر⁴) و بگو که این مهر قاضی است البته خواهد
 آمد جوان مهر قاضی گرفت و رفت قاضی بعد ساعتی از
 پیر مرد پرسید که آن جوان نزد درخت رسیده باشد
 گفت نه چون جوان نزد درخت رفت و مهر قاضی نمود
 و گفت قاضی ترا می طلبد از درخت هیچ نشنید غمگین
 باز آمد و گفت مهر تو درخت را نمودم هیچ جواب نداد
 قاضی گفت درخت آمد و خواهی داد باز رفت پیر مرد
 گفت ای قاضی این چه سخن است هیچ درخت اینجا
 نه آمد قاضی گفت راست میگوئی نه آمد لیکن آنوقت
 که از تو پرسیدم که جوان نزد درخت رسید جواب دادی
 که نرسید اگر تو زیر آن درخت نقد نگرفتی چرا نگفتی
 که کدام درخت است آنرا نمیدانم ازین معلوم میشود
 که جوان راست میگوید پیر مرد الزام یافت و زر بجوان داد

حکایت ۱۳

ماهیگیری همیشه ماهیان دریا گرفتگی¹) و در بازار
 فروختی یک ماهی زنده گرفت و آنچنان خوب گاهی

1) V. §. 41. — Narr. 13. — برهن. a v. ⁴)

نکرفته بود در دل خود گفت که اگر این ماهی را در بازار بفروشم زیاده از دو سه فلوس ناخواهم یافت مصلحت آنست که پیش پادشاه برم البته بسیار انعام خواهد داد القصه ماهی را پیش پادشاه برد پادشاه چون ماهی را دید بسیار پسندید و خشنود شد و حکم کرد که ماهی گیر را صد روپیه دهند وزیر آنوقت حاضر بود در گوش پادشاه عرض کرد که برای يك ماهی اینقدر نقد دادن مصلحت نیست پادشاه جواب داد که اگر ندهم جای شرم است زیرا که حکم کرده ام وزیر گفت مصلحت آنست که از ماهی گیر به پرسید²⁾ که این ماهی نر است یا ماده اگر بگویند که نر است ماده را بخواهید اگر بگویند ماده است نر را بخواهید ماهی گیر مثل آن آوردن نخواهد توانست پس انعام هم نخواهد یافت پادشاه سخن وزیر پسندید و از ماهی گیر پرسید که این ماهی نر است یا ماده ماهی گیر جواب داد که این ماهی خنثی* است پادشاه بسیار خندید و دو صد روپیه او را بخشید

*) Ms. خنثی.

²⁾ Numero plurali in alloquendo saepe utuntur quibus cum nobiliore sermo est: cujus rei exempla infra haud raro reperies, v. Narr. 42. 49. 55. 59.

حکایت ۱۴

سوداگران پیش پادشاهی رفتند و اسپان را برو عرض کردند پادشاه بسیار پسندید و خرید و لك روپه زياده از قيمت اسپان بسوداگران داد و فرمود كه از ملك خود باز اسپان را بياريد^۱ سوداگران آن رخصت شدند روزی پادشاه در حالت خوشی و مستی وزیر را گفت كه اسامی* (جميع احمقان بنویس^۲) وزیر عرض كرد كه پیش ازین نوشته ام و اول نامها نام حضرت است پرسید چرا گفت سوداگران را لك روپه كه برای آوردن اسپان بی ضامنی و اطلاع مساكین آنها عنایت شد علامت حماقت** است پادشاه گفت اگر سوداگران اسپان را بيارند پس چه باید^۳ كرد گفت اگر بيارند نام حضرت از دفتر احمقان ماحو خواهم كرد نام سوداگران آنجا خواهم نوشت

حکایت ۱۵

روزی شاعری تقصیری كرد پادشاه جلاد را فرمود كه رو

*) Ms. آسامی.

***) Mscr. حماقت.

۱) a v. آوردن. ۲) a v. نوشتن. ۳) a v. بایستن.

پروی من او را بکش¹ لریزه در اندام شاعر افتاد ندیمی
 او را گفت این چه نامردی و بیجگری است مردان گاهی
 اینچنین نمیترسند شاعر گفت ای ندیم اگر تو مردی²
 بیا بجای من بنشین تا من برخیزم³ پادشاه این لطیفه
 پسندید و خندید تقصیر او معاف فرمود

حکایت ۱۶

گوزی را گفتند میخواهی که پشت تو راست گردد¹
 یا پشت دیگر مردان همچو پشت تو گوز شود گفت
 میخواهم که پشت دیگر مردمان گوز گردد تا از آن
 چشم که دیگران مرا میبینند² من آنها را نه ببینم

حکایت ۱۷

شاخصی هر روز شش نان میخرید روزی دوستی از وی
 پرسید که شش نان هر روز چه میکنی گفت نانرا نگاه
 میدارم و یک نان را می اندازم¹ و دو نان را واپس میکنم
 و دو نان قرض میدهم آن دوست گفت سخن تو هیچ
 نمی فهمم صاف بگو گفت یک نان که میدارم میخورم

Narr. 15. ¹ a v. کشتن. ² Pro ای مرد; V. §. 30.
³ دیدن a v. ² گردیدن a v. ¹ Narr. 16. — برخاستن a v. ³
 — Narr. 17. ¹ اندختن a v.

ونانی که می اندازم خوشدامن را میدهم و دو نان که
 واپس میکنم مادر و پدر را میدهم و دو نان که قرض
 میدهم پسران خود را میدهم

حکایت ۱۸

امیر تیمور لنگ چون بهندوستان رسید مطربان*
 را طلبید و گفت از بزرگان شنیده ام که درین شهر مطربان
 کامل اند مطربی نابینا پیش پادشاه حاضر شد و سرود
 آغاز کرد پادشاه بسیار خوش گردید و نام او پرسید گفت
 نام من دولت است پادشاه گفت دولت هم کور میشود
 او جواب داد اگر دولت کور نبودی بخنۀ لنگ نیامدی
 پادشاه این جواب پسندید و انعام بسیار باو داد

حکایت ۱۹

شاخصی نزد طبیب رفت و گفت شکم من درد میکند
 دوا کن طبیب پرسید امروز چه خورده گفت نان سوخته
 طبیب دوا در چشم او کردن خواست آن شاخص گفت
 ای طبیب درد شکم را با چشم چه نسبت حکیم
 گفت اول ترا دواي چشم می باید^۱ کرد زیرا که

* Ms. ومطربان.

Narr. 19. 1) a v. یایستن.

اگر چشمست² درست بودی نان سوخته نمی
خوردی

حکایت ۲۰

روزی پادشاه از شاعری رنجید جلال را فرمود که رو
بروی من بکش جلال برای شمشیر آوردن رفت شاعر
حاضران را گفت تا شمشیر آورده شود مرا سیلی ها نزنید¹
که پادشاه خوش شود پادشاه تبسم نمود و تقصیر او بخشید

حکایت ۲۱

شاعری تونگری را مدح کرد هیچ نیافت پس هجو
کرد تونگر او را هیچ نگفت روز دیگر شاعر بر دروازه او
رفت و نشست تونگر گفت ای شاعر مدح کردی هیچ ترا
ندادم هجو کردی هیچ نگفتم حالا چرا نشسته گفت حالا
بخوام که اگر بمیری¹ مرثیه تو بگویم

حکایت ۲۲

پادشاه در خواب دید که تمام دندانهای او افتاده
اند از منجمی تعبیر آن پرسید گفت که اولاد و اقارب
پادشاه همه رو بروی پادشاه خواهند مرد پادشاه درخشم

²) V. §. 21. — Narr. 20. ¹) a v. زدن. — Narr. 21.

¹) a v. مردن.

شد و مناجم را قید کرد و مناجم دیگر را طلبید و تعبیر آن خواب پرسید عرض کرد که از همه اولاد واقارب پادشاه زیاده تر^۱) خواهد زیست پادشاه این نکته پسندید و انعام داد

حکایت ۳۳

شاخصی مرتبه بزرگ یافت دوستی برای تهنیت پیش او رفت آن شاخص پرسید کیستی^۱) و چرا آمده دوست او شرمنده گردید و گفت مرا نمی شناسی^۲) دوست قدیم تو ام برای تعزیت نزد تو آمده ام شنیده ام که کور شده

حکایت ۳۴

پادشاه در جنگ شکست یافت شاخصی از فوج دشمن او را گرفت و شناخت که پادشاه است اسباب خود بر سر او نهاد چون بمنزل رسید قدری برنج او را داد که بیفز^۱) و بخور پادشاه بسیار گرسنه بود برنج را در سبو کرد و بر آتش نهاد و خود از آتش دور نشست سگی آمد و سبو را گرفت گریخت پادشاه خندید آن شاخص بر پادشاه غصه کرد و گفت ای احمق^{*}) سگ سبوی ترا برد و تو

*) Ms. احمق.

Narr. 22. ^۱) V. §. 18. — Narr. 23. ^۱) V. §. 30.

^۲) a v. شناختن. — Narr. 24. ^۱) a v. پاختن.

خنده کردی بگو سبب چیست پادشاه خاموش ماند چون تازیانه یانت گفت روزی چنان بودم که هرگاه برای شکار میرفتم صد شتر اسباب باورچیخانه من همراه میرفت امروز چنان هستم که مشیت برنج هم سکن نداشت آن شخص عذر تقصیران نمود و گذاشت

حکایت ۲۵

روزی مرغی بر درختی نشسته بود پادشاه او را دید و با حاضران گفت که این را به تیر خواهم کشت تیر و کمان را گرفت و تیر بر مرغ انداخت و خطا کرد مرغ پرید پادشاه بسیار خاجل گردید شخصی برای دفع خاجلت گفتن گرفت که پادشاه اگر چه اول مرغ را کشتن خواست کشتن می توانست لیکن بر جان او رحم کرد و قصدا خطا نمود

حکایت ۲۳

شخصی يك طوطی پرورد او را زبان پارسی آموخت طوطی در جواب هر سخن می گفت درین چه شك روزی آن شخص طوطی را در بازار برای فروختن برد صد روپیه قیمت آن ظاهر کرد مغلی از طوطی پرسید که لایف صد روپیه هستی گفت درین چه شك مغل خوشنود شد

وطوطی خرید و باخانه خود برد هر سخن که با طوطی
میگفت جواب آن درین چه شک می یافت در دل شرمنده
و پیشیمان گردید و گفت حماقت کردم که چنین طوطی
خریدم طوطی گفت درین چه شک مغل را تبسم آمد
وطوطی را آزاد کرد

حکایت ۲۷

روزی پادشاهی مع شاهزاده بشکار رفت چون هوا گرم
شد پادشاه و شاهزاده کبابه خود را بر دوش مسخره نهادند
پادشاه تبسم کرد و گفت ای مسخره بر تو بار یک خر
است گفت بلکه بار دو خر است

حکایت ۲۸

دانشمندی در مسجدی نشسته با مردمان وعظ
میگفت شخصی در آن مجلس هر روز میگریست روزی
دانشمند گفت که سخن من در دل این شخص اثر بسیار
میکند ازین سبب میگردید دیگران آن شخص را گفتند
که در دل ما سخن دانشمند اثر نمیکند تو چگونه دل
داری که میگرئی گفت بر سخن دانشمند نمیگیریم بلکه
یک خصی پرورده بودم او را بسیار دوست داشتم چون
خصی پیر شد مرد هرگاه دانشمند سخن میگوید وریش

او می‌جنبد خصی مرا یاد می‌آید زیرا که او هم اینجا چنین
ریش دراز داشت

حکایت ۲۹

شاخصی دستار درویشی گرفت و گریخت درویش
بگورستان رفت و نشست مردمان او را گفتند که آن
شاخص دستار ترا بطرف باغ برد در گورستان چرا نشسته
وجه می‌کنی گفت او نیز آخر اینجا خواهد آمد ازین
سبب اینجا نشسته‌ام

حکایت ۳۰

پادشاه با وزیر خرما می‌خورد و تخم خرما نزد وزیر
می‌انداخت بعد خوردن وزیر را گفت بسیار خوار
هستی زیرا که تخم خرما بسیار پیش تو افتاده است
وزیر گفت جهان پناه بسیار خوار هستند که نه تخم
گذاشتند نه خرما

حکایت ۳۱

روزی سکندر یا حاضران* گفت که گاهی کسی را
محرورم نکردم هر کس هر چه از من خواست بخشیدم

* حاضران Ms.

آنوقت شاخصی عرض کرد که خداوند مرا يك درم در کار است ببخش سکندر گفت از پادشاهان چیزی محقر خواستن بی ادبی است آن شاخص*) گفت که اگر پادشاه را بکدرم دادن شرم می آید ملکی مرا ببخش سکندر فرمود اول سوال کردی کم از مرتبه من و دیگر سوال کردی زیاده از مرتبه خود هر دو سوال بیجا کردی آن شاخص لاجواب و شرمنده گردید

حکایت ۳۳

پادشاهی از مسخره برنجید^۱ و زیر پای فیل انداختن فرمود مسخره شور نمود ای خداوند من ضعیف لایق پای فیل نیستم مرا زیر پای صعوه انداز و زیر پای فیل وزیر را که وزیر فرجه است استخوانهای او در پای فیل خواهند خلید پادشاه طرف وزیر دید و تبسم کرد و گفت چه میگوئی وزیر عرض کرد که برای خدا تقصیر این حرامزاده ببخش و گرنه مرا نیز در بلا خواهد انداخت پادشاه را سخن مسخره و شفاعت وزیر پسند آمد تقصیر معاف کرد و خلعت بخشید

*) Ms. شخص.

Narr. 32. ۱) §. 37.

حکایت ۳۳

شیری و مردی در يك خانه تصویر خود را* دیدند**)
 مرد شیر را گفت میبینی شجاعت انسان که شیر را تابع
 کرده است شیر گفت مصور این انسان است اگر شیر
 مصور بودی این چنین نبودى

حکایت ۳۴

شخصی پیش يك^۱ نویسنده رفت و گفت خطی
 بنویس^۲ گفت پای من درد میکند آن شخص گفت ترا
 جای فرستادن نمیخواهم که چنین عذر میکنی جواب
 داد که این سخن تو راست است لیکن هر گاه که برای
 کسی خط می نویسم طلبیده میشودم برای خواندن آن
 زیرا که دیگر شخص خط من خواندن نمی تواند

حکایت ۳۵

شخصی خطی می نوشت مردی بیگانه نزد او نشست
 و طرف خط می دید آن شخص در خط نوشت که مردی
 بیگانه و احمق***)) نزد من نشسته است و خط را
 میخواند ازین سبب هیچ راز نمی نویسم آن مرد گفت

آحمق Ms. ***)) دیدید Ms. **) ها Ms. *)

نوشتن a v. ^۲) ۱۷. §. V. ^۱) 34. Narr.

مرا احبف می پنداری چرا راز نمی نویسی خط تو
نخوانده ام نویسنده گفت اگر خط من خواندی چگونه
معلوم کردی که چنین نوشته ام

حکایت ۳۶

روزی باز خروسی را گفت بسیار بیوفا هستی مردمان
ترا می پرورند و برای تو خانه می سازند^۱ و هرگاه ترا
گرفتن می خواهند چرا میگریزی^۲ من اگر چه مرغ
جنگلی ام لیکن چند روز که از دست مردمان طعمه
میخورم برای ایشان شکار میکنم هر چند دور میروم
چون طلبیده میشوم باز می آیم خروس جواب داد که
گاهی بازی را بر سیخ دیده و من بسیار خروسان را بر
سیخ کباب و بسیار خروسان بر آتش بریان دیده ام تو
بسیار دور گریزی اگر بازی را بر سیخ بینی باز لا جواب شد

حکایت ۳۷

دانشمندی مصاحب پادشاه بود موی ریش خود
میکنند^۱ روزی پادشاه او را گفت که اگر بار دیگر موی
ریش خواهی بر کند بر تو سیاست خواهم کرد بعد چند

— گریختن^۲ a v. ساختن^۱ Narr. 36.
Narr. 37. ^۱ Imperf. vbi. کردن.

روز دانشمند کاری کرد که پادشاه مهربان گردید و او را گفت هر چه خواهی ترا ببخشم دانشمند گفت ریش من مرا به بخش دیگر هیچ نمیخواهم پادشاه تبسم کرد و گفت اگر خوشی تو در همین است بخشیدم

حکایت ۳۸

زشت روی پیش طبیب رفت و گفت برزشت ترین^۱ جای مرا دنبال شده است و او بده طبیب بر روی او نظر کرد و گفت دروغ میگوئی روی تو می بینم بران هیچ دنبال نیست

حکایت ۳۹

شخصی نوکر خود را گفت که علی الصباح اگر دو زاغ را یکجا نشسته بینی مرا خبر کن که آنها را خواهم دید و شکون نیک خواهم یافت تمام روز مرا باخوشی خواهد گذشت القصه نوکر او دو زاغ را یکجا دید صاحب خود را خبر داد صاحب او چون بیرون آمد یک زاغ را دید دیگر زاغ پریده بود بسیار بر نوکر غضب* کرد و تازیانه زد گرفت همان وقت دوستی برای او طعام فرستاد نوکر عرض نمود که ای خداوند یک زاغ را

* Ms. غضب.

Narr. 38. 1) V. §. 18.

دیدنی طعام یافتنی اگر دو زاغ را می دیدی می یافتنی
که من یافتم

حکایت ۴۰

طبیعی* (هرگاه بگورستان رفت چادر بر سر روی خود
کردی^۱) مردمان پرسیدند که سبب این چیست گفت از
مردگان^۲) این گورستان شرم میکنم زیرا که از دواى من مرده اند

حکایت ۴۱

روزی پادشاهی ظالم تنها از شهر بیرون رفت شخصی
را زیر درختی نشسته دید پرسید که پادشاه این ملک
چگونه است ظالم یا عادل گفت بسیار ظالم است پادشاه
گفت مرا می شناسی گفت نه گفت منم سلطان این ملک
مرد ترسید و پرسید مرا می دانی^۱) پادشاه گفت نه گفت
پسر فلان سوداگر ام هر ماه سه روز دیوانه می شوم امروز
یک از آن سه روز است پادشاه خندید و او را هیچ نگفت

حکایت ۴۲

شاعری پیش تونگری رفت و بسیار او را ستود تونگر

* Ms. طبیعی.

Narr. 40. ^۱) V. §. 41. ^۲) V. §. 11. — Narr. 41.

^۱) a v. دانستن.

خوشنود شد و گفت نزد من نقد نیست لیکن غله بسیار
 اگر فردا بیائی بدهم شاعر بخانه خود رفت و وقت فجر
 نزد تونگر باز آمد تونگر پرسید چرا آمدی گفت دیروز
 وعده دادن غلی کردید¹ ازین سبب آمده ام تونگر گفت
 عجب احمق* هسنی تو از سخن مرا خوش کردی من
 نیز ترا خوش نمودم حالا غله چرا دهم شاعر شرمنده
 شده باز رفت

حکایت ۴۳

درویش تقصیر بزرگ کرد پیش حبشی گوتوال بردند
 گوتوال حکم کرد که تمام روی درویش سیاه کنید و در تمام
 شهر گردانید درویش گفت ای گوتوال نصف روی من سیاه**
 کن وگرنه همه مردمان شهر خواهند دانست که حبشی
 گوتوال هستم گوتوال ازین سخن خندید و تقصیر درویش
 معاف کرد

حکایت ۴۴

نابینای در شب تار چراغ در دست و سبوی دوش
 گرفته در بازار میرفت شخصی از وی پرسید که ای

سپاه Ms. **) آحمق Ms. *)

Narr. 42. ¹) Cf. Narr. 13. not. 2.

احمق*) روز و شب در چشم تو یکسان است از چراغ
ترا چه فایده نابینا خندید و گفت این چراغ برای من
نیست بلکه برای تست تا در شب تار سبوی مرا نشکنی¹⁾

حکایت ۴۵

درویشی بر دوکان بقالی رفت و در خریدن شتابی
کرد بقال درویش را دشنام داد درویش در خشم شد
و پاپوشی بر سر بقال زد بقال پیش گوتوال رفت و نالش
نمود گوتوال درویش را طلبید و پرسید که چرا بقال را زدی
درویش گفت که بقال مرا دشنام داد گوتوال گفت ای
درویش تقصیر بزرگ کردی لیکن فقیر هستی ازین سبب
ترا سیاست نمیکنم برو هشت آنه به بقال بده که سزای
تقصیر تو همین است درویش یکرूपیه از جیب خود بر
آورد و در دست گوتوال داد و یک پاپوش بر سر گوتوال
زد و گفت اگر چنین انصاف است هشت آنه تو بگیر¹⁾
و هشت آنه آن را بده

حکایت ۴۶

نقاشی در شهر رفت و آنجا پیشه طبابت آغاز کرد

*) Ms. آحمق.

گرفتن¹⁾ a v. Narr. 45. — شکستن¹⁾ a v. Narr. 44.

بعد چند روز شخصی از وطن او در آن شهر رسید و او را دید پرسید که حالا چه پیشه* میکنی گفت طبابت پرسید چرا گفت از برای آنکه اگر درین پیشه تقصیری میکنم خاک آن را می پوشد

حکایت ۴۷

شاعری مسکین پیش تونگری رفت و چنان نزدیک او نشست که در میان شاعر و تونگر از یک وجب زیاده تفاوت نبود تونگر ازین سبب برهم شد و روی ترش کرد پرسید که در میان تو و خر چه تفاوت است گفت بقدر یک وجب تونگر ازین جواب بسیار خجل شد و عذر نمود

حکایت ۴۸

گدای بر دروازه تونگری رفت و سوال کرد از اندرون خانه جواب آمد که بی بی در خانه نیست گدا گفت پاره نان سوال کرده بودم بی بی را نخواستم که چنین جواب یافتم

حکایت ۴۹

پادشاهی دانشمندی را طلبید و گفت می خواهم که

*) Ms. پیشه.

ترا قاضی این شهر کنم دانشمند گفت لایق این کار نیم
 پادشاه پرسید چرا جواب داد آنچه گفتم اگر راست گفتم
 مرا معذور دارید¹ و اگر دروغ پیش دروغ گوی را قاضی
 کردن مصلحت نیست پادشاه عذر دانشمند پسندید و
 او را معذور داشت

حکایت ۵.

روزی امیری بر میخ تیر می انداخت تیر اندازان
 بسیار آنجا حاضر بودند تیر کسی بر میخ نمی رسید
 فقیری آنجا رفت و از امیر چیزی سوال کرد امیر تیر و
 کمان خود در دست فقیر داد و فرمود میخ را بزن¹
 فقیر تیر بر میخ پرتاب کرد و اتفاقاً بز² امیر بسیار خوشنود
 گردید و صد روپه فقیر را بخشید و رخصت کرد و فقیر
 امیر را گفت سوال کردم هیچ نیافتم امیر روی درهم کشید
 و گفت صد روپه ترا بخشیدم میگوئی هیچ نیافتم این
 چه سخن است فقیر گفت صد روپه میخ زده گرفتم
 و از سوال چه یافتن امیر خندید و انعام دیگر هم
 بخشید

Narr. 49. ¹) a v. داشتن. Cf. Narr. 13. not. 2. —
 Narr. 59. ¹) a v. زدن. ²) V. §. 37.

حکایت ۴

شبی قاضی در کتاب دید که هر که سر خورد
 میدارد^۱) و ریش دراز احمق میشود قاضی سر خورد داشت
 و ریش بسیار دراز با خود گفت که سر را بزرگ کردن
 نمی توانم^۲) لیکن ریش را کوتاه خواهم کرد مقرض تلاش
 کرد نیافت ناچار نیم ریش* را در دست گرفت و نیم
 نزد چراغ برد چون موی را آتش گرفت شعله بر دست
 او رسید ریش را گذاشت همه ریش او سوخته شد قاضی
 بسیار شرمنده گردید به سبب اینکه هر چه در کتاب
 بود باثبات رسید

حکایت ۵

روزی پادشاهی بر بام قصر خود نشسته بود شخصی
 را زیر دیوار استاده دید که مرغی در دست گرفته می
 نمود پادشاه او را طلبید و پرسید چرا مرغ بمن می نمائی
 گفت ای خداوند با شخصی از طرف حضرت شرط کردم

*) Ms. ریس.

Narr. 17. ^۱) a v. داشتن. ^۲) a v. توانستن. — Narr. 52.
 Hanc historiam Mirchond tradit de Mahmudo Gasneviso
 Sultano. Wilken chrest. p. 151, sq.

واین مهرغ در بازی یافتم برای خداوند آورده ام پادشاه
خوشنود گردید و مهرغ در مطبخ فرستاد بعد از دو سه روز
باز آن شخص پیش پادشاه آمد و کوسپندی آورد و گفت
این هم از نام آن حضرت در بازی بافته ام پادشاه آن را
نیز قبول کرد سیوم بار پیش پادشاه رفت و شخصی دیگر
را با خود برد چون پادشاه او را تهی دست دید پرسید
برای من هیچ نه آورده عرض کرد از طرف حضرت با این
شخص دو هزار روپیه را شرط نمودم و بازی نیافتم حالا
این شخص برای زر پیش حضرت آمده است پادشاه تبسم
کرد و زر او را بخشید و فرمود گاهی از طرف من با کسی
قمار مبادا! دیگر هیچ از تو نخواهم گرفت و نه ترا چیزی
خواهم داد

حکایت ۵۳

شخصی در خواب با شیطان ملاقات کرد یک سیلی
بروی او زد و ریش او را گرفت و گفت ای ملعون دشمن
ما هستی و برای فریب دادن با مردمان ریش دراز میداری
چون سیلی دیگر بر روی او زد بیدار شد و ریش خود

Narr. 52. ¹) a v. بازیدن. Cf. §. 38.

در دست خود دید شرمنده گردید و بر خود
خندید

حکایت ۵۴

شخصی پیش درویشی رفت و سه سوال کرد اول آنکه
چرا میگوئی که خدا همه جا حاضر است هیچ جانی
بینم^۱ که کجاست دویم آنکه انسان را برای تقصیری چرا
سیاست میکند هر چه میکند خدا میکند انسان را هیچ قدرت
نیست و بی ارادت^{*} خدا هیچ نمی تواند کرد و اگر انسان
را قدرت بودی همه کارها برای خود بهتر کردی سیوم
آنکه شیطان را در آتش^{**} دوزخ چگونه عقوبت تواند
کرد زیرا که سرشت او از آتش است و آتش در آتش چه
اثر خواهد کرد درویش کلوخی بزرق بر سر او زد آن
شخصی گریان^۲ پیش قاضی رفت و گفت از فلان درویش
سه سوال کردم بر سر من چنان کلوخی زد که سر من
درن میکند و هیچ جواب نداد قاضی درویش را طلبید
و گفت چرا کلوخ بر سر او زدی و جواب ندادی درویش

*). Ms. آرادت.

**). Ms. آتش.

گرستن a v. ۲). دیدن a v. ۱). Narr. 54.

گفت که آن کلوخ جوابِ سخنِ اوست میگوید در در سر دار بنماید که کجاست تا من خدا را باو بنمایم و چرا پیش حضرت نالش من نمود هر چه کرد خدا کرد بی ارادت خدا اورا نزد مرا چه قدرت است و سرشت او خاک است از خاک چگونه به او رنج رسید آن شخص شرمنده گردید قاضی جواب درویش بسیار پسندید

حکایت ۵۵

سواری در شهری رفت شنید که اینجا دزدان بسیار اند وقت شب سائیس را گفت که تو بخسپ* من بیدار خواهم ماند زیرا که مرا بر تو اعتماد نیست سائیس گفت ای خداوند این چه سخن است نمی پندم^۱ که من در خواب باشم و صاحب بیدار زهار اینچنین نخواهم کرد القصد صاحب او خفت و بعد یک پاس بیدار گردید سائیس را گفت چه میکنی گفت در فکر هستم که خدا زمین را بر آب چگونه گسترده گفت میتروسم^۲ که دزدان آیند و ترا خبر نشود گفت ای خداوند خاطر جمع دارید^۳

* Ms. بخست.

V. ^۳ ترسیدن a v. ^۲ پندشتن a v. ^۱ Narr. 55. Narr. 13. not. 2.

خبردار هستم سوار باز خفت و نصف شب بیدار شد
 و پرسید ای سائیس چه میکنی گفت در فکرم که خدا
 آسمان را چگونه بی ستون استاده کرد گفت در فکر تو
 مینرسم که مبادا دزدان اسپ را برند گفت ای خداوند
 بیدار هستم چگونه دزدان خواهند آمد سوار گفت اگر
 خفتن میخواستی باخسپ من بیدار خواهم ماند گفت
 مرا خواب نمی آید سوار باز خفت و چون ساعتی شب
 باقی ماند بیدار شد سائیس را پرسید چه میکنی گفت
 در فکر هستم که اسپ را دزد برده است فردا زمین را من
 بر سر خواهم برداشت یا صاحب

حکایت ۵۶

درویشی نزد باخیلی رفت و چیزی سوال کرد باخیل
 گفت اگر یک سخن من قبول کنی هر چه بگوئی خواهم
 کرد درویش پرسید آن سخن چیست گفت گاهی از من
 چیزی^۱ خواه دیگر هر چه بگوئی بکنم

حکایت ۵۷

شخصی با باخیلی دوستی داشت روزی باخیل را گفت

۱) V. §. 30. — Narr. 56. ۱) a v. خواستن. Cf. §. 38.

که حالا بسفر میروم انگشتی خود بمن بده آن را با خود
خواهم داشت هر گاه او را خواهم دید ترا یاد خواهم
کرد جواب داد که اگر مرا یاد داشتن میخواهی هر گاه
انگشت خود خالی بینی مرا یاد کن که انگشتی از
فلان خواسته بودم نداد

حکایت ۵۸

دانشمندی در شهری رفت شنید که درین شهر
شخصی سخاوت بسیار میکند و مسافران را طعام میداد*
دانشمند با پارچه کهنه و کثیف پیش او رفت آن شخص
هیچ التفات نکرد جای نشستن ندارد دانشمند شرمنده شد
وباز آمد روز دیگر پارچه پاکیزه بکرایه گرفت و پوشیده
پیش او رفت صاحب خانه تعظیم او کرد و نزد خود
نشاند^۱ و طعام لذیذ برای او خواست دانشمند چون
بر طعام نشست لقمه در پارچه خود نهادن گرفت صاحب
خانه پرسید چرا این چنین میکنی گفت دیروز با پارچه
کهنه آمده بودم هیچ طعام نیافتم امروز که پارچه
خوب دارم میپندارم این طعام برای پارچه است نه

* Ms. میدید.

۱) V. §. 41. Narr. 58.

برای من آن شاخص شرمنده گردید و عذر نمود

حکایت ۵۹

پادشاهی بر دشمن فوج فرستاد آن فوج شکست یافت شخص جلد نزد پادشاه آمد و خبر رسانید که فوج شما^۱ فتح یافت پادشاه بسیار خشنود شد بعد از دو روز خبر هزیمت یافت پادشاه بر آن شاخص سیاست کردن خواست عرض کرد که ای خداوند لایق سیاست نیم زیرا که دو روز شما را خشنود کردم* چرا مرا ناخوش میکنید پادشاه این لطیفه را پیشنهاد و او را انعام^۲ فرمود

حکایت ۶۰

پادشاهی از مناجمی پرسید که چند سال عمر من باقی است گفت ده سال پادشاه بسیار متفکر گردید و همچو بیچاره بر پستر افتاد وزیر بسیار عاقل بود منجم را رو بروی پادشاه طلبید و پرسید که چند سال عمر تو باقی است گفت بیست سال وزیر همان وقت از شمشیر منجم را رو بروی پادشاه بقتل رسانید پادشاه

* Ms. کرم.

Narr. 59. ^۱) V. Narr. 13. not. 2. ^۲) scil. دادن.

خشنود گردید و حکمتِ وزیر پسندید و باز سخن هیچ
منجم نشنید

حکایت ۶۱

شاخصی گرسنه میرفت اعرابی را دید که بر کناره
برکه طعام میخورد نزد او رفت و گفت از طرف خانه تو
می آیم اعرابی پرسید که زن و فرزند و شتر من همه
بخیریت اند گفت بلی اعرابی را خاطر جمع شد و باز
بر آن شاخص نظر نکرد آن شاخص آغاز کرد که ای اعرابی
این سگ بحضور نشسته است اگر سگ تو زنده میماند
چنین می شد اعرابی سر بالا کرد گفت سگ من از چه
سبب مرد گفت گوشت شتر تو بسیار خورد پرسید شتر
چگونه مرد گفت زن تو مرد ازین سبب کسی او را کاه و دانه
و آب نداد پرسید زن چگونه مرد گفت در غم پسر تو بسیار
گریست و سنک بر سر و سینه خود زد پرسید پسر چگونه مرد
گفت خانه برو افتاد اعرابی چون احوال خانه خرابی شنید
خاک بر سر انداخت و طعام را همان جا گذاشت و طرف
خانه خود روانه^۱ شد آن شخص بدین حکمت طعام یافت

۱) رفتن. a v. 61. Narr.

حکایت ۴۲

بخیلی دوستی را گفت یک هزار روپیه نزد من است
می خواهم که این روپیه ها را بیرون شهر دفن کنم
و سوای تو با کسی این راز نگویم القصة هم دو کسان
بیرون شهر رفته زیر درختی نقد مذکور را دفن کردند
بعد چند روز بخیل تنها زیر آن درخت رفت از نقد
هیچ نشان نیافت با خود گفت که سوای آن دوست
کسی دیگر نبرد لیکن اثر از او^۱) پرسم هرگز مرا نخواهد
کرد*) پیش باخانه او رفت و گفت بسیار نقد بدست من
آمده است می خواهم که همانجا نهم^۲) لیکن اگر فردا بیائی^۳)
با هم برویم دوست مذکور بطمع نقد بسیار آن قدر آنجا
باز نهاد بخیل روز دیگر آنجا تنها رفت نقد خود یافت
حکمت خود را پسندید و باز بر دوستی دوستان اعتماد
نکرد

حکایت ۴۳

دو مصور با هم گفتند که ما هر دو کسان تصویم
بکشیم به بینیم که کدام خوب میکشد يك مصور خوشه

*) Ita Ms. legendum conjecturo s. گفت. دا

آمدن Fut. vbi. ^۳) نهادن a v. ^۲) از او ^۱) Narr. 62.

انگور نقش نمود و آن را بر دروازه آویخت مرغان آمدند
 و بر آن منقار زدند مردمان آن تصویر را بسیار پسندیدند
 و در خانه مصور دیگر رفتند پرسیدند که کجا تصویر
 کشیده گفت در پس این پرده مصور اول خواست که
 پرده بردار و چون دست بر پرده نهاد معلوم کرد که پرده
 نیست بلکه دیوار است که بر آن تصویر کشیده است
 مصور دیگر گفت که تو چنان کشیدی که مرغان فریفتند
 و من چنان تصویر کشیدم که مصور فریفت

حکایت ۴۴

روزی شخصی با خود میگفت که هر چه در زمین
 و آسمان است همه برای من است مرا خدا بزرگ آفریده^{۱)}
 درین اثنا پشه بر بینی او نشست و گفت ترا چنین غرور
 نشاید^{۲)} زیرا که هر چه در زمین و آسمان خدا برای تو
 آفرید ترا برای من بدانم^{۳)} که از تو بزرگترم

حکایت ۴۵

پادشاهی آهنگری را فرمود که جوشنی خوب برای
 من تیار کن آهنگر تیار کرده پیش پادشاه برد پادشاه

دانستن a v. ^{۳)} شایستن a v. ^{۲)} V. §. 41. ^{۱)} Narr. 64.

قصد آزمودن جوشن را بر زمین نهاد و اشمشیر* بر آن زد
 دو نیم شد آهنگر را فرمود که اگر باز چنین جوشن
 خواهی ساخت سر تو دو نیم خواهم کرد آهنگر باخانه
 خود رفت دختری داشت باو این احوال گفت دختر او را
 مصلحت داد که باز جوشن بساز این باز من پیش
 پادشاه خواهم برد القصة آهنگر جوشن ساخت دختر او
 آن جوشن را پوشید و شمشیری در دست گرفت و پیش
 پادشاه رفت و عرض کرد که حالا جوشن را بیازمائید¹
 پادشاه گفت چرا این را پوشیده گفت ای خداوند
 دستور آن است که جوشن بر اندام آزموده میشود ازین
 سبب پوشیده ام پادشاه این سخن پسندید و او را انعام
 بخشید

حکایت ۴۱

روزی پادشاهی با وزیر برای سیر رفت بکشتزاری
 رسید درختان گندم دید از قد آدم** درازتر پادشاه
 متعجب شد و گفت چنین دراز درختان گندم گاهی
 ندیدم وزیر عرض کرد که خداوند در وطن من درختان

* Ms. شمشیر. ** Mscr. آدم.

Narr. 65. ¹) V. §. 38. Cf. Narr. 13. not. 2.

گندم همچو قد فیل بلند میشوند پادشاه تبسم نمود
 وزیر با خود گفت که پادشاه سخنی من* دروغ پنداشت
 ازین سبب تبسم کرد چون از سیر باز آمد خط بمردمان
 وطن خود برای چند درختان گندم فرستاد تا که خط
 آنجا رسید فصل گندم گذاشته بود القصه بعد یکسال
 درختان از آنجا رسیدند وزیر پیش پادشاه برد پادشاه
 پرسید چرا آوردی عرض کرد که در سال گذشته روزی
 عرض کرده بودم که درختان گندم همچو قد فیل بلند
 میشوند تبسم کردند با خود گفتم که سخنی من دروغ
 پنداشتند برای تصدیق سخنی خود آوردم پادشاه گفت
 حالا باور کردم لیکن زنهار پیش کسی چنین سخنی مگو
 که بعد سالی باور کند

حکایت ۶۷

دزدی در مقام شخصی برای دزدیدن اسپ رفت اتفاقاً
 گرفتار شد صاحب اسپ دزد را گفت** اگر حکمت دزدی
 اسپ مرا نبینائی^۱ ترا آزار بکنم دزد قبول کرد و دزد اسپ

* Ms. او. ** Ms. گرفت.

نمودن. ^۱ a v. Narr. 67.

رفت و رسی پای؛ او کشاد بعد از آن لثام داد پس بر
 اسپ سوار شد و تیز راند و گفت ببین این طور
 دزدی میکنند مردمان هر چند که تعاقب او کردند
 نیافتند

حکایت ۴۸

شخصی بسیار مفلس بود اسپى داشت آن را در اصطبل
 بست لیکن طرفی که سر اسپان میشود دم او کرد و منادی
 داد که مردمان تماشای عجب به بینند که سر اسپ
 بجای دم است همه مردمان شهر جمع شدند هر شخصی
 که در اصطبل برای تماشا رفتن میخواست ازو اندکی
 نقد میگرفت و او را راه میداد هر که در آن اصطبل میرفت
 شرمنده از آنجا باز می آمد و هیچ نمی گفت

حکایت ۴۹

شخصی از فلاطون پرسید که سالهای بسیار در
 جهاز بودی و سفر دریا کردی در دریا چه عجایب*
 دیدی گفت عجب همین بود که از دریا بکناره سلامت
 رسیدم

*) Ms. currus. عجلت

حکایت v.

پادشاهی را وزیر عاقل بود دست از وزارت برداشت
 وعبادت خدا مشغول شد پادشاه از امیران پرسید که
 وزیر کجا است عرض کردند که از وزارت دست برداشته
 عبادت الهی مشغول است پادشاه پیش وزیر رفت وپرسید
 ای وزیر از من چه خطا دیدی که وزارت را ترک نمودی
 گفت از پنج سبب اول آنکه تو نشسته می بودی*)
 ومن باخضور تو استاده میماندم اکنون بندگی خدا
 میکنم که در وقت نماز مرا حکم نشستن داده است دوم
 آنکه تو طعام می خوری ومن نگاه میکردم اکنون زراقی
 پیدا کرده ام که او نمی خورد و مرا می خوراند سیوم
 آنکه تو خواب میکردی ومن پاسبانی میکردم اکنون
 خدای دارم که من خواب میکنم و او پاسبانی من میکند
 چهارم آنکه همیشه می ترسیدم که اگر تو بهیری¹ مرا از
 دشمنان آسیب برسد² اکنون چنان خدای دارم که
 ناخواهد مرد و مرا از دشمنان هیچ آسیب ناخواهد رسید
 پنجم آنکه از تو می ترسیدم که اگر از من گناهی شود

*) Ms. بود.

رسیدن a v. ² مردن Fut. vbi. ¹ Narr. 70.

وعفو نکنی اکنون خدای من چنان رحیم است که هر
روز صد گناه میکنم و می بخشد

حکایت ۷۱

آورده اند که سلطان محمود آیاز را بسیار دوست
داشتی^۱ ازین سبب همه ارکان دولت برو حد بردند
وپادشاه را گفتند که آیاز هر روز تنها به جواهرخانه
میروید و معلوم میشود که چیزی می دزد و گرنه در جواهر
خانه او را چه کار است پادشاه گفت هر گاه بچشم
خواهم دید باور خواهم کرد روز دیگر پادشاه را خبر
دادند که آیاز تنها در جواهرخانه رفته است پادشاه از
غرفه درون جواهرخانه نظر کرد چه می بیند^۲ که
آیاز صندوقی را کشاده پارچه کهنه و غلیظ پوشیده است
پادشاه درون تشریف برد پرسید چرا چنین پارچه پوشیده
عرض کرد که ای خداوند چون در بندگی حضرت نبودم
چنین پارچه داشتم حالا که بدولت خداوند پارچه های
پاکیزه دارم جامه کهنه خود هر روز می بینم و می پوشم
تا حالت قدیم خود را فراموش نکنم و قدر نعمت خداوندی

۱) V. §. 37. ۲) a. v. دیدن. Narr. 41.

شناسم پادشاه چون این جواب شنید پسندید و او را در
کنار کشید و مرتبه او بزرگ کرد

حکایت ۷۲

سلطان سکندر ذو القرنین روزی بر دیوانه گذر کرد
و گفت ای دیوانه از من چیزی بخواه گفت مگس
تشویشم^۱ میدهند بگو که ندهند سلطان گفت ای دیوانه
چیزی طلب کن که در حکم ما باشد دیوانه گفت هرگاه
مگسی در اختیار تو نیست از تو چه خواهم

حکایت ۷۳

قزوینی را خرگم شده بود جار میزد و شکر میکرد مردی
او را گفت ای ساده دل ترا خرگم شده است جار میزنی
و وجه شکر کردن تو چیست گفت ای ابله من شکر از آن
میکنم که سوار نبودم و گرنه چهار روز بود که من هم گم
شده بودم

حکایت ۷۴

قزوینی نزد طبیب آمد و شرح رنجوری خود بیان
نمود طبیب گفت فردا قارورت بیار^۱ تا فراخور آن حکم

Narr. 72. ^۱) pro تشویش مرا V. §. 20.

Narr. 74. ^۱) a v. آوردن.

کنم از قضا در همان شب زنش²⁾ نیز بیمار شد با خود گفت دو کار را یکی میکنم پس قارورت زن را و خود را در شیشه کرد چون صبح شد نزد حکیم آمد و گفت آنچه بالا است از من است و آنچه در زیر است قارورت زن من است قزوینی دیگر حاضر بود گفت این چه عقل است که تو داری برای همین قزوینیان بیعقل میگویند اگر ریسمانی درون شیشه می بستنی خوب بود طبیب باخندید و گفت تو نیکو گفتی

حکایت ۷۵

شخصی را به تهمت زندقه والحاد نزد هارون الرشید آوردند و او انکار می نمود هارون الرشید گفت هر آینه میزنم تا اقرار کنی آن مرد گفت این خلاف حکم خداست حق تعالی فرموده است که تو مردمان را بزنی تا اقرار بایمان کنند و تو مرا میزنی که اقرار بکفر بنمایم هارون باخندید و او را باخشید

حکایت ۷۶

خراسانی بیمار شد پیش حکیم رفت حکیم نبص^{*}

*). Ms. نبص.

²⁾ V. §. 21.

او دید وگفت شهد چکیده بخور که آزار دفع خواهد شد آن مرد پیش عطار رفت و اظهار افلاس و بیماری کرد وگفت که حکیم برای من شهد تجویز نموده عطار ظرف شهد پیش خراسانی گذاشت وگفت پنج توله ازین شهد بخور خراسانی شروع بخوردن کرد مقدار دو آثار بلع نمود عطار فریاد کرد که نقصان کلی شد حالا بس کن خراسانی گفت گو نقصان تو میشود اما بمن از خور نفع میرسد*) من بگفته حکیم میخورم اگر باور نداری¹⁾ برو از حکیم حاقق به پرس

حکایت ۷۷

حضرت مولوی محمد باقر صاحب قبله روزی می فرمودند¹⁾ که در شکار خانه دو الفقار جنگ یک بحری بود که اکثر بشب شکار می نمود آن را دو الفقار جنگ از بس دوست میداشت فرموده بود هر که خبر مردنش²⁾

بمن خور نفع *Sic emendanda arbitror verba Msti:* *) میرسد.

Narr. 76. ¹⁾ a v. داشتن. — Narr. 77. ¹⁾ Ob summam reverentiam viro sancto habitam, quem autorem hujus narrationis affert, scriptor de eo locutus tertia pluralis persona utitur. Cf. Narr. 13. not. 2. ²⁾ V. §. 11.

بمن رساند او را خواهم کشت اتفاقاً بحری بیمار شده
 مرد داروغه شکار خانه ساخت حیران گردید که اثر
 خبر مردن او بعرض رسانم از جان آمانم³⁾ نماند و در
 خاموشی هم صلاحی خود نمیدانم⁴⁾ درین تکبیر بود که
 شاه ناصر علی شاعر معروف بسر وقت او رسید و وجه
 حیرتش پرسید داروغه باظهار حالت خود پرداخت شاعر
 موصوف نزد نو الفقار جنک رفت و بتقریبی عرض کرد که
 بحری منتخب سرکار را دیشب دیدم که از تیز پروازی
 خود آهنگ عالم بالا مینمود نو الفقار جنک گفت آیا
 مرد جواب داد که من نمیگویم حضرت میفرمایند⁵⁾ البته
 همچنان بوده باشد

حکایت ۷۸

جماعتی نزد قاضی قرضدار خود را آوردند و گفتند
 که این مرد از ما هزار دینار قرض گرفته است و نمیدهد
 قاضی باو گفت که چه میگوئی گفت ایشان راست
 میگویند و دعوی ایشان حق است غایتش اینکه این
 مقدار فرصت از ایشان میخواهم که کله شترهای خود

³⁾ pro امان مرا V. §. 20. ⁴⁾ a v. دانستن. ⁵⁾ a v.
 فرمودن. Cf. not. 1.

را بفروشم¹) و باغها را گرو کنم و حق ایشان را ادا سازم²)
 آن جماعت گفتند و الله سراپا دروغ میگوید مالک یک
 دینار نیست و یک وجب زمین در ملک خود ندارد مالک
 یک کوسفند نیست چه جای کله شتران قرضدار جواب
 داد که ای عدالت پناه اکنون اقرار ایشان بمفلسی
 و بیچیزی من استماع نمودی پس چگونه از مفلس چیزی
 طلب می نمایند قاضی رو به ایشان کرد و گفت *المفلس*
فی امان الله و او را از دست آنها خلاص کرد

حکایت ۷۹

از حکیم پرسیدند که برادر تو چه حال دارد گفت
 وفات کرد گفتند سبب موت او چه بود گفت حیات

حکایت ۸۰

اعرابی شتر گم کرده بود سوکند میخورد که چون
 بیابم¹) بیکدم بفروشم چون شتر یافت از سوکند خود
 پشیمان شد گربه را در گردن شتر آویخت و بانگ زد که
 شتر را بیکدم میفروشم و گربه بصد دم اما*) از یکدیگر

*) Ms. آما.

Narr. 78. ¹) فروختن. ²) ساختن. — Narr.

80. ¹) یافتن.

جدا نمی کنم و نمی فروشم شخصی در آنجا رسید و گفت
چه ارزان بود اگر این شتر را این قلاده در گردن نبودی
حکایت ۸۱

شخصی وقت شب بر در قوال میرید قوال گفت تو
کیستی گفت من پسرِ خدایم قوال دستش گرفته بمسجد
آورد و گفت این خانه پدرتست هر قدر که می خواهی
اینجا بری

حکایت ۸۲

شخصی پیش قاضی آمد و گفت من گرسنه ام چیزی
بده که بخورم قاضی گفت ای ابله دیوانه شده نشنیده
که بخانه قاضی سوای سوکند چیزی نمیخورند محظوظ
شد و رفت

حکایت ۸۳

هارون الرشید از بهلول پرسید* که مرا نصیحت کن
تا بر آن عمل کنم فرمود از دنیا چیزی نمی توانی**
برد مگر ثواب و عقاب اکنون تو مختاری^۱

*) Ms. گفت.

***) Ms. توان.

Narr. 83. ۱) V. §. 30.

حکایت ۸۴

شخصی کمر گله کوسپند داشت چند کوسپند از آن گله گم شد برای تلاش آنها بصحرا رفت شخصی را دید که زیر درخت خوابیده است او را بیدار نموده پرسید که کوسپندان من درین صحرا گم شده اند اگر آنها را جای دیده باشی* (نشانم^۱) ده آن مرد هم کمر بود دانست که راه گم کرده است گفت راه راست همین است او هم کمر بود دانست که سراغ کوسپندان بهمین سمت یافته است پس بگفته^۲ او روان^۳ شد و در دل خود قرار کرد که اگر کوسپندها را بیابم کوسپند لنگ نذر آن مرد خواهم کرد الحاصل کوسپندان گم شده را یافت و از همان راه برگشت و کوسپند لنگ را بر نذر آن مرد آورد او گفت ای بنده خدا هرگز کوسپند ترا لنگ نکرده ام تو مرا ناحق بدنام مکن درین گفت و گو***) بودند که ناگاه سواری در رسید هر دو کس دویده لجام اسپ او در دست گرفته صورت حال خود بیان کردند او هم کمر بود دانست که دعوی

*) Ms. باشد.

**) Ms. گفتگو.

Narr. 84. ^۱) V. §. 20. ^۲) Part. praes. vbi. رفتن. ^۳) V. §. 9.

اسپ من میکنند جواب داد ای یاران شما دعوی دروغ
 میکنند این اسپ بچه مادیان منست چندین شاهد
 دارم عنان اسپ را وا گذارید که راه خود گیرم و آن هر
 دو کس عنان اسپ او گرفته حقیقه خود را* بیان میکردند
 او فریاد میکرد که ای ظالمان از خدا به ترسید این گرو
 مادر منست آخر الامر هر سه کر یکجا شده نزد قاضی
 روان شدند پیش ازین معامله زن قاضی از شوهر خود
 جنگ نموده باخانه پدر خود رفته بود هر گاه این هر سه
 شخص نزد قاضی رسیدند قاضی نیز کر بود پرسید که
 چه میگوئید هر سه کس شروع بیان حال خود نمودند
 قاضی دانست که یک وکیل و دو شاهد از طرف زن برای
 صلح آمده اند قاضی جواب داد شما از طرف او وکیل
 و شاهد شده آمده آئید اگر او الحال از سر تا پا طلا
 و جواهر پوشیده بیاید من او را سه طلاق داده ام هرگز
 قبول ناخواهم کرد

حکایت ۸۵

گویند شخصی بدر خانه امیری چند بار رفت دربانان

ها Ms. *)

گفتند در خواب است ظریف گفت باو بگوئید تو که این
قدر از خواب محظوظی¹⁾ چرا نمی میری²⁾

حکایت ۸۶

احولی بود که یک مرغ پیش او در آمد شخصی ازو
پرسید که چرا احول*¹⁾ یک را دو می بیند احول گفت
اگر این سخن راست می بود پس این دو مرغ را چهار
میدیدم

حکایت ۸۷

ترکی از زبان عربی عاری بود پسری داشت اورا
بمدرسه فرستاد تا علم آموزد¹⁾ و دخلی که در کسب
تجارت داشت صرف او میکرد روزی پرسید ای پسر در
تحصیل علم عربی آیا بهره علمی نماید حال تو شد گفت
آری از جمیع علوم فراغ حاصل کردم پدر گفت بیهوده
مگو تا من ترا امتحان کنم و هرچه در کتاب برآید تو
آن را بفارسی با من بیان کن پسر کتابی بدست پدر
داد چون باز کرد از قضا در اول صفحه این لفظ برآمد

*). Ms. احوال.

Narr. 85. ¹⁾ V. §. 30. ²⁾ a v. مردن. — Narr. 87.

¹⁾ a v. آموختن.

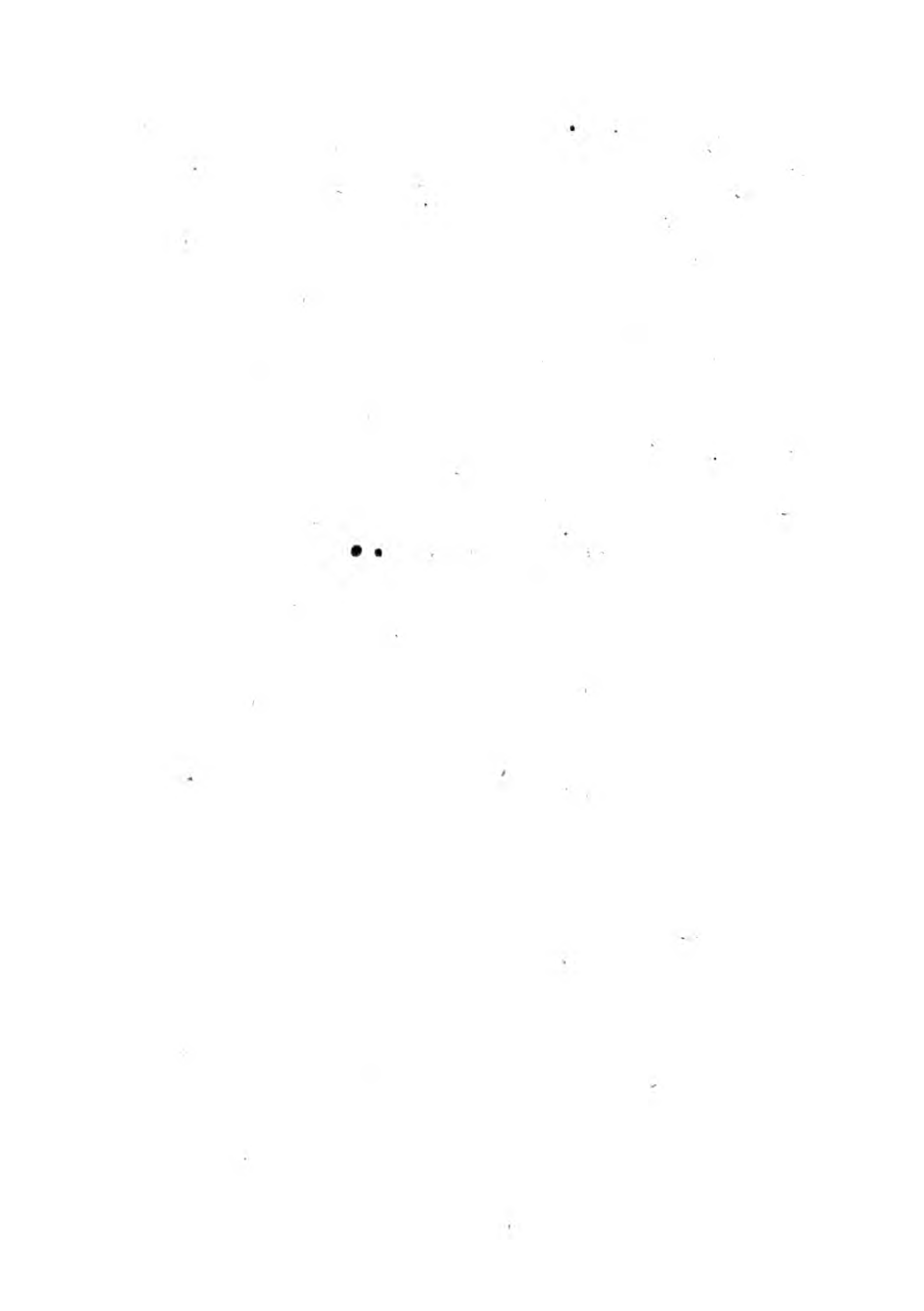
لَا أَعْلَمُ از پسر پرسید که این چه معنی دارد گفت ندانم
 ترك در غضب در آمد و گفت ای پسر در باره تو چقدر
 رنج و تعب کشیدم* (ونقد ونسیه گرو داشتتم بر باد دادم
 با وصف این يك سخن که**) از تو می پرسم میگوئی
 که ندانم دست پسر محکم گرفت و از دست دیگر چوب
 برداشت و بر سر آویخت و گفت که زود بگو که در فارسی
 معنی لَا أَعْلَمُ چیست باز گفت میگویم که ندانم پدرش
 قبول نمیکرد و میزد

تمام شد این حکایات

*) Ms. کشید.

***) Vox که in Ms. omissa est.

GLOSSARIUM. . .

آب *âb* s. (S. *ap*; Z. *id.*) aqua. 55. 61.

أبله *ablah* adj. (rad. بله simplex fuit; cf. בלה Pi. ter-
ruit) socors, insipiens. 73. 82.

آتش *âtis* s. (Z. *âtar*) ignis. 24. 36. 51. 54.

انغاقاً *ittifâqan* adv. (acc. act. VIII. rad. وقف VIII. acci-
dit) casu, fortuito. 50. 67. 77.

آثار *âssâr* s. (rad. اثر retulit) pondus quoddam. 10. 76.

(Deest in lexicis MENINSK. et RICHARDS.)

اثبات *issbât* s. (act. IV. rad. ثبت stabilis fuit; cf. שבת quie-
vit) confirmatio; باثبات رسیدن confirmari, comprobari. 51.

اثر *esser* s. (rad. اثر) vestigium; c. کردن commovere *alqm*,
vim exercere *in alqd* cc. در 28. 54.

اثنا *assnâ* s. (rad. ثنى duplicavit; cf. שנה iteravit) me-
dium; درین اثنا interea.

أحمق *ahmaq* adj. (rad. ح م ق stultus fuit) stultus, amens.

2. 14. 24. 35.

أحوال *ahvâl* s. (plur. fract. vocis حال q. v.) res, status,

conditio. 6. 8. 11. 61.

أحوال *ahval* adj. (rad. حال m. و luscus fuit) luscus, a,

um, cocles. 86.

اختيار *ichtijâr* s. (act. VIII. rad. خ ا ر m. و VIII. elegit)

arbitrium, potestas. 72.

آخر *âchir* adj. (rad. آخر; cf. ا خ ر posterior fuit) ultimus,

a, um. adv. postremo. 29.

آخر الأمر *âchir-el-amr* adv. (vid. آخر et امر) postremo, denique.

أدا *edâ* s. (rad. ا د اى solvit debitum) debiti solutio; c. ساختن

solvere debitum, satisfacere alicui. 78.

أدب *edeb* s. (rad. ا د ب politus fuit) elegantia morum, ur-

banitas. 31.

أدم *adam* s. (cf. ا د م homo) homo, genus humanum. 66.

أرادت *irâdet* s. (act. IV. rad. ا ر ا د m. و IV. voluit) volun-

tas. 54.

أرزان *erzân* adj. (S. ârya). dignus, a um; levis pretii. 80.

ارکان *arkân* s. (plur. fract. vocis رکن *rukn* columna, rad. nixus est) columnae; c. دولت q. v. columnae imperii, i. e. principes, optimates. 71.

آری *ârî* adv. affirmandi (S. *ara*) ita est! utique. 8.

از *ez* praep. (S. ut. Z. *us*) 1) ab, de, ex. 3. 2) significat casum genitivum, e. g. پر از زر auri plenum. 11. item instrumentum quo quid fit, e. g. از دست manu. 2. 87. از چشم oculo. 16. cf. 42. 60. 77. denique comparativum, e. g. از کم minor. 31. — از نزد (= از نزد) inde ab. 5.

آزاد *âzâd* adj. liber; c. کردن liberum dimittere. 26.

آزار *âzâr* s. vexatio, afflictio; morbus. 76. c. کردن molestia afficere, vexare *alqm.* 67.

آزان *ezân* adv. (comp. ex از et آن) ideo, propterea.

آزمودن *âzmâden* v. imp. آزما *âzmâ* experiri, tentare. 65.

آسامی *asâmî* s. (plur. fract. vocis اسم q. v.) nomina. 14.

اسباب *esbâb* s. (plur. fract. vocis سبب *sebeb* funis, rad. سبب) utensilia, vestes, apparatus. 24.

اسبی *esp* s. (S. *asva*; Z. *aspa*) equus. 14. 55. 67.

- استادن *istâden* v. (S. *sthâ*; Z. *stâ*) stare. 52. 70.
- استخوان *ustuchân* s. (S. *asthi*; Z. *astha*) os, *ossis*. 32.
- استماع *istimâ'* s. (act. VIII. rad. سمع *audivit*, VIII. id. cf. **שמע**) auscultatio; c. نمودن *audire*, *auscultare*. 78.
- اسم *ism* s. (rad. سما *eminuit*, II. *nuncupavit*) nomen; بسم *nomine*.
- آسمان *âsmân* s. (Z. *asman*) coelum. 55. 64.
- آسب *âsîb* s. molestia, vexatio, calamitas. 70.
- اصطبل *isstebul* s. (a Chald. **ܐܨܬܒܘܠܐ**) stabulum. 68.
- اصلا *esslan* adv. (acc. vocis اصل *essl* radix) prorsus, omnino. 5.
- اطلاع *itlâ'* s. (act. IV. rad. طلع *prodiit*, IV. caus.) indicatio. 14.
- اظهار *itshâr* s. (act. IV. rad. ظهر *apparuit*, IV. caus.) manifestatio, enarratio. 77. c. کردن *ostendere*, *manifestare*. 76.
- اعتماد *îtimâd* s. (act. VIII. rad. عمد = **عمد** *stetit*, VIII. *fretus fuit*) fiducia, fides. 55. c. داشتن *s. کردن* *confidere*. 62.
- اعرابی *a'râbî* s. (sing. vocis اعراب *a'râb* coll. Arabes; rad. عرب *alacer fuit*) Arabs campestris. 61. 80.
- آغاز *âghâz* s. initium; c. کردن *incipere*, *inchoare*. 11. 18. ordiri. 61.
- افتادن *uftâden* v. (S. *pat*; Z. *id.*) cadere. 60. incidere in

alqd. cc. در 15. *decidere, de dentibus.* 22. *concidere, de domo.* 61.

آفریدن *âferîden* v. imp. آفرین *âferîn* (fort. S. *â + prî* cl.

9. *diligere; Z. â + frî* *benedicere*) *creare.* 64.

آفرین *âferîn* s. (cf. *praec.*) *laus.* 2.

افلاس *iflâs* s. (act. verbi افلس IV. *pauper fuit, denom.*

voc. فلس *fals = ὀβολός*) *egestas, paupertas.* 76.

اقارب *aqârib* s. (plur. fract. vocis قریب *propinquus; rad.*

قرب = קרב *propinquus fuit*) *propinqui, cognati.* 22.

اقرار *igrâr* s. (act. IV. rad. قرّ *quievit, IV. confessus est*) *con-*

fessio, confiteri. 78. c. کردن *confiteri.* 11. 75.

اکثر *akssar* adv. (comp. adj. کثیر *multus, rad. کثر mul-*

tus fuit) *persaepe.* 77.

اکنون *eknûn* adv. *nunc.* 70. 78. 83.

اگر *eger* conj. *si, quod si.* 1. 8. 12. 18. اگرچه *id.* 25.

ال *el* art. def. *ὁ, ἡ, τό.* Arabicis *vocibus praefigitur.*

البتة *el-betteh* adv. (propr. *resectio; rad. بت resecuit*)

prorsus, omnino, certo. 12. 13.

التفات *iltifât* s. (act. VIII. rad. لفت = لفت *convertit*

VIII. refl.) respectus, aestimatio; c. کردن respicere, curare rem. 58.

الكاد *ilhâd* s. (act. IV. rad. لكد IV. abnegavit *veritatem*) idololatria. 75.

الكلال *el-hâl* adv. (vid. حال, حالا ec.) statim, illico.

الخاصل *el-hâssil* interj. (ag. rad. حصل acquisivit) ne multa! ne plura! 84.

الزام *ilzâm* s. (act. IV. rad. لزم IV. coegit) convictio; c. يافتن convinci. 12.

القصة *el-qisseh* interj. (propr. narratio; rad. قص narravit; cf. קצץ abscondit) ne multa! ut paucis absolvam. 3.5.7. 55.

الله *allâh* s. (rad. اله adoravit) Deus *verus*, ὁ θεός. 78.

الهي *ilahî* adj. (ab اله *ilah* deus *aliquis*; rad. اله) divinus, a, um. 70.

أما *ammâ* conj. advers. verum, autem. 80. 76.

أمان *amân* s. (act. rad. أمن securus fuit; cf. אמן) securitas; tutela. 77. 78.

امتحان *imtihân* s. (act. VIII. rad. مكن VIII. examinavit; cf. מבחן) examinatio; c. کردن *examinare alqm.* 87.

آمدن *âmeden* v. imp. ای *âi* s. بیا *bijâ* (S. *â+i* praes. *êmi*) venire. 3. 4. 11. 15. پیش آمدن *incidere in alqm.* cc. ب.

امر *amr* s. (act. rad. امر *jussit*; cf. *דבר* *dixit*) res, negotium. 84.

امروز *imrûz* adv. (comp. ex این q. v. et روز q. v.) hodie. 6. 14. nunc. 24.

آموختن *âmûchten* v. imp. آموز *âmûz* docere, tradere. 26. discere. 87.

امیر *emîr* s. (rad. امر *jussit*) princeps, dux. 2. 18. 50. 70.

آن *ân* pron. ille, illa, illud.

آنجا *ângâ* adv. (comp. ex آن et جا q. v.) ibi. 3. 80. illuc. 50.

آنچنان *âncunân* adj. (comp. ex آن et چنان q. v.) talis, ejusmodi. 13.

آنچه *ânceh* pron. (ex آن et چه q. v.) id quod, quodcunque. 3.

آنزیراکه *ânzîrâkih* conj. (ex آن et زیراکه q. v.) ideo quod. 34.

آنکه *ânkih* pron. (ex آن et که q. v.) id quod. 54.

آنوقت *ânveqt* adv. (ex آن et وقت q. v.) tunc; eo tempore. 11. 12. 31.

انبار *ambâr* s. nom. propr. urbis. 2.

انداختن *endâchten* v. imp. انداز *endâz* jacere, projicere.

32. 61. abjicere. 17. *sagittas* mittere. 25. 50.

اندام *endâm* s. corpus. 10. 15. 65.

اندرون *enderîn* adv. introrsum. 5. pars interior *domus*. 48.

اندک *endek* adj. parvus, a, um. 8. subst. paullum. 10. 68.

انسان *insân* s. (cf. انسان; rad. انس familiaris factus est)

homo. 33. 54.

انصاف *inssâf* s. (act. IV rad. نصف dimidiavit) justitia,

justum; c. خواستن jus petere. 1. 4. 5. c. دادن dare

quod justum est. 8. c. کردن discernere, jus dicere, de

judice. 11.

انعام *an'âm* s. (plur. fract. vocis نعمة *nî'meh*; rad. نعم

= انعام *gratus* fuit), beneficia, divitiae. 13. 18. 22.

انکار *inkâr* s. (act. IV. rad. نکر IV. non agnovit; cf. نکر

Pi. alienavit) infitiatio.

انگشت *engûst* s. (S. *angûstha* pollex) digitus. 9. 57.

انگشتری *engûsterî* s. (cf. praec.) annulus. 57.

انگور *engûr* s. (S. *ankura* surculus) uva, racemus. 63.

آنه *âneh* s. (Bengal. *ânâ* id. vid. HAUGHT. Lex. Beng. s. v.) numus, rupiae sexta decima pars. 45, (Deest in lexicis MENINSK. et RICHARDS.)

او *ô* pron. personale (Z. *ava* hic.) is, ea, id.

آوردن *âverden* v. imp. آر *âr* (S. *â + bhri*) 1) afferre.

13. 14. 66. ducere, adducere. 4. 81. 2) narrare;

اند *trādiderunt*. 71.

اول *evvel* num. ord. (rad. اول *praeessit*) primus, a, um.

14. 63. adv. primo, antea. 4. 7. 70.

اولاد *evlâd* s. (plur. fract. vocis ولد *veled* proles, rad.

ولد *procreavit*; cf. (ولد) *filii*, proles. 22.

آویختن *âvîchten* v. imp. آویز *âvîz* suspendere. 63. 80.

suspensum tenere. 87.

آهنك *âhenk* s. (S. *âsanja*) propositum; c. نمودن *ad iter se accingere*. 77.

آهنگر *âhenger* s. (comp. ex آهن *ferrum* et گر *faciens*; v.

کردن) *faber ferrarius*. 65.

ای *ai* interj. o! heus! 8. 12. 15.

آیا *ajâ* conj. utrum. 87. interj. papae! mirum! 77.

آیاز *ajâz* s. nom. pr. viri. 71.

ایشان *îsân* pron. pers. ii, illi.

ایفا *îfâ* s. (act. IV. rad. وفی persolvit debitum, IV. id.)
debiti solutio.

ایمان *îmân* s. (act. VI. rad. امن IV. fidem habuit) credere
Deum, fides, *praec. Moslemorum.* 75.

این *în* pron. hic, haec, hoc.

اینجا *îngâ* (adv. cf. آنجا) hic. 29. hûc. 12.

اینچنین *încunîn* adj. (cf. آنچنان) talis. 28. adv. hu-
jusmodi, hunc in modum.

اینقدر *îngeder* adj. (comp. ex Pers. این et Ar. قدر q.
v.) tantus, a, um. 13. adv. tantopere. 85.

اینکه *înkih* pron. (cf. آنکه) id quod.

آئنه *ajineh* s. (plur. fract. vocis اوان tempus, rad. آن m.
و quievit) tempora; هر آئنه semper, continuo. 75.

ب

ب *bi* praef. vbi vid. §. 26 et §. 37.

ب *bi* praep. praef. 1) in, per, cum. 2) *Dativum indicat.*

v. c. بنو دادم tibi dedi. 8. 11.

با *bâ* praep. id. quod ب.

باد *bâd* s. (S. *vâta*) ventus; بر باد دادن vento dare i. e.

delere, perdere rem. 87.

بادشاه *bâdsâh* s. i. q. پادشاه q. v.

بار *bâr* s. (S. *bhara* onus) 1) onus. 27. 2) vices. بار دیگر

denuo, iterum. 52. plur. بارها adv. saepe. 12.

در باره فلان *bâreh* s. (S. *vâra*) i. q. praec. signific. 2) vice alicujus, pro aliquo. 87.

باز *bâz* adv. retro, rursus, denuo. 14. 46. 61.

باز رفتن reverti, reducem fieri. 3. 6. 8. 12.

redire. 11. 42. باز کردن aperire *librum*. 87.

باز گرفتن recipere. 8. باز گفتن repetere, iterum dicere.

3. باز نمودن declarare. 11.

باز *bâz* s. (S. *vâga* ala) falco (Falco Nisus). 36.

بازار *bâzâr* s. forum nundinarium, nundinae. 13. 26. 44.

بازی *bâzî* s. lusus. 52. c. یافتن ludendo vincere, spon-

sionem vincere. 10. 52.

بازیدن *bâziden* v. imp. باز *bâz* ludere; قمار بازییدن *talis* ludere. 52.

باغ *bâgh* s. (fort. S. *bhâga* heredium) hortus. 29. 78.

باقی *bâqî* adj. (ag. rad. بقی *reliquus* fuit) *reliquus*, a, um. 55. 60.

باک *bâk* s. (S. *bhaya*) timor, verecundia. 12.

بالا *bâlâ* (oppos. زیر q. v.) adj. superior. 77. adv. supra; c. کردن *attollere, tollere caput.* 61.

بام *bâm* s. tectum *domus.* 52.

بان *bân* s. (cf. S. *pâ* cl. 5. *tueri*) *custos.* *In fine compositorum nonnull. instructus, praeditus re.*

بانک *bânik* s. (S. *vânî* vox) clamor, vociferatio; c. زن *exclamare, praeconium facere.* 80.

باور *bâver* adj. verus, probatus; c. کردن *verum habere, credere.* 66. 7. 71. c. داشتن *id.* 76.

باورچیخانه *bâvercîchâneh* s. (comp. ex باورچی *Chorasmiorum idiomate* oeconomus. MENINSK. et خانه q. v.) *culina.* 24.

باهم *bâhem* adv. (comp. ex با q. v. et هم q. v.) *unâ.* 62. 63.

بایستن *bâjisten* v. impers. oportere. Praes. باید *oportet, opus est.* 14. 19.

بچه *beçeh* s. (S. *vatsa* vitulus) *proles, pullus.* 84.

بھری *behrê* s. (rectius scribitur بهری; vox Hindust. vid. SHAKESP. lex. Hind. s. v. cf. Bengalicum *vahari* falco HAUGHT. lex. Beng. p. 1942) falconum species (Falco calidus). 77. Desideratur in lexicis MEN. et RICH.

بخشیدن *bachsîden* v. imp. بخش *bachs* (cf. S. *bhag* distribuere), donare, largiri. 8. 13. 31. Condonare, ignoscere. 20. 32. 75.

بخیل *bachêl* adj. (rad. بخل avarus fuit; cf. בָּחַל fastidivit) avarus. 56. 57. 62.

بدنام *badnâm* s. (comp. ex بد malus et نام q. v.) conviciium; c. کردن conviciari *alicui*. 84.

بدین *bedîn* pro به این 61.

بر *ber* praep. in; pro; ad; apud. *Saepe dativum significat.*

برابر *berâber* adj. (comp. ex بر pro ابر et ابر = S. *upari upari*) par, aequalis. 9.

برادر *burâder* s. (S. *bhrâtri*; Z. *brâtar*) frater. 11. 79.

بر آمدن *ber-âmeden* v. (comp. ex بر et آمدن q. v.) τυγχάνειν, fortuito esse, offendi. 87.

بر آوردن *ber-âverden* v. (comp. ex praep. بر et آوردن q. v.) protrahere. 45.

برای *berâi* praep. causâ. 1. 14. 20. 24. propter. 8.

13. pro. 34. 36. خود برای *meâ vice*, pro me. 6.

برای خدا *per Deum!* (cf. German. *um Gottes willen.*

1. 32.

برخاستن *berchâsten* v. imp. برخیز *berchîz* (comp. ex praef. بر et خاستن) surgere, assurgere. 15.

بردار *berdâr* 1) adj. et adv. sublimis, e. sursum; c. کشیدن *patibulo affigere.* 7. 8. 2) imp. vbi برداشتن.

برداشتن *berdâsten* v. imp. بردار *berdâr* (comp. ex praepositione بر et داشتن q. v.) portare, ferre. 55. tollere. 63. 87.

بردن *berden* s. *burden* v. imp. بر *bur* (S. *bhri*; Z. *bere*; Armen. *pjerjel*) ferre. 8. 12. 13. auferre. 4. 24. ducere. 4. 7.

بر کردن *ber-kenden* v. (comp. ex praep. بر et کردن q. v.) evellere. 37.

برکه *birkeh* s. (rad. برك = ברק procubuit; cf. ברכה piscina) piscina, lacus. 61.

برگشتن *ber-gêsten* v. (comp. ex praep. بر et گشتن q. v.) redire, revenire. 84.

برنج *birung'* s. oryza. 24.

برو 1) *berô* pro او 2) *birâ* imp. vbi رفتن q. v.

برهم *berhem* (comp. ex بر q. v. et هم q. v.) implicatus, confusus; iratus. 10. 47.

شدن *burehneh* s. *berehneh* adj. nudus, a, um. c. شدن
se nudare, nudari. 7.

بریان *birjân* adj. assus, tostus in furno. 36.

بزرگ *buzurg* adj. 1) magnus, a, um. 2) natu major, 11.
3) plur. principes, homines nobiles. 18.

بس *bes* adv. satis. از بس *quam maxime*. 77. بس کردن
desistere, desinere. 76.

بستن *besten* v. imp. بند *bend* (S. *bandh*; Z. *bandh*,
part. pass. *bašta*) ligare, alligare. 68.

بسیار *bisjâr* adj. multus, a, um. 5. 7. adv. valde. 3.
6. 8. 13.

بعد *ba'd* praep. (rad. بعد *abfuit*) post. 3. 4. 11. 12.
از بعد *id.* 4. 52.

بقال *baqqâl* s. (a voce بقل *beql* olus; rad. بقل *viruit*
herba) olerum venditor, escarum venditor. 45.

بلا *belâ* s. (rad. بلی *tritus est*; cf. בלה *id.*) afflictio,
calamitas. 32.

بلع *bal* s. (act. rad. بلع = בלע *deglutivit*) devoratio;
c. نمودن *deglutire*. 76.

بلکه *balkih* conj. (comp. ex Arab. بل *immo et Pers. که*
q. v.) potius, immo. 27. 44.

بلند *bulend* adj. altus, a, um, procerus, magnus. 66.

بلی *bala* adv. affirm. sane! ita est; utique. 8. 61.

بنابرین *binâberîn* adv. (comp. ex بنابر propter, et این q. v.) propterea. 8.

بندگی *bendegî* s. (abstractum vocis sq.) servitus. 71. c.
کردن *adorare, colere Deum.* 70.

بنده *bendeh* s. (cf. v. بستن imp. بند) servus. 84.

بودن *bûden* v. imp. باش s. vid. §. 29. (S. *bhâ*; Z. *bû*) esse.

به *bih* particula verbalis i. q. ب I. q. v.

به *beh* praep. i. q. ب II. q. v.

به *beh* adj. (Z. *vas* Burnouf. *Yaçna* I. pag. 129. superl. *vahista*) bonus, a, um. comp. بهتر 54.

بهانه *behâneh* s. praetextus. بیهانه sub praetextu. 2.

بهره *behreh* s. utilitas; c. نمودن *utilem esse.* 87.

بهلول *bahlûl* s. nomen propr. viri.

بی *bî* (S. praef. *vi*; Z. *vi, vî*) 1) praep. sine. 4. 14.
54. 2) praef. *cui negandi vis est.* 3) interj. *apage.* 48.

بیار *bijâr* imp. vbi آوردن q. v.

بیان *bejân* s. (rad. بان m. *abfuit*; cf. بیان) explicatio;
c. نمودن *explicare.* 74. 84. 87.

بی بی *bîbî* s. (vox Hindustan. vid. HAUGHT. lex. Beng. s. v. *vivi* et SHAKESP. lex. Hind. s. v. بی بی) mulier. 48.

بیجا *bîgâ* adv. (comp. ex praef. بی et جا q. v.) ἀναίως,
inconvenienter. 31.

بیجگری *bîgegerî* s. (abstract. vocis بیجگر non cordatus,
ex بی et جگر q. v.) pavor, timor. 15.

بیچاره *bîcâreh* adj. (ex بی et چاره remedium) remedio
destitutus, exspes. 60.

بیچیزی *bîcîzî* s. (abstr. vocis بیچیز nihil habens, ex بی
et چیز q. v.) indigentia, inopia, mendicitas. 78.

بیحیا *bîhejâ* adj. (comp. ex بی et حیا pudor, act. rad.
حیی pudit) impudens. 2.

بیدار *bîdâr* adj. vigil. 55.

بیرون *bîrân* adv. extra, foras. 39. 41. praep. extra. 62.
c. کردن foras protendere. 5.

بیست *bîst* num. (S. *vins'ati*) viginti.

بی عقل *bî'eql* adj. (comp. ex بی et عقل q. v.) vecors,
vesanus. 74.

بیکبار *bijekbâr* adv. (comp. ex praep. ب et یک q. v. et
بار signif. 2. q. v.) unâ vice, simul.

بیگانه *bîgâneh* adj. (comp. ex بی et گانه, rad. S. *gnâ*
scire) ignotus, alienus. 35.

بیمار *bîmâr* adj. aegrotus, a, um. 74. 76. 77.

بیماری *bîmârî* s. morbus. 76.

بینی *bînî* s. nasus. 64.

بیوفا *bivefâ* adj. (comp. ex بی et وفا q. v.) perfidus, a, um. 36.

بیهوده *bîhûdeh* adj. (comp. ex بی et هوده veritas, cf. Z *haitya*; S. *satya*) vanus, a, um, futilis. 87

پ

پا *pâ* s. پای *pâi* s. (S. *pâda*; Z. *pâdha*) pes. 32. 34. 67.

پاپوش *pâ-pûs* s. (comp. ex praec. et پوش tegens, vid. v. پوشیدن) calceus, calceamentum. 45.

پادشاه *pâdisâh* s. (fort. ex پاد = S. *pâti*; Z. *paiti* et شاه q. v. propr. rex dominorum) rex. 2. 3. 6.

پارچه *pârceh* s. pannus linteus s. xylinus.

پارسی *pâresî* adj. (a پارس *pâres* Persia) persicus. 26.

پاره *pâreh* s. frustum, fragmentum. 11. 48. c. کردن in frusta dissecare. 1. in lacinias dilacerare. 8.

پاس *pâs* s. vigilia; excubiae, *quarum trium horarum spatium est.* 55.

پاسبانی *pâsbânî* s. (abstr. vocis پاسبان custos, comp. ex پاس q. v. et بان q. v.) vigilia, excubiae; c. کردن excubare, vigiliis agere. 70.

پاك *pâk* adj. (fort. S. *pâvaka*) purus, a, um; c. کردن *purificare*.

پاكيزه *pâkîzeh* adj. (cf. praec.) purus, mundus, a, um.
58. 71.

پاختن *puchten* v. imp. پز *pez* (S. *pac'*) coquere. 24.

پدر *peder* s. (S. *pitri*; Z. *paitar*) pater.

پر *pur* adj. (S. *pârna*; Z. *pôuru*) plenus, a, um. 11.

پرتاب *pertâb* s. sagittae emissio; c. کردن *sagittam mittere, jaculari*. 50.

پرداختن *perdâchten* v. imp. پرداز *perdâz* diligentem esse *in re, perficere rem*. cc. ب r. 77.

پرده s. velum, aulaeum. 63.

پرسیدن *pursîden* v. imp. پرس *purs* (S. *prach'*; Z. *peres'*) *interrogare, rogare alqm.* c. از *personae*. 11. 12.

پرواز *pervâz* s. (fort. S. *pra + vâga ala*) impetus, volatus, φορός. 77.

پروردن v. (S. *pra + vri tegere*; Z. *fra + vere colere*) *nutrire, educare*. 26. 28. 36.

پریدن *perîden* v. *evolare*. 39.

پس *pes* adv. (cf. S. *pas'-cât* deinde) *post, deinde*. 8. 14.
62. *Apodosin significat*. 49. 86.

پستر *pister* s. (fort. rad. S. *strî*; Z. *stere* sternere) *lectus, torus*.

پسر *puser* s. (S. *putra*; rad. *pâ* purificare) filius. 7. 17.

پسند *pasend* adj. (cf. sq.) in comp. gratus, a, um. c.

آمدن *gratum esse*. 32.

پسندیدن *pasendîden* v. imp. پسند *pasend* gratum habere, laudare. 13. 14. 18. 22.

پش *peš* adv. i. q. پیش q. v. antea. 14. NB. p. 65. l. 3.

et p. 74. l. 9. pro پیش legendum est پس q. v.

پشت *pust* s. (S. *pristha*) dorsum, tergum 16.

پشیمان *pešîmân* adj. poenitens, tristis, e. 26. 80.

پشه *pešseh* s. culex. 64.

پناه *penâh* s. auxilium. جهان پناه mundi auxilium s. protector. 30. 78.

پنبه *pembeh* s. erioxylum, bombyx. 2. c. فروش q. v. mercator qui erioxylum vendit. 2.

پنج *peng* num. (S. *pañca*; Z. *id.*) quinque.

پنجم *pengum* num. ord. (a praec.) quintus, a, um. adv. quinto. 70.

پنداشتن *pendâsten* v. imp. پندار *pendâr* putare. 7. 35.

55. scire. comperire. 1.

پوشیدن *pûsîden* v. imp. پوش *pûs* (S. *bhûs* vestire) 1) tegere,

abscondere. 46. 2) vestire, induere *vestem*. 58. 65.

پیدا *peidâ* adj. manifestus, publicus, a, um.

پیر *pîr* adj. vetus, senex. 4. 12

پیش *pîs* praep. ante, coram.

پیشه *pîseh* sars, munus; c. کردن artem exercere. 46.

ت

تا *tâ* (S. *yathâ*; Z. *id.*) 1) conj. fin. ut. 87. 74. sq.

که quoad, donec. 66. 2) praep. ad, usque ad. 84.

تابع *tâbi* s. (ag. I. rad. تبع secutus est) assecla, subjectus. 33.

تار *târ* adj. tenebrosus, obscurus, a, um. 44.

تازیانه *tâzijâneh* s. ferula, flagellum; c. زدن ferula caedere
alqm. 7. 11. 39. c. یافتن ferula caedi. 24.

تامل *ta-ammul* s. (act. V. rad. امل V. reputavit) cogitatio, meditatio; c. کردن reputare, considerare. 6. 8.

تبسم *tabassum* s. (act. V. rad. بسم subrisit, V. *id.*) risus; c. کردن s. نمودن subridere. 2. c. آمد risus obortus est. 26.

تجارت *tigâret* s. (act. rad. تجر mercaturam exercuit) mercatura, mercimonium. 87.

تجسس *tagassus* s. (act. V. rad. جس tetigit; cf. *גשש* Pi. palpare) perquisitio, exploratio. 2.

تاجویز *tagvîz* s. (act. II. rad. جاز m. و licitum fuit, II.

caus.) venia data; c. نمودن *licitum facere, praescribere medicamenta, de medico.* 76.

تاكسين *tahsîn* s. (act. II. rad. حسن *pulcer fuit, II. caus.) laus.* 2.

تاكير *tahajjur* s. (act. V. rad. حار m. عى *attonitus fuit, V. id.) stupor mentis.* 77.

تاخت *techt* s. *thronus, solium regium.* 8.

تخم *tuchm* s. (cf. Z. *tukhma* *efficax, validus.* Burn. Yağn. I. p. 40.) *semen, granum, nucleus.* 30.

تدبير *tadbêr* s. (act. II. rad. دبر = ٦٦٦, II. *disposuit*) *dispositio, ordinatio.* 6.

تراشیدن *terâsîden* v. *dissecare, abscindere.* 9. *exscindere.* 10.
ترسانیدن *tersânîden* v. imp. ترسان *tersân* (caus. vbi sq.)
terrere, terrorem incutere. 7.

ترسیدن *tersîden* v. imp. ترس *ters* (S. *tras*) *contremis- scere, perterrerî.* 3. 8. 9. *vereri.* 12. *timere alqm. cc. از pers.* 84.

ترش *turs* adj. *morosus, tetricus, a, um.* 47.

ترك *tark.* s. (act. rad. ترك *missum fecit*) *omissio; c. نمودن relinquere, se removere ab munere c. acc. mun.* 70.

ترك *turk* s. *nom. gent. Turca.* 87.

تو است *tust* pro تست.

تشریف *tašrîf* s. (act. II. rad. شرف II. nobilitavit) accessus, salutatio honorifica; c. بردن visitare, *de nobiliore inferiorem visitante.* 71.

تشویش *tašvîš* s. (act. II. rad. شوش II. perturbavit; cf. **תאוין** gaudere) turbatio; c. **דאן** vexare, turbare. 72.

تصدیق *tassdîq* s. (act. II. rad. صدق verax fuit. II. credidit; cf. **צדק**) confirmatio, comprobatio. 66.

تصویر *tassvîr* s. (act. II. rad. صور II. formavit; cf. **צור**, **צור**) pictura, imago. 33. 63.

تعاقب *ta'âqub* s. (act. VI. rad. عقب pone venit; cf. **לקב** id.) persecutio; c. **کردن** persequi *alqm.*

تعالی *ta'âlâ* (praet. VI. rad. **עלי** = **עלה** altus fuit) *Deus qui excelsus est.* 75.

تعב *ta'b* s. (act. rad. تعب lassus fuit) defatigatio, labor; c. کشیدن labores subire. 87.

تعبیر *ta'bêr* s. (act. II. rad. عبر II. interpretatus est; cf. **עבר**) interpretatio. 22.

تعزیت *ta'zîjjet* s. (act. II. rad. عزى patiens fuit, II. caus.) consolatio. 23.

تعظیم *ta'tsîm* s. (act. II. rad. **عظم** = **עצם** magnus fuit; II. magni fecit) reverentia; c. **کردن** reverentiam praestare. 58.

تفاوت *tafâvut* s. (act. VI. rad. فات = פֹּת; VI. distiterunt invicem *duae res*) intervallum. 47.

تقاضا *taqâzâ* s. (act. VI. rad. قضى VI. repetiit) repetitio; c. نمودن *repetere*. 6.

تقریب *taqrîb* s. (act. II. rad. قرب *prope fuit*, II. caus. cf. קרב) propinquitas, praesentia. 77.

تقصیر *taqssîr* s. (act. II. rad. قصر *brevis fuit*, II. neglect; cf. קלא) negligentia, peccatum. 5. 7. 11.

تکذیب *takdzîb* s. (act. II. rad. کذب = כֹּז *mentitus est*) mendacii arguere; c. کردن *mendacii coarguere alqm.* 3.

تلاش *telâs* s. studium, inquisitio; c. کردن *quaerere*. 6. 51.

تماشا *temâsâ* s. (act. VI. rad. مشى *ivit*, VI. ambulavit) ambulatio spectandi causa, contemplatio. 68.

تمام *temâm* adj. (rad. تم = תָּמַם *perfectus fuit*) perfectus, integer, totus, a, um. 8. 43. omnis, e. 22.

تنبیه *tambijeh* s. (act. II. rad. نبا II. hortavit; cf. נבא) adhortatio. 11.

تنها *tenhâ* adj. et adv. solus, a, um. 4. 6. 41. 62.

تو *tu* pron. pers. (S. *tv-am*; Z. *tû-m*) tu.

توانستن *tuvânisten* v. imp. توان *tuvân* posse, valere. 10. 13. 15.

توله *tûleh* s. pondus quoddam. 76.

تونگر *tuvenger* s. توانگر *tuvânger* adj. (cf. توانستن) potens, dives. 21. 42. 47.

تهمت *tuhmet* s. (rad. تهم IV. suspectum habuit *alqm.* cf. وهم) suspicio, criminis imputatio. 75. 7.

تهنئت *tehnijet* s. (act. II. rad. هنا profuit, II. congratulatus est) congratulatio. 23.

تهی *tehî* adj. vacuus, a, um; تهی دست vacuus manibus. 52.

تیار *tejjâr* adj. promptus. c. کردن parare; conficere. 65.

تیر *tîr* s. sagitta. 25. 50.

تیر انداز *tîr-endâz* s. (comp. ex praec. et انداز mittens; vid. انداختن) sagittarius. 50.

تیز *tîz* adj. (S. *tîksnia*) acutus, velox. 77. adv. acriter, vehementer. 67.

تیمور *tîmâr* nom. propr. viri.

ث

ثواب *ssevâb* s. (rad. ثاب m. و = ثاب; Chald. *חוב* rediit) remuneratio. 83.

ج

جا *gâ* s. (rad. S. *gam ire*; Z. *gam s. gam*, Burn. Yaçn. I. XXVIII.) locus. 54. 38. c. کردن locum occupare, conspici. 2.

جار *gâr* s. (act. rad. جَار supplicavit *Deo*) supplicatio
c. زدن supplicationem *Deo* facere cum gemitu planc-
tuve. 73.

جامه *gâneh* s. vestis, vestimentum. 71.

جان *gân* s. anima, vita. 25.

جای *gâi* s. i. q. جا; نشستن داشتن; locum sedendi
offerre. 58.

جدا *gudâ* adj. separatus, a, um; c. کردن separare. 11. 80.

جگر *giger* s. (S. *jakrit*) jecur.

جلاد *gallâd* s. (a voce جلد *gild* = ٦٧٠ cutis) satelles,
carnifex. 1. 5. 15. 20.

جلد *geld* adj. (rad. جلد durus fuit) *vir* durus et agi-
lis. 59.

جماعت *gemâ'et* s. (rad. جمع collegit) coetus, multitudo;
aliquot homines. 78.

جمع *gem'* s. (cf. praec.) congregatio; c. شدن congre-
gari. 2. concurrere. 3. خاطر جمع vid. s. v. خاطر.

جميع *gemî* s. (cf. praec.) universitas. 14. 87.

جنبانیدن *gumbânîden* v. imp. جنبان *gumbân* (caus. vbi
sq.) inclinare, movere *alqd.* 8.

جنبیدن *gumbîden* v. (fort. ab Ar. جنب *gemb* latus) se
movere, agitari. 5. 28.

جنگ *genk* s. (fort. S. *śaṅkā* terror) bellum, pugna proelium. 24. c. نمودن *jurgio* contendere, rixari.

جواب *gevâb* s. (rad. جاب m. و. IV. annuit) 3. 36. c. دادن *respondere*. 12. 13. 18. c. یافتن *responsum* ferre. 26.

جوان *guvân* s. (S. *yuvan*) juvenis, adolescens. 12.

جواهر *gevâhir* s. (plur. fract. vocis جوهر *gemma*) gemmae, lapides aerarii. 84.

خانه جواهر *gevâhir-châneh* (comp. ex praec. et خانه q. v.) aerarium, thesaurus. 71.

جوشن *gausen* s. lorica. 65.

جهاز *gihâz* s. (rad. جهاز II. apparatus instruxit) apparatus viaticus; در جهاز بودن *iter* facere, peregrinari. 69.

جهان *gehân* s. (S. *gagat*) mundus. 30.

جیب *gaib* s. (rad. جاب m. ی = جاب secuit) sinus, pera, crumena. 45.

چ

چادر *câdir* s. (cf. S. *châtra* umbraculum) velum, velamen. 40.

چرا *cerâ* pron. interr. (cas. obl. pron. چه §. 22.) quare? cur? 5. 11. 12.

چراغ *čirâgh* s. lucerna, lampas. 44.

چشم *'esm* s. (S. *'aksu*; Z. *'asman*) oculus. 16. 19.

44. 71.

چقدر *če-qader* adj. (comp. ex Pers. چه et Ar. قدر q. v.)

quantus, a, um. 87.

چکیدن *čekîden* v. manare, stillare, emanare. 76.

چگونه *čegûneh* (comp. ex چه q. v. et گونه q. v.)

1) pron. qualis? 28. 41. 2) adv. quo pacto? quomodo? 4. 11. 35.

چنان *'cunân* (comp. ex چون q. v. et آن q. v.) pron.

talis, e. 24. 54. adv. ita, tali modo; tam. 70. sq. که.
ita ut.

چند *'cend* pron. complures, nonnulli. 2. 4. 11. quot? 60.

چندبار *'cend-bâr* adv. (ex چند et بار q. v.) saepius. 85.

چندین *'cend-în* adj. (ex چند et این q. v.) tantus.
multi. 84.

چنگل *'cengel* s. (S. *'gangala* desertum).

چنگلی *'cengelî* adj. (a praec.) avis fera. 36.

چنین *'cunîn* (comp. ex چون et این cf. چنان) pronom.

talis, e. 26. 33. 34. adv. ita, tam. 66.

چون *'cûn* adv. comp. ut, sicut. conj. quum, dum.

چوب *cûb* s. (S. *k'supa*) lignum, baculus. 9. 87.

چه *cîh* pron. relat. et interrog. quod; quis, quae, quid?

چهار *cehâr* num. (S. *catur*; Z. *cathru*) quatuor. 86.

چهارم *ceharum* num ord. (a praeced.) quartus, a, um.

3. adv. 70.

چیز *cîz* s. (cf. S. *cit*; Z. *cît*. Burn. Yaçn. I. pag. 59.)

res, aliquid. 31. 50. 56.

چیست *cîst* pro است چه vid. §. 30.

ح

حانق *hâdziq* adj. (ag. rad. حذق aeris fuit) sollers, callidus, a, um. 76.

حاصل *hâssil* adj. (ag. rad. حصل pervenit ad rem) manifestus, acquisitus, a, um. 11. c. کردن acquirere. 87.

حاضر *hâzir* s. (ag. rad. حضر adfuit) praesens. 3. 11. 13. 50.

حال *hâl* s. (act. rad. حال m. و abiit; cf. (حال) status

84. چه حال داری illico 5. quomodo vales?

حالا *hâlan* adv. (acc. praeced.) nunc. 3. 4. 11. statim. sq. nunc quum. 5.

حالت *hâlet* s. (cf. حال) status, conditio. 14. 77.

حبشی *habesî* s. nom. gent. Aethiopicus. 43.

حد *hidd* s. (rad. حد iratus est; cf. חרף acutus fuit) ira; c. یردن iram fovere, odium habere *in alqm.* 71.

زاده حرام *haram-zâdeh* s. (comp. ex Ar. حرام = ארם vetuit et زاده q. v.) propr. filius spurius; homo nequam. 2. 3.

حشمت *hasamet* s. (rad. حشم pudore affecit) famulatus, famuli, pompa. 3.

حصه *hisseh* s. (rad. حص = חצא divisit) sors, portio. 11.

حضرت *hazret* s. (cf. حاضر) praesentia, majestas. *Appellatio honorifica, qua utuntur, qui viros illustres salutant.* 52. 54. 61.

حضور *huzûr* s. (cf. حاضر) praesentia. 70. بحضور modo. 61.

حق *haqq* s. (act. rad. حق necessarius fuit. cf. חקק decrevit) justum, verum, veritas; *cognomen Dei.* 75. adj. verus, a, um. rectus. 78.

حقیقه *haqîqeh* s. (cf. praec.) veritas, sinceritas. 84.

حکایات *hikâjât* s. (plur. fract. sq.) narrationes.

حکایت *hikâjet* s. (rad. حکا narravit) narratio. historia.

حکم *hukm* s. (rad. حکم dijudicavit; cf. ארם) sententia, arbitrium, potestas. 2. 72. jussus. 3. 12. c. کردن de-cernere, jubere, *de judice, medico* ec. 13. 43. 74.

حکمت *hikmet* s. (cf. praec.) iudicium, prudentia, sagacitas. 2. artificium, dolus. 61. 67.

حکیم *hakim* s. (cf. praec.) prudens. medicus. 19. 74. 76. 79.

حمقت *humâqat* s. (rad. حمف stultus fuit) stultitia. 14. 26.

حیا *hajû* s. (act. rad, حیى pudit eum) pudor. 7. verecundia.

حیات *hajât* s. (rad. حی = ויח vixit) vita. 79.

حیران *hairân* adj. (cf. sq.) attonitus. contristatus, perturbatus. 77.

حیرت *hairêt* s. (act. rad. حار m. ی attonitus fuit) perturbatio. 77.

حیلہ *hîleh* s. (rad. حال m. و vafer fuit) ars, dolus, techna.

خ

خاطر *châtir* s. (ag. rad. خطر fluctuavit) animus, mens;

c. جمع fiducia داشتن خاطر جمع bono esse animo.

8. 55. cf. 61.

خاک *châk* s. terra, pulvis. 46. 54. 61.

خالی adj. (ag. rad. خلی vacuus fuit; cf. חללה debilis fuit) vacuus, a, um. 57.

خاموش *châmûs* adj. adv. tacitus, tranquillus, a, um. 1.

24. خاموشی *châmûsî* s. abstr. taciturnitas, silentium. 77.

خانه *châneh* s. domus. 2. 6. 7. 9.

خرابی *châneh-charâbî* s. (comp. ex praec. et خراب q. v.) ruina domus, strages tecti. 61.

خبر *chabar* s. (rad. خبر scivit) fama, rumor; c. کردن *alqm.* certiolem facere. 3. 9. 39. c. دادن id. 39. 71.

خبر شد اورا *animadvertit rem.* 55.

خبردار *chabar-dâr* adj. (comp. ex praec. et Pers. دار tenens; cf. داشتن) cautus, circumspectus, a, um. 55.

خجل *chagil* adj. (rad. خجل pudibundus fuit) pudibundus, pudore suffusus. 25. 47.

خجلت *chaglet* s. (cf. praec.) pudor. 25.

خدا *chudâ* s. خدای *chudâi* s. (Z. *khadâta*; S. *svadatta* = *αὐτογενής*) Deus. 1. 6. 54. 70.

خداوند *chudâvend* s. (a praec. suff. وند; S. *vat: propr.* divus, divinus) dominus, princeps. 31. 32. 39.

خدمت *chidmet* s. (rad. خدم famulatus est) ministerium, servitium. 8.

خر *cher* s. (S. *khara*; Z. id.) asinus. 47. 73.

خراب *charâb* s. (act. rad. خرب vastavit; cf. *חרב* id.) vastatio.

- خراسانی *churâsânî* s. incola regionis Chorâsân. 76.
- خراندن *churânden* v. (causat. vbi خوردن q. v.) edendum
praebere *alicui*, alere *alqm.* cca. 70.
- خرد *churd* adj. parvus, a, um. 2. natu minor. 11.
- خرما *churmâ* s. fructus palmulae, dactylus. 30.
- خروس *chorôs* s. gallus gallinaceus. 86.
- خریدن *cherîden* v. imp. خر *cher* (S. *krê*) emere. 14.
17. 26. 45.
- خسپیدن *chuspîden* imp. خشپ *chusp* dormire. 55.
- خشم *chîsm* s. indignatio, ira; درخشم شدن *irasci.* 22. 45.
- خشنود *chûsnûd* s. خوشنود *chûsnûd* adj. (Z. *khsûta*, cf.
khsnaotra; Burn. Jaçn. I. p. 25.) contentus, laetus, a,
um. 13. 22. 50.
- خصی *chassî* s. (rad. خصی *castravit*) castratus, eunu-
chus. 28.
- خط *chatt* s. (rad. خط *lineas duxit*) scriptura; epistola.
34. 35, 66.
- خطا *chatâ* s. (rad. خطی *aberravit*; cf. חטא) hallucina-
tio, peccatum. 70. c. کردن *s. نمودن* *aberrare a*
scopo. 25.
- خلاص *chalâss* s. (act. rad. خلاص *liber evasit*; cf. חלץ
extraxit) libertas, liberatio: c. کردن *liberare.* 78.

خلاف *chilâf* s. (rad. خلف III. repugnavit; cf. 𐭠𐭣𐭥) contrarium. praep. contra. 75.

خلعت *chil'et* s. (rad. خلع extraxit) vestis honoraria.

خلوت *chalvet* s. (rad. خلا solus fuit) secessus, conclave secretum. 7.

خلیدن *chelîden* v. immergi, de spina, pungere. 32.

خفتن *chuften* v. (S. svap) dormire. 55.

خنثی *chunssâ* s. (rad. خنث flexilis fuit) hermaphroditus. 13.

خنده *chandeh* s. risus, risio; c. کردن ridere. 24.

خندیدن *chandîden* v. (cf. praec.) ridere, subridere. 13. 15. 24.

خواب *châb* s. (S. svâpa) somnus, somnium. 53. c. کردن dormire. 70. در خواب بودن obdormire, somno opprimi. 55. 85.

خوابیدن *châbîden* v. (a praeced.) dormire. 84.

خواجه *chôgeh* s. dominus, herus. 5.

خوار *châr* adj. (vid. خوردن) in fine compp. edens, devorans. بسیار خوار multivorus, edax. 30.

خواستن *châsten* v. imp. خواه *châh* (fort. S. kânks) 1) cupere. 1. 3. 4. 62. 2) sequente infinitivo apoc. tempori futuro exprimendo servit. 3.4. 3) μέλλειν, praeced. infinitivo. 19.

خواندن *chânden* v. (S. *svan* sonare) legere, recitare. 34.

35. dicere. 3.

خوب *chûb* adj. (S. *subha*) pulcer, a, um, praestans. 13.

58. adv. eleganter. 63.

خوبی *chûbî* s. (abstr. praec.) elegantia. بخوبی eleganter, bene. 11.

خود *chûd* pron. (cf. S. *sva*; Z. *hva* s. *hava*) ipse. 2.

3. 6. 8.

خور *chôr* s. (cf. vb. خوردن) edere, cibus. 76.

خورد *chôrd* adj. (i. q. خرد q. v.) parvus, a, um. 51.

خوردن *chôrden* v. imper. خور *chôr* (cf. Armen. *gierâ*, Aor. II. vbi defect. udjem edo) edere. 3. 17.

19. 82.

خوش *chôs* adj. (cf. S. *kusita* fortunatus) laetus, a, um.

18. bonus, placatus. 20. c. آمدن *gratum* venire, nostr. willkommen sein. 6.

خوشی *chosî* s. (abstr. praec.) laetitia. 14. 37. 39.

خوشدامن *chusdâmen* s. socrus. 17.

خوشنود *chûsnûd* adj. i. q. خشنود q. v.

خوشه *chûseh* s. βότρυς, racemus *uvorum*. 63.

خیانت *chijânet* s. (act. rad. خان m. و decepit) perfidia, fraus; c. کردن *fraudem* committere. 3.

خيريت *chairijet* s. (rad. خار m. ی bonus fuit) *salus*,
bona valetudo. 61.

د

دان *dâden* v. imp. ده *deh* (S. *dâ*; Z. id.) *dare*. 4. 6.
 8. 11. *solvere debitum*. 78. *ponere* (cf. S. *dhâ*; Z.
dâ). 50.

دار *dâr* adj. (vid. vb. داشتن) *in fine compp. tenens*,
gerens.

داروغه *dârûgheh* s. *praefectus*. 77.

داشتن *dâsten* v. imp. *dâr* (S. *dhri*, praes. *dhârayâmi*)
ferre, tenere, habere. 12. 28. 65. 53. *afferre rem ad*
alqm. c. نزل pers. 8.

دامن *dâmen* s. *sinus vestis, vestis*. 5.

دانستن *dânisten* v. imp. دان *dân* (Z. *dâ* scire; cf. δάημι,
 Burn. Yaçn. p. 74.) *scire, nosse*. 12. 41. *putare*.
 43. 84.

دانشمند *danîsmend* s. (a دانش *scientia*, cf. praec. suff.
 مند, S. *mat*) *vir doctus, sapiens*. 3. 28. 37.

دانه *dâneh* s. (S. *dhânya*) *granum, pabulum*. 61.

دختر *dochter* s. (S. *duhitri*; Z. *dughdhar*) *filia*. 65.

دخل *dachl* s. (act. rad. دخل intravit) acceptum, *quod ex arte aut aliunde ad alqm redit*, res acquisita. 87.

در *der* praep. in. حال در statim, illico. 5.

دراز *dirâz* adj. (S. *dîrgha*) longus, a, um. 28. 51. 53. 66.

در آمدن *der-âmeden* v. (comp. ex praep. در et آمدن q. v.) τυγχάνειν, fortuito esse; c. در غضب *iram* colligere. 87.

در آویختن *der-âvîchten* v. imp. در آویز *der-âvîz* (comp. ex praep. در et آویختن) rixari, litigare. 3.

در بان *der-bân* (comp. ex در q. v. et بان q. v.) janitor. 85.

درخت *direcht* s. (cf. Armen. *trachd* hortus; fort. S. *vriksa* arbor) arbor. 25. 41. 62. culmus *tritici*. 66.

درد *derd* s. (cf. Armen. *drdjem* moereo) dolor; c. کردن *dolere*. 19. 34. 54.

در رسیدن *der-resîden* v. (comp. ex praep. در et رسیدن q. v.) intrare, advenire. 84.

درست *durust* adj. perfectus, incolumis, e. 8. 19.

درم *direm* s. (= Arab. درهم, δραχμή) nummus argenteus. 31. 80.

دروازه *dervâzeh* s. porta *urbis, palatii*. 21. 63.

دروانه *dervâneh* s. janua lignea *in scalis per quas ad tectum itur plerumque obvia*. 48.

دروغ *durûgh* s. mendacium. 49. falsitas. c. گفتن *men-*
dacium dicere, mentiri. 3. 8. 11. 38. بدروغ *falso.* 11.

دروغ گو *durûgh-gû* s. (comp. ex praec. et گو *dicens,*
 vid. گفتن) *mendax.* 49.

درون *derîn* adv. (i. q. اندرون q. v.) *intus. praep. in.*
 71. 74.

درویش *dervîs* s. (comp. ex در *porta et ویش intrans;*
 cf. S. *vis,* Pott) *mendicus, religiosus, monachus.* 43.
 45. 54.

درهم *der-hem* adj. (comp. ex praep. در *et هم q. v.) con-*
tractus, complicatus; روی درهم کشیدن in rugas con-
trahere faciem, aegre ferre. 50.

دریا *derjâ* s. mare. 13. 69.

دریافتن *der-jâften* v. (comp. ex praep. در *et یافتن q. v.)*
intelligere, mente consequi. 4.

دریچه *derîceh* s. (deminut. vocis در *q. v.) fenestra.* 5.

درین *derîn* pro این.

دزد *duzd* (fort. S. *dusta vilis, abjectus) fur.* 2. 8. 55.

دزدی *duzdî* s. (abstr. praeced.) *furtum; بدزدی رفتن*
furto amitti, auferri. 2.

دزدیدن *duzdîden* v. (denom.) *furari, furto abripere.* 2.
 5. 8.

دست *dest* s. (S. *hasta*; Z. *zâsta*) manus. 2. 5. 36.

44. دست برداشتن *propr.* manum retrahere, i. e. se
removere a munere cc. از.

دستار *destâr* s. tela alba subtilissima, qua caput seu pi-
leum obvolvunt. 29.

دستور *dustâr* s. causa, ratio. 65.

دشمن *dušmen* s. (S. *durmanas*; Z. *dušmainyu* = δυσμενής;
cf. Armen. *thšnami* inimicus) inimicus, hostis. 24.
53. 70.

دشمنی *dušmenî* s. (abstr. praec.) inimicitia. 7.

دشنام *dušnâm* s. (comp. ex praef. دش = δυσ et نام q. v.)
convicium; c. دادن *convicium facere, convicia conjicere*
in alqm. 45.

دعوی *da'vâ* s. (rad. دعی flagitavit) petitio. 84.

دفتر *defter* s. (διφθέρα) liber, album. 14.

دفع *def'ä* s. act. rad. دفع trusit) amotio, repulsio. 25. c.

شدن *amoveri, repulsari.* 76.

دفن *defn* s. (act. rad. دفن recondidit) occultatio; c. کردن
defodere. 62.

دل *dil* s. cor, animus. 28. در دل گفتن *propr.* in corde
dicere, i. e. cogitare. 13.

دم *dum* s. cauda. 68.

- دنبال *dumbal* s. tumor, extuberatio; bubo inguinaris. 38
- دندان *dendân* s. (S. *danta*) dens. 22.
- دنيا *dunjâ* s. (fem. elativi agentis I. rad. دنا appropin-
quavit; *propr.* proxima) vita praesens, mundus. 83.
- دو *dû* num. (S. *dvi*; Z. id.) duo. 1. 8. 11.
- دوا *davâ* s. (rad. دوى aegrotavit) medicamentum, reme-
dium. 19. 38. 40.
- دور *dûr* adv. (S. *dûra*) procul, remote. 24. 36.
- دوزخ *dûs'ech* s. (Z. *duschaka*, ex *dusch* = $\delta\upsilon\varsigma$ et *aka*
dolor, cf. Armen. *tsochq* orcus; oppos. بهشت, Z. *va-*
hista, paradisus) infernus, erebus. 54.
- دوست *dôst* s. amicus, familiaris. 17. 23. 28.
- دوستى *dôstî* s. (abstr. praec.) amicitia. 62. c. داشتن
amicitia conjunctum esse *cum aliquo*. 57.
- دوش *dô's* s. (S. *dôs* brachium) humerus. 27.
- دوكان *dûkân* s. officina, taberna. 8. 45.
- دولت *daulet* s. (rad. دال m. و conversa fuit *fortuna*) pro-
speritas, imperium. 18. 71.
- دوم *duvum* num. ord. (a دو) secundus, a, um. adv. se-
cundo, deinde. 70.
- دويدن *davîden* v. (S. *dhâv*) currere. 84.
- دويم *duvîm* i. q. دوم q. v. 54.

ده *deh* 1) num. (S. *dasan*; Z. id.) decem. 60. 2) imp. vbi دادن q. v.

دهانیدن *dehânîden* v. (causat. vbi دادن q. v.) efficere ut detur; dari jubere. 11.

دیانت *dijânet* s. (rad. دان m. ی rependit; cf. דיין) probitas. 8. دیانت دار *probus, honestus, a, um.* 3.

دیدن *dîden* v. imp. بین *bîn* videre. 5. 8. 11. intueri. 16. 38. در خواب دیدن *in somnio videre, somniare.* 22.

دیروز *dîrûz* adv. (pro دیگر روز) *hesterno die, heri.* 42. 58.

دیشب *dîseb* adv. (pro دیگر شب) *hesterna nocte.* 6. 77.

دیگر *dîger* adj. (*propr.* duo faciens, ex دو ی pro دو et گر, vid. کردن, Pott) *alius, a, um.* 5. 6. 8.

دینار *dînâr* s. (δηνάριον) *nummus aureus.* 8. 9. 12. 78.

دیوار *dîvâr* s. *murus, paries.* 63. 52.

دیوانه *dîvâneh* adj. (a دیو *dîv* δαίμων) *amens, furiosus, a, um.* 41. 82.

ذ

ذو الفقار جنك *dzu 'l fiqâr genk* nom. *propr. viri.* 77.

ذو القرنین *dzu 'l qarnain* (ex ذو *praeditus re et* قرن = קרן *cornu*) *duo cornua habens, cognomen Alexandro Magno, tanquam Jovis Ammonii filio, ab Arabibus datum.* 72.

راز *râz* s. (cf. S. *rahasya*) secretum, arcanum. 35. 62.
 راست *râst* adj. (cf. S. *rigu* rigidus) rectus, procerus, a,
 um. 16. verus, a, um. 3. 7. 12. c. پنداشتن verum
 ducere, credere. 7.

راندن *rânden* v. imp. ران *rân* (fort. caus. vbi رفتن pro
 رواندن) pellere, expellere, ejicere. 1. 8. impellere, in-
 citare. 67,

راه *râh* s. via, iter. 11. 84. c. دادن viam dare, intro-
 mittere. 68.

رحم *rahm* s. (act. rad. رحم = مرقم misertus est) mise-
 ricordia; c. کردن misereri rei.

رحمن *rahmân* adj. (cf. praec.) misericors.

رحیم *rahîm* adj. (cf. praec.) misericors, benignus, a, um. 70.

رخصت *ruchsset* s. (rad. رخص vilis pretii fuit) dimissio;
 c. کردن dimittere alqm. 6. 7. 9. 50. c. شدن mis-
 sum fieri. 14.

رزاق *razzâq* s. (rad. رزق largitus est) *Deus largitor re-
 rum ad vitam necessariam.*

رسانیدن *resânîden* v. (caus. vbi رسیدن) afferre; c. خبر
 nuntiare. 59. 77.

رسن *resen* s. funis, restis.

رسیدن *resîden* v. *pervenire ad rem* cc. ب r. 18. *vel*
c. نرد 12. *vel* c. بر. 50.

رشید *rasîd* adj. (rad. رشد recte fecit) probus, integer, a,
um. الرشید *errasîd* cognomen chalifae Harun. 85.

رفتن *reften* v. imp. رو *rû* (S. *dru* currere) ire, venire.
1, 8. 19. iter facere. 61. adire *alqm* cc. نرد; partic.
روانه c. شدن *tendere in locum*. 84. 61.

رفو *refü* s. (act. rad. رفا = רפא sanavit) restitutio, sar-
tura; c. کردن *sarcire*. 8.

رفوگر *refü-ger* s. (comp. ex praec. et کرّ faciens; vid. کردن)
sartor. 8.

رنج *renğ* s. molestia, dolor. 54. 87.

رنجوری *renğûrî* s. (cf. praec. abstr. vocis رنجور aegro-
tus) morbus, aegritudo. 74.

رنجیدن *renğîden* v. (vid. رنج) dolore affici, succen-
sere. 32.

رو *rû* s. روی *rûû* s. vultus, facies. 2. 6. 38. c. کردن
intueri alqm. c. ب pers. 78, رو بروی *coram*, πρόσω-
πον πρὸς πρόσωπον. 7. 20. 22.

روپه *rûpeh* s. i. q. seq.

روپیه *rûpieh* s. (cf. S. *rûpya* argentum) nummus argen-
teus. 3. 8. 13. 14.

روز *rûz* s. (Z. *rad'cas* lumen, rad. Z. *raoc'*; S. *ruc'* lucere) dies. 3. 4. 6. 8.

روی *rûi* s. v. رو.

ریدن *riden* v. imp. ری *ri* alvum exonerare. 81.

ریز *riz* s. floccus *bombycis*. 2.

ریسمان *rismân* s. funis, restis.

ریش *ris'* s. vestis. 2.

ریش *ris'* s. barba. 28. 37. 51. 53.

ز

زاده *zâdeh* s. (S. *gata*; Z. *zâta*) filius.

زاغ *zâgh* s. (fort. S. *kâka* cornix) cornix, corvus. 39.

زبان *zebân* s. (Z. *zafanô* RASK.) lingua, sermo. 26. 87.

زدن *zeden* v. imp. زن *zen* (S. *han*; Z. *zan*) percutere, verberare, ferire *alqd.* c. acc. 50. *alqm. re c. acc.* rei et بر pers. 45. c. دست *prehendere manu rem.* c. بر 4. 5. c. سیلی q. v. colaphum ducere. 53.

زر *zer* s. (S. *hari* fulvus; Z. *zairi* id.) aurum, pecunia. 12. 52.

زشت *zist* adj. turpis, foedus, a, um. 38. *زشت روی* *homo foedi oris.* 38.

زمین *zemîn* s. terra. 55. 64. 65. 78.

زن *zen* s. (S. *ganâ*; Z. *genâ*; cf. Armen. *gin*) mulier nupta. 1. 4. 7. 11. 61.

زندان *zindân* carcer.

زندقه *zendeqeh* s. (Arab.) cultus Zoroastris; idolatria, impietas. 75.

زنده *zindeh* adj. (cf. v. زیستن) vivus, a, um. 13. 61.

زندهار *zinhâr* interj. negandi. cave! minime! 7. 55. 66.

زود *zûd* adv. (cf. S. rad. *gu* festinare) cito, celeriter. 87.

زیاده *zijâdeh* s. (rad. زان m. ی auctus fuit) incrementum, adv. plus. 10. 13. 14. comp. زیاده تر diutius. 22.

زیر *zîr* adv. praep. infra. sub. 12. 32. 41. زیر adv. infra. 74.

زیرا *zîrâ* adv. ideo, propterea. زیرا که propterea quod. 6. 13. 19.

زیستن *zîsten* v. imp. زی *zî* (S. *gîv*; cf. Arm. *gjeam*) vivere. 22.

زین *zîn* s. (cf. Arm. *zên* arma) ephippium, sella equestris. 55.

س

ساختن *sâchten* v. imp. ساز *sâs* (fort. S. *sac* conjungere) facere. 11. 65. construere. 36.

ساده دل *sâdeh-dil* adj. (comp. ex ساده simplex et دل q. v.) vecors, stolidus, a, um. 73.

ساعت *sâ'et* s. rad. ساع m. و oberravit; cf. Chald. שַׁעֲתָא

hora) momentum temporis, hora. 12.

سال *sâl* s. annus. 11. 60. 66. 69.

سان *sân* s. 1) lex. 2) modus. ratio.

سايه *sâjeh* s. (*châyâ*) umbra.

سائيس *sâjis* s. (rectius scribitur سائس, ag. rad. ساس m. و rexit) rector; equiso. 55.

سبب *sebeb* s. (rad. سب) causa. 40. 24. ازين سبب *ideo*, propterea. 28. 42. 61.

سبو *sebû* s. hydraea, cantharus. 24. 44.

سپير *siper* s. 1) clypeus, scutum. 2) (pro Arab. سفر q. v.) iter, peregrinatio. 11.

سپردن *supurden* v. tradere. 1. 3. 5. 6.

ستودن *sutûden* v. imp. ستا *sitâ* (S. *stu*; Z. *stu*) laudare, carmine celebrare. 42.

ستون *sutân* s. (S. *sthaunâ*) columna. 55.

ساخت *sachavet* s. (rad. ساختى *sachî* munificus fuit) liberalitas, munificentia; c. کردن *hospitalem, liberalem esse*. 58.

ساخت *sacht* adv. (fort. S. *sakta* valens) vehementer, acriter. 77.

ساختن *sachun* s. vox, verbum, sermo. 1. 4. 7.

سر *ser* s. (S. *siras*) 1) caput, extremitas. 3. 7. 54.

سر بهر *seher* *propr.* caput cum sigillo, i. e. *obsignatus*. 8.

2) post praep. از, بر, به s. ب, saepe, elegantiae causa positum, abundat. 24. 40.

سرآپا *ser-â-pâ* *adj.* (comp. ex praec. et praep. ا = Sanscr. *â* usque ad, et پا q. v. = Hebr. *מכה רגל ועד קדקד* Hiob 2, 7.) a capite ad pedem, totus, a, um; adv. omnino, prorsus, plane. 78. *Idem significat.* از سر تا 84.

سراغ *surâgh* s. s. signum, indicium, vestigium. 84.

سروشنت *sirîst* s. (S. *srîsti* creatio, natura) formatio; natura, materia. 54.

سرکار *serkâr* s. (cf. حضرت) appellatio honorifica, qua utuntur qui viros illustres compellant. 77.

سرود *surûd* s. (fort. S. *sruti*) cantus. 18.

سزا *sezâ* s. (cf. v. سزیدن dignum esse) quod aptum est, congruit. 3. 45.

سفر *sefer* s. (rad. سفر profectus est) iter; بسفر رفتن iter facere, peregrinari. 3. 6, 8. 12.

سکندر *sikender* nom. *propr.* Alexander, rex Macedonum. 31. 72.

سگ *seg* s. (teste Herodoto veterib. Persis *σπακά*; S. *švan*; Z. *s'pan*, deminut. *špaka*) canis. 24. 61.

سلام *selâm* s. (rad. سلم = شلם integer, salvus fuit) salutatio; c. کردن consalutare. 3.

سلطان *soltân* s. (rad. سلط = سلطن fortis fuit) princeps, dominus. 8. 11. 41. 71.

سمت *semt* s. (act. rad. سمت contendit) semita, via. 84.

سنگ *senk* s. (fort. S. *sankha* concha) lapis, saxum; c. زدن ferire saxo *alqd.* cc. بر rei. 61.

سوار *suvâr* s. (oppos. پیاده pedes) eques. 55. 84.

سؤال *savâl* s. (rad. سأل = سأل petivit) quaestio, petitio. 31. c. کردن 1) quaestionem proponere. 54. 2) mendicare. 50. 56.

سوی *sivâi* praep. (rad. سوی = سوی par fuit) praeter. 3. 62. 82.

سوخته *sûchten* v. imp. سوز *sûz* comburere. 51. *adustus.*

سوداگر *saudâger* s. (comp. ex سودا peregrinatio et گر faciens; vid. کردن) mercator. 14. 41.

سوکند *saukend* s. jusjurandum, juramentum; c. خوردن propr. juramentum devorare, i. e. jusjurandum jurare. 80. 82.

سوم *sivum* num. ord. (a سه q. v.) tertius, a, um. 52. adv. tertio. 70.

سه *seh* num. (S. *tri*; Z. *thri*) tres. 11. 13.

سیاست *sijâset* s. (rad. ساس m. و rexit) poena. 5. 11.

c. کردن s. نمودن poena afficere *alqm.* c. acc. s. بر
pers. 37. 45. 59.

سیاه *sijâh* adj. (S. *syâma*) niger, a, um. 43.

سیخ *sîch* s. (fort. S. *sikhâ* mucro) veru. 36.

سیر *sair* s. (act. rad. سار m. ی incessit; cf. ٴٴٴٴ proficisci)

incessus, iter, profectio; سیر رفتن iter facere. 66.

سیلی *sîlî* s. colaphus, alapa.

سینه *sîneh* s. pectus. 61.

سیوم *sîvum* i. q. سوم q. v.

ش

شاعر *sâ'ir* s. (ag. rad. شعر scivit, pandit carmen) poeta.

15. 20. 21. 42. 77.

شاه *sâh* s. (Z. *csahya*) rex, princeps.

شاهد *sâhid* s. (ag. rad. شهد adfuit rei; cf. ٴٴٴٴ) te-
stis. 84.

شاهزاده *sâh-zâdeh* s. (comp. ex شاه q. v. et زاده q. v.) ex
stirpe regia oriundus, regis filius. 27.

شاه ناصر علی *sâh-nâssir-alî* nom. propr. viri. 77.

شایستن *šâjesten* v. impers. praes. شاید decet. 64. oportet, necesse est. 3.

شب *šeb* s. (S. *kšapas*, in dial. *vêd.* Z. *csap*) nox. 7. 44. 51. بشب noctu. 77.

شتاب *šitâb* s. (cf. v. شتافتن *festinare*) *festinatio*; c. کردن *festinare*, *festinanter*, *praepropere facere alqd.* 45.

شتر *šutur* s. (S. *uštra*; Z. *ustra*) *camelus*. 24. 51. 78. 80.

شجاعت *šegâ'et* s. (rad. شجع *strenuus fuit*) *strenuitas*, *fortitudo*. 33.

شاخص *šachss* s. (rad. شاخص *surrexit*; cf. *שׁוֹמֵר* *superbia*) *persona*, *aliquis*, *homo*. 3. 4. 6, 8.

شدن *sôden* v. imp. شو *šû* (S. *šû* *generare*) 1) *fieri*. 2. 11. *oriri*. 38. 2) *Generi passivo verbi exprimendo servit.* §. 33.

شرح *šarh* s. (act. rad. شرح *explicavit*) *explicatio*, *descriptio*. 74.

شرط *šart* s. (act. rad. شرط *stipulatus est*; cf. *שׁוֹמֵר* *incidit*) *stipulatio*, *conditio*, *sponsio*. 4. c. کردن *sponsionem facere*. 52.

شرم *šerm* s. pudor. 13. c. آید اورا *pudet eum rei*. 31. شرم کردن *pudere*. 40.

- شرمنده *šermendeh* adj. (a praeced. suff. مند, cf. S. *mat*)
 pudibundus, confusus, a, un. 8. 23. 26. 54.
- شروع *šurû'* s. (act. rad. شرع patefecit) initium; c. کردن
 inchoare, incipere, aggredi. 76. 84.
- شريك *šerîk* s. (rad. شرك socius fuit) socius, consors. 4.
- شش *šes'* num. (S. *šas'*; Z. *csvas*) sex.
- شعله *šû'leh* s. (rad. شعل accendit) flamma. 51.
- شفاعت *šifâ'et* s. (rad. شفيع intercessit pro aliquo) depre-
 catio, intercessio. 32.
- شك *šekk* s. (act. rad. شك dubitavit de re) dubium. 26.
- شكار *šikâr* s. venatio. 24. c. نمودن *venari*. 36.
 رفتن *venatum ire*. 8. 27.
- شکارخانه *šikâr-châneh* s. (comp. ex praec. at خانه
 q. v.) villa quae est receptaculum venantium. 77.
- شکایت *šikâjet* s. (rad. شكا questus est) querela; c. بردن
 queri, conqueri *apud alqm.* c. به pers. 2.
- شکر *šukr* s. (act. rad. شكر gratias egit) gratiarum actio;
 c. کردن *gratias agere Deo*. 73.
- شکست *šikest* s. (cf. sq.) clades, strages; c. یافتن *cladem sibi contrahere, accipere*. 24. 59.
- شکستن *šikesten* v. imp. شکن *šiken* (S. *skhad* conterere,
 dilacerare) frangere. 44.

- شکم *sikem* s. venter. 19.
- شکون *sukûn* s. omen, augurium. 39.
- شما *sûmâ* pron. (Z. *yûschem*; S. *yûyam*) vos. 84.
- شمشیر *semšêr* s. gladius. 5. 20. 60. 65.
- شناختن *šinâchten* v. imp. شناس *šinâs* (S. *gîâ*) scire, nosse;
cognoscere. 8. 23. 41. 71.
- شنیدن *šinîden* v. (S. *'sru*, Praes. *srinômi*) audire alqd. 1. 4.
6. 8.
- شور *šûr* s. trepidatio, tumultus, clamor; c. کردن s. نمودن
trepidare. vociferari. 1, 32.
- شوهر *šûhar* s. *šauhar* s. maritus, conjux. 11. 84.
- شهد *suhd* s. favus mellis, mel. 76.
- شهر *šehr* s. (S. *ksêtra*; Z. *sôithrâo*) urbs. 2. 6. 8. 18. 55.
- شیر *šêr* s. leo. 33.
- شیشه *šêseh* s. vitreum; ampulla, calix vitreus. 74.
- شیطان *šaitân* s. (rad. سطن = شطن adversatus est) Satanus.
53. 54.

ص

- صاحب *ssâhib* s. (ag. rad. صكب socius fuit) 1) socius. 2) do-
minus, herus, possessor. 5. 39. 55. 67.

صاف *ssâf* adv. (pro صافی, ag. rad. صفى limpidus fuit; cf. צפוף)

Pi. splendidum fecit) aperte, manifesto, evidenter. 17.

صباح *ssabâh* s. (rad. صبح matutinum potum dedit) tempus matutinum, aurora. 39. adv. mane. 7.

صبح *ssubh* s. i. q. praeced.

صحرأ *ssahrâ* s. (fem. vocis أصرأ rufus, rad. صحرأ coxit) planities vasta, desertum. 84.

صد *ssad* num. (S. *s'ata*) centum. 12. 13. 26. 80.

صراف *ssarrâf* s. (cf. sq.) nummularius. 2.

صرف *ssarf* s. (act. rad. صرف vertit, mutavit) impendere; c. كرفن expendere, impendere. 87.

صعوه *ssa'veh* s. passeris species, *rubro capite insignis*. 32.

صفحة *ssafhâh* s. (rad. صفتح avertit *vultum*) *latus rei expansum*, pagina *libri*. 87.

صلاح *ssalâh* s. (cf. sq.) *salus, incolumitas*. 77.

صلح *ssulk* s. (act. rad. صلح bonus fuit; cf. צלח prospere successit) *pax, pacificatio*. 84.

صندوق *ssandûq* s. *arca, capsula, scrinium*. 71.

صورت *ssûret* s. (rad. صور II. formavit; cf. צור) *forma, imago; typus, proplasma; e cera protypum gemmae fingere*. 11.

ض

ضامن *zâmin* s. (ag. rad. ضمن *sponndit*) sponsor, fidejussor. 14.

ضعيف *za'îf* adj. (rad. ضعف *debilis fuit*) infirmus, debilis. 32.

ضيافت *zijâfet* s. (rad. ضاف m. *conviva fuit*) convivium. 2.

ط

طبابت *tibâbet* s. (cf. sq.) doctrina medica; ars sanandi. 46.

طبيب *tabîb* s. (rad. طب *sanavit*) medicus. 38. 40. 74.

طرف *taraf* (act. rad. طرف *avertit*) 1) s. extremitas, latus *rei*; oculus. 3. 68. 2) praep. versus. 32. 35. بطرف versus. 29. از طرف inde ab, ex. 61. pro *aliquo*, nomine *alicujus*. 52. 84.

طعام *ta'âm* s. (rad. طعم *gustavit*; cf. טעם id.) cibus. 39. 61. 70.

طعمه *tu'meh* s. (cf. praeced.) cibus. 36.

طفل *tîfl* s. (rad. طفل *tener fuit*; cf. טפף *agilis fuit*) infans, parvulus. 1. 7.

طلا *tilâ* s. aurum. 84.

طلاق *talâq* s. (rad. طلق II. dimisit uxorem) divortium, repudiatio. 84.

طلب *talab* s. (act. rad. طلب quaesivit) cupido; quaestio, petitio; c. کردن s. نمودن petere. 78.

طلبیدن *talabiden* v. imp. طلب *talab* (denom. praeced.) accersere. 1. 2. 6. 7.

طمع *tem'â* s. (rad. طمع concupivit) aviditas, concupiscentia. 6. 62.

طور *taur* s. (act. rad. طار m. و accessit ad rem) modus, ratio; این طور hunc in modum, ita. 67.

طوطی *tûtî* s. psittacus. 26.

طول *taul* s. *tûl* s. (act. rad. طال m. و longus fuit; cf. طال Hi. in longum extendit) proceritas, longitudo. 9.

ظ

ظالم *zâlim* adj. (ag. rad. ظلم injuria affecit) injustus. 84. tyrannus. 41.

ظاهر *zâhir* adj. adv. (ag. rad. ظهر conspicuus fuit) ma-

nifestus, conspicuus; ساختن, کردن, نمودن manifestare.

4. 12. 26.

ظرف *zarf* s. (rad. ظرف IV. reposuit in loculum) uter, vas. 76.

ظریف *zarîf* adj. (rad. ظرف I. ingeniosus fuit) ingeniosus, eruditus, a, um. 85.

ع

عادل *'âdil* adj. (ag. rad. عدل justus fuit) aequus, justus, a, um. 87.

عاری *'ârî* adj. (ag. rad. عری nudus fuit; cf. لرا nudavit) nudus, privatus; rudis, imperitus, a, um. 87.

عاقل *'âqil* adj. (ag. rad. عقل intellexit) intelligens, prudens. 60. 70.

عالم *'âlam* s. (Hebr. עולם) mundus; c. بالا mundus coelestis, coelum. 77.

عبادت *'ibâdet* s. (rad. عبد coluit *Deum*; cf. لبر) veneratio, adoratio. 70.

عتاب *'itâb* s. (act. III. rad. عتب III. expostulavit *cum aliquo*) expostulatio; c. نمودن *expostulare c. aliquo*. c. بر pers. 11. *de nobiliore c. inferiore expostulante*.

عجائب 'agâjib s. (plur. fract. vocis عجيبه res mira, cf. sq.) res mirae. 69.

عجب 'ageb s. (act. rad. عجب miratus est) admiratio; miraculum. 68. 69. adv. mire. 82.

عدالت‌پناه 'adâlet-penah s. (comp. ex praeced. et پناه q. v.) justitiae refugium, justitiae protector. 78.

عذر 'adzer s. (act. rad. عذر excusavit) excusatio. 49. c. کردن veniam erroris petere. 3. 24. 47. 58. c. کردن excusationem afferre. 34.

عربی 'arabî adj. (a voce عرب 'arab coll. Arabes) arabicus, a, um. 87.

عرض 'arz s. (act. rad. عرض proposuit) propositum; c. کردن s. نمودن dicere, significare, indicare. 2. 8. 11. 39. monstrare. 14. بعرض رسانیدن propr. ad exhibitionem perferre, i. e. nuntiare. 77.

عطار 'attâr s. (rad. عطر bene oluit; cf. קטר Pi. id.) aromatarius, seplasiarius. 3. 76.

عفو 'afü s. (act. rad. عفا oblitteravit) oblitteratio; indulgentia, venia data; c. کردن condonare alicui crimen. 70.

عقاب 'iqâb s. (act. III. rad. عقب = لاكب in calce percussit, III. punivit) poena, punitio; c. کردن punire. 54.

عقابت 'iqâbet s. i. q. praeced.

عقل 'aql s. (act. rad. عقل intellexit) intelligentia, prudentia. 74.

علامت 'alâmet s. (cf. sq.) signum, nota, indicium. 14.

علم 'ilm s. (rad. علم scivit) scientia; eruditio, doctrina. 87.

علوم 'ulûm s. (plur. fract. vocis praeced.) scientiae, doctrinae. 87.

على 'alî (propr. excelsus, rad. علا = עלה altus fuit) nom. propr. viri.

على 'ala praep. (Hebr. על; cf. praec.) super, in, ad. على الصباح (vid. صباح) oriente luce. 39.

عمر 'umr s. (rad. عمر exstitit) vita, vitae tempus. 60.

عمل 'amal s. (rad. عمل operatus est; cf. عمل) operatio, actio; c. کردن agendi rationem instituere *secundum praecepta alicujus* c. بى praecept. 83.

عنان 'inân s. (rad. عن frenavit, retinuit) frenum, habena. 84.

عنايت 'inâjet s. (rad. عنا curae fuit) cura, favor; c. شدن gratiose conferri (MENINSKI) 14.

غ

غایت ghâjet s. (rad. غيى erexit vexillum) extremitas.

غایتش اینکه terminus ejus (rei) hic est, ut ec. i. e. necesse est, ut ec. 78.

غرض *gharz* s. (act. rad. غرض *adspiravit ad rem*) propositum, meta, scopus. 11.

غرفه *ghurfek* s. (rad. غرف *hausit*) coenaculum. 71.

غرور *ghurûr* s. (act. rad. غر *decepit*) vanitas, magniloquentia, jactantia. 64.

غصه *ghusseh* s. (rad. غص *moerore pressus est*) angustia, molestia.

غضب *ghazab* s. (rad. غضب *iratus est*) ira. 39.

غلام *ghulâm* s. (rad. غلم *libidinosus fuit*; cf. (عَلَم) puer; servus. 5.

غله *ghalleh* s. (rad. غل *ingressus est*; Chald. (עלל) id.) proventus, frumentum. 42.

غليظ *ghalîz* adj. (rad. غلظ *crassus fuit*) crassus, spissus, grossus, a, um. 71.

غم *ghemm* s. (act. rad. غم *textit, contristavit*) moeror, sollicitudo. 61.

غمكين *ghemkîn* adj. tristis, afflicus, a, um. 12.

ف

فارسی *fârsi* adj. (a فارس *fârs* Persia) persicus, a, um; lingua persica. 87.

فایده *fâjideh* s. (fem. ag. rad. فاد m. ی profuit) utilitas, usus. 44.

فتح *fath* s. (act. rad. فتح = פתח aperuit) victoria. 59.

فجر *fegr* s. (rad. فجر effudit) diluculum, prima lux. 42.

فراخور *ferâchûr* s. quod convenit, aptum est; remedium. 74.

فراش *farrâs* s. (rad. فرش = פרח stravit) cubicularius, qui tapeta sternit. 8.

فراغ *firâgh* s. (rad. فرغ absolvit) ad finem perduxisse rem; perfectio. 87.

فرااموش *ferâmûs* 1) s. oblivio. 2) adj. oblitus, a, um. c. کردن oblivisci. 6. 71.

فربه *ferbih* adj. pinguis, obesus, a, um. 32.

فردا *ferdâ* adv. temp. (S. *parê-dyavi*, comp. ex *para* alius et *dyu* dies) cras. 42. 55. 62, 74.

فرزند *firzend* s. (rad. S. *gan* praef. *pra*; Z. *zan* praef. *fra*, procreare) filius. 61.

فرستادن *firistâden* v. imp. فرست *firist* (S. *sthâ*, praef. *pra* = Z. *fra*, procedere) mittere. 8. 34. 52. 59. 66. 87.

فرصت *furssat* s. (rad. فرص resecurit; cf. פרוץ rupit) occasio, opportunitas, tempus. 78.

فرمان *fermân* s. (S. *pramâna* autoritas; cf. Armen. *hraman* jussus) mandatum. 2.

فرمودن *fermûden* v. imp. فرمای *fermâi* (S. rad. *mâ*, prf. *pra* = Z. *fra*, autoritatem esse; cf. praec.) jubere *alqm alqd.* 1. 5. 20. decernere, *de judice.* 4. dicere, *de nobiliore cum inferiore colloquente.* 3. 8. 11. 12. 31. 83.

فرد *firû* s. *furû* adv. deorsum, infra; c. کردن *inclinare caput.* 7.

فروختن *furûchten* v. imp. فروش *furûs* vendere. 13. 26. 78. 80.

فروش *furûs* adj. (cf. praec.) in fine comp. vendens, mercator. 2.

فریاد *ferjâd* s. vociferatio; c. آغاز کردن *clamorem tollere.* 1. c. کردن *clamare.* 84. 76.

فریادی *ferjâdî* adj. (a praeced.) clamorem tollens, se conquerens. 7.

فریب *firîb* s. deceptio fallacia; c. دادن *fallere, decipere.* 53.

فریفتن *firîften* v. imp. فریب *firîb* (cf. praeced.) decipere, fallere.

فصل *fassl* s. (act. rad. فصل *separavit*) segmentum; anni tempestas. 66.

فقير *feqîr* adj. (rad. فقر inops fuit) pauper, indigens.

45. 50.

فكر *fikr* s. (act. rad. فكر meditatus est) meditatio, cogi-

tatio. 55.

فلاطون *filâtîn* nom. propr. viri, Πλάτων. 68.

فلان *fulân* s. (cf. פְּלָאֲנִי id.) ὁ δεῖνα, quidam, ille. 6. 41.

54. 57.

فلوس *fulûs* s. (plur. fract. vocis فلس *fals* = ὀβολός) num-

muli, nummi minoris pretii. 8. 13.

فوج *fauǧ* s. (act. rad. فاج m. و IV. gregatim misit) agmen,

coetus. 24. 59.

فهمیدن *fehmîden* v. imp. فهم *fehm* (denom. ab Ar. فهم

fehm intelligentia, rad. فهم intellexit) intelligere, mente

assequi. 17.

فی *fî* praep. (cf. פִּי) in. 78.

فيل *fîl* s. (= پیل *pîl*. cf. S. *pîlu* id.) elephas. 66. 32.

ق

قارورت *qârûret* s. ampulla, qua urina et al. liquida con-

tinentur. 74.

قاضي *qâzî* s. (ag. rad. قضا decrevit; cf. קָצַח abscondit,

unde קָצַח judex) praefectus, judex. 1. 4. 5. 6.

قبول *qabûl* s. (rad. قبل accepit; cf. קבל Pi. id.) acceptio; c. کردن accipere. 6. 10. 52. 56. مرا قبول است placet mihi, accipio. 7.

قتل *qatl* s. (act. rad. قتل = קטל occidit) occisio, interfectio; رسانیدن بقتل interficere. 60.

قد *qadd* s. (act. rad. قد per longum secuit) statura, proceritas. 66.

قدر *qadar* s. (act. rad. قدر praevaluit) quantitas, mensura. 24. 47. 71. summa pecuniae. 62.

قدرت *qidret* s. *qudret* s. (cf. pracc.) virtus; potestas. 54.

قدیم *qadîm* adj. (rad. قدم antecessit; cf. קדם) vetus, antiquus, a, um. 23. 71.

قرار *qarâr* s. (rad. قر quievit) stabilitio; c. کردن statuere, constituere. 84.

قرض *qirz* s. (rad. قرض III. foeneravit) aes alienum; c. دادن mutuo dare. 17. c. گرفتن mutuari, mutuo rem sumere. 87.

قرضدار *qirz-dâr* s. (comp. ex praec. et Pers. دار tenens, cf. v. داشتن) debitor. 78.

قزوینی *qazvînî* s. (a قزوین nom. pr. urbis) incola urbis Carvîn; homo stultus. 73. 74.

قسم *qism* s. (rad. قسم IV. juratus est) jusjurandum, juramentum; c. خوردن *propr.* juramentum devorare, i. e. juramento affirmare. 6. 7.

قسمت *qismet* s. (rad. قسم divisit) divisio, distributio; c. کردن *dividere, partiri.* 11.

قصد *qassd* s. (act. rad. قصد tetendit) finis propositus, animus, consilium. 65.

قصدًا *qassdan* adv. (accus. vocis praec.) de industria. 25.

قصر *qassr* s. (rad. قصر continuit) arx, castrum, palatium. 52.

قضا *qazâ* s. (act. rad. قضا decrevit) 1) munus judicis, judicem esse. 8. 2) fatum, praedestinatio. از قضا *fortuito.* 74. 87.

قلاده *qilâdeh* s. (rad. قلد obvolvitur) monile. 80.

قمار *qimâr* s. (rad. قمر albus fuit) aleatorius ludus. 32.

قوال *qavvâl* s. (rad. قال m. و dixit) loquax, cantor. 81.

قيد *qaid* s. (act. rad. قيد II. vinculis constrinxit) vincula; c. کردن *vinculis constringere.* 22.

قيمت *qêmet* s. (rad. قام = قام surrexit, valuit) pretium. 14. 26.

ك

کار *kâr* s. (S. *kâra* id. cf. v. کردن) negotium. 6. 49.

54. 74. 37. در کار است *opus est re.* 31.

کاغذ *kâghidz* s. charta, epistola. 3.

کامل *kâmil* adj. (ag. rad. کمل integer fuit) totus, integer. 8. perfectus. 18.

کاه *kâh* s. stramen. 61.

کباب *kebâb* s. assum, caro assa. 36.

کبان *kebâdeh* s. arcus. 27.

کتاب *kitâb* s. (rad. כתב scripsit) liber 51.

کثیف *kessif* adj. (rad. کثف densus fuit) spissus, grossus, a, um. 58.

کجا *kugâ* s. (comp. ex ک *ku*, S. et Z. *kva* ubi, et جا q. v.) quo loco? ubi? 3. 12. 54. 63.

کدام *kudâm* pron. interrog. (cf. S. *ku*) quis, quae, quid? qualis, e? 12. 63.

کر *ker* adj. surdus, a, um. 84.

کرایه *kerâjeh* s. locatio, mutuum; کرفتن *mutuari.*

کردن *kerden* v. imp. کن *ken* (S. *kri*, praes. *krinômi*; Z. *kere*, praes. *kerenaômî*) facere. 1. 6. *cum gemino accus. facere alqd ex re aliqua, uti re ad alqd.* 17.

کس *kes* s. homo, aliquis. 2. 4. 8. 11; sqte ن *nemo.* 5.

کسب *kesb* s. (act. rad. کسب *lucratus est*) *lucrum*. 87.
کشادن *kusâden* v. imp. کشا *kusâ* *aperire*. 8. 71. *sol-
vere nodum*. 67.

کشتزار *kîstzâr* s. (comp. ex کشت *seges* et زار, *suffixo
locum et abundantiam rei significante*) *arvum, sege-
tes*. 66.

کشتن *kûsten* v. imp. کش *kus* (S. *kas* et *khas*) *occidere,
interficere*. 7, 8. 11. 15.

کشیدن *kesîden* v. (S. *kris* *trahere*) *trahere*; c. بردار
ἀνασκολοπίζειν, *patibulo affigere*. 8. تصویر کشیدن
picturam facere. 63.

کفر *kufr* s. (act. rad. کفر *negavit*; cf. כפר *textit*) *infi-
tatio, impietas*. 75.

کلان *kelân* adj. *magnus, a. um; natu major*. 11.

کلوخ *kulûch* s. *gleba argillae*. 54.

کلی *kullî* s. (a کل *kull*; cf. כל *universitas*) *universitas,
totum*. 76.

کم *kem* adj. (S. rad. *kam desiderare*) *deficiens, minor,
us*. 31.

کنار *kinâr* s. *amplexus*; درکنار کشیدن *amplecti alqm*. 71.

کناره *kenâreh* s. *margo, ripa*. 61. *littus*. 69.

کندن *kenden* s. (S. *khan*; Z. *kan id.*) *fodere; evellere*. 37.

کوتاه *kûtâh* adj. curtus, parvus, a, um. 51.

کوتوال *kûtvâl* s. magistratus, judex. 43. 45.

کور *kôr* adj. (cf. Armen. *guir*) coecus, a, um. 23.

کوسپند *kuspend* s. ovis, aries. 52. 78. 84.

کوسفند *kusfend* s. i. q. praec.

که *kih* 1) pron. rel. (S. *kas, kâ, kim*; Z. *kô, kâ, kat*)

qui, quae, quod. — Pron. interr. quis, quae, quid?

2) conj. ut. *Graecorum* ὅτι *post verba sentiendi et declarandi*. — *Saepe orationi directae introducendae inservit, sicut* ὅτι.

کهنه *kuhneh* adj. vetus, tritus. a. um. 71.

که هستی *kîstê* pro کستی. که هست *kîst* pro کیست.

کیسه *kîseh* s. (a Graec. *κίστη* = Ar. *کیس*) marsupium, crumena. 8. 9. 11.

گ

گاه *gâh* s. tempus. گاهی *gâhî* adv. unquam; sqnte م s.

ن s. نه *nunquam*. 3. 11. 13.

گدا *gedâ* adj. pauper, indigens, mendicus. 48.

گذاشتن *gudzâsten* v. imp. گذار (fort. ex گ *gu* = S. *vi* et دار = S. *sri* ire) transire. 39. 66. dimittere, mis-

sum facere. 11. 24. 51. 84. relinquere. 30. 61.
ponere. 76.

گذر *gudzer* s. (cf. praec.) transitus; c. کردن *transire*,
praetergredi. 72.

گذشتن *gudzēsten* v. imp. گذر *gudzer* i. q. گذاشتن q. v.
گر *ger* conj. (= اگر *eger*) si; گرنه *propr.* si non, alio-
quin. 7. 11. 32. 43.

گربه *gurbek* s. felis, catus. 80.

گردانیدن *gerdânîden* v. (causat. vbi گردیدن q. v.) ver-
tere, in gyrum agere. 43.

گردن *gerden* s. (deducendum esse videtur e radice گرد
= S. *vrit* verti) collum, cervix. 80.

گردیدن *gerdîden* v. imp. گرد (S. *vrit* versari) se vertere;
evadere, fieri. 16. 23. 25. 32.

گریستن *giristen* s. گریستن v. imp. گری *girî* (S. *krand*)
flere. 11. 28. 54. Part. praes. گریان *girijân*; c. شدن
flere. 12.

گرسنه *gursineh* adj. famelicus, a, um. 61. 82.

گرفتار *giriftâr* adj. (vid. sq.) captivus, a, um, c. شدن
αὐτόφωρον γίνεσθαι. 67.

گرفتن *giriften* v. imp. گیر *gîr* (S. *grah*, in dial. ved.
grabh; Z. *gerev*) prehendere, capere. 2. 4. 5. 8. acci-

- pere. 12. *praeced. infinitivo* incipere, in eo esse ut.
 25. 36. 58. راه گرفتن s. راه پیش گرفتن *viam ingredi.* 84.
- گرم *germ* adj. (S. *gharma*; Z. *garema*) *calidus, a, um.* 27.
- گرو *girev* s. *pignus.* 84. 87.
- گریختن *girîchten* v. imp. گریز *girîz* *fugere, effugere.* 5.
 11. 24. 29. 36.
- گستردن *gusterden* v. (comp. ex praef. گُ *gu* = S. *vi*
 et ستردن = S. *strî*; Z. *stere*) *sternere, expandere.*
 8. 55.
- گله *gelleh* s. *geleh* s. *grex pecudum.* 78. 84.
- گماشتن *gumâsten* v. imp. گمار *gumâr* *committtere negotium; impellere ad alqd dicendum; applicare.* 1.
- گفتن *guften* v. imp. گو *gû* (S. *gu* et *ghu* *sonum edere*)
 1) *dicere.* 2) *idem quod* با خود گفتن 51. 64. 74.
cogitare. 28. *partic. pass.* گفته s. *dictum, sententia.*
 بگفته *secundum verba.* 76. 84.
- گفت و گو *guft-ô-gû* s. (a *praeced.*) *sermones, dicta varia.*
 84. *Arabum* قیل وقال.
- گم *gum* adj. *amissus, perditus, a, um; c.* شدن *amitti,*
perdi. 9. 73. 84. *c.* کردن *amittere.* 80. 84.

گناه *gunâh* s. delictum, peccatum; گناه شد از فلان *quidam peccatum commisit.* 70.

گندم *gendum* s. triticum. 66.

گواه *guvâh* s. (cf. v. گفتن) testis. 1. 11. 12.

گواهی *guvâhî* s. (abstr. vocis praec.) testimonium; دادن *testimonium perhibere; dare.* 11. 12.

گورستان *goristân* s. (comp. ex گور sepulcrum et ستان *stân* locus; cf. S. *sthâna*) coemeterium. 29. 40.

گوز *gûz* adj. gibbosus, gibbus. 16.

گوش *gûs* s. (Z. *gaûsa*) auris. 13.

گوشت *gûst* s. caro. 10. 61.

گونه *gûneh* s. (S. *guna* id.) qualitas; modus, ratio. 4.

گیر *gîr* adj. (cf. v. گرفتن) in fine comp. capiens.

ل

لا *lâ* partic. negat. Ar. (cf. Hebr. *לֹא* id.) non.

لا أعلم *lâ a'lamu* (علم 1 pers. sing. aor. vbi scivit) nescio. 87.

لا جواب *lâ-gevâb* (ex لا q. v. et جواب) *propr.* qui non habet quod respondeat, i. e. attonitus, stupefactus. 4. 31. 36.

لائق *lâjiq* adj. (ag. rad. لاق m. ی *convenit*) *conveniens, dignus, a, um.* 32. 49. 59.

لجام *ligâm* s. (i. q. لثام q. v.) frenum, habena *equi*. 84.
 لذيد *ladzîdz* adj. (rad. لذ *suavis fuit*) *suavis, jucundus,*
 a, um. 58.

لرزه *lerzeh* s. tremor febrilis. 8. 15.

لطيفه *latîfeh* s. (rad. لطف *elegans fuit*) *res elegans;*
sermo facetus. 15. 59.

لعل *la'l* s. gemmae species, rubinus. 11.

لفظ *lafz* s. (act. rad. لفظ *protulit verba*) *vox, vocabu-*
lum. 87.

لقمه *loqmah* s. (rad. لقم *deglutivit*) *bucca, bolus.* 58.

لك *lak* s. (*laksa* id.) *centum milia.* 14.

لثام *ligâm* (v. لجام) frenum, habena; c. دأدن frenum in-
ijicere equo. 67.

لنگ *leng* adj. *claudus, a, um.* 84. *cognom. Timûri re-*
gis. 18.

ليكن *lkin* conj. *advers. (fort. ab Ar. لكن) tamen, verum.*
 5. 7. 8. 10.

م

م *me* (cf. S. *mâ*) *praeifixum verbale, cui negandi vis est.*

Imperativo tantum additur, sicut م verbo finito. v. §. 38.

ما *mâ* *pron. pers. (S. asmân accus. plur.) nos.*

مادر *mâder* s. (S. *mâtri*; Z. *matâr*). 1.

ماده *mâdeh* s. femina, femella. 13.

مادیان *mâdijân* s. equa. 84.

مال *mâl* s. (rad. مال m. و dives fuit) bona, opes, divitiae. 4. 6. 8.

مالك *mâlik* s. (ag. rad. ملك acquisivit, tenuit, cf. מלך) possessor, dominus. 8. 78.

ماندن *mânden* v. (fort. S. *mân* colere; cf. Armen. *nam*) manere, perseverare. 24. 55. 61. 70. 77.

ماه *mâh* s. (S. *mâs*; Z. *mâh*) mensis. 41.

ماهی *mâhî* s. (S. *matsya* id.) piscis. 13.

ماهی گیر *mâhî-gîr* s. (comp. ex praeced. et گیر q. v.) piscator. 13.

مبادا *mebâdâ* interj. (comp. ex م q. v. et باشد = fiat) ne fiat! 55.

مبالغه *mubâlaghah* s. (act. III. rad. بلغ III. studio usus est) studium, opera; c. کردن operam dare, contendere, niti. 4.

مبلغ *mablagh* s. (rad. بلغ pervenit *ad finem*) summa pecuniae, quantitas. 3.

متدین *mutadajjin* adj. (ag. V. rad. دان m. ی V. firma fuit religione; cf. ٲٲٲ) religionis studiosus, devotus. 6.

متعجب *muta'aggib* adj. (ag. V. rad. عجب V. admiratus est) admiratione affectus. 66.

متفكر *mutafekkir* adj. (ag. rad. فكر meditatus est, V. id.) meditabundus, a, um. 60.

مثل *missl* adv. (rad. مثل similis fuit; cf. مثل) ejusmodi; sicut. 13. مثل این hujusmodi. 8.

مجلس *meġlis* s. (rad. جلس consedit) conclave, cubiculum. 2. consessus, coetus *hominum*. 28.

محروم *mahrûm* adj. (rad. حرم = حرّم prohibuit) qui spe fallitur, quem spes frustratur; c. کردن spem *alicujus* fallere.

مخظوظ *mahzûz* adj. (part. pass. حظ felix fuit) contentus, laetus, a, um. 82. 85.

مخقر *muhqar* adj. (part. pass. IV. rad. حقر IV. contempsit) contemptus, a, um, vilis, e. 31.

محكم *muhkim* adv. (ag. IV. rad. حكم IV. firmavit) firmiter, arcte. 87.

محمد *meħmed* [propr. *muħammed*; sed ita nonnisi prophetam appellant] (ag. II. pass. rad. حمد = حمد delectatus est, II. celebravit) celebratus. محمد باقر صاحب قبله nom. propr. viri. 77.

محمود *mahmûd* (part. pass. rad. حمد cf. praec.) nom. propr. viri. 71.

محو *mahû* s. (act. rad. מחא = מחה oblitteravit) oblitteratio; c. کردن oblitterare, delere. 14.

مختار *muchtâr* adj. (ag. pass. VIII. rad. خار m. ی bonus fuit, VIII. elegit) eligens, arbiter; c. بودن optionem habere *plurium rerum*. 83.

مختلف *muchtalif* adj. (ag. VIII. diversus fuit; cf. הלף Pi. mutavit) diversus, repugnans. 11.

مدت *muddet* s. (rad. مد extendit; cf. מד id.) spatium temporis. 3.

مدح *madhî* s. (act. rad. مدح laudavit) laus, encomium. 21.

مدرسه *medreseh* s. (rad. درس trivit, legit; cf. שרר scrutatus est) schola, academia. 87.

مدعی *mudda'î* s. (ag. VIII. rad. دعا vocavit) petitor, adversarius, qui *ab alio rem* petit. 10.

مذكور *madzkûr* adj. (part. pass. rad. ذکر = זכר commemoravit) commemoratus, a, um. 4. 6. 62.

مرا *merâ* pron. pers. v. §. 19.

مرتبه *mertebeh* s. (rad. رتب constitit) *gradus scalae*; *gradus dignitatis, honoris* (βαρμός). 6. 23. 31. 71.

مرثیه *merssijeh* s. (rad. رثی deflevit *mortuum*) *carmen funebre, nenia*. 21.

مرد *merd* s. (S. *martya*; cf. Armen. *mart* id.) homo, vir.
4. 11. 12. 15.

مردم *merdum* s. (cf. praeced.) homo. 2. servus. 8. in-
cola. 9. 66.

مردن *murden* v. imp. میر *mîr* (S. *mri*; Z. *mere*) mori. 4.
21. 28. 61.

مردہ *murdeh* plur. مردگان *murdegân* s. (part. praet. vbi
praec.) mortuus. 40.

مرغ *murgh* s. (S. *mriga fera*; Z. *meregha*) avis. 36. 52.
63. 86.

مسافر *musâfir* s. (ag. III. rad. سفر III. iter fecit) viator. 58.

مساکن *masâkin* s. (plur. fract. vocis مسکن *meskin* ha-
bitatio, rad. سكن = نزل quievit) domicilia. 14.

مست *mest* adj. (S. rad. *mad* ebrium esse, part. pass.
matta ebrius) ebrius, inebriatus, a, um. 7.

مستی *mestî* s. (abstr. vocis praec.) ebrietas. 14.

مسجد *mes'gid* s. (rad. سجد procubuit supplex; cf. ٦١٥
id.) locus adorandi, templum. 28. 81.

مسخرة *mas-charah* s. (rad. ساخر irrisit) scurra, sannio,
morio. 32.

مسکین *meskîn* adj. (rad. سکن miser fuit) miser, pauper,
abjectus, a, um. 47.

- مسند *mesned* s. (rad. سند innixus est; cf. (شلا) torus, stragulum. 8.
- مشت *mušt* s. (S. *mušti* id.) pugnus, manipulus, pupillus. 24.
- مشغول *mašghâl* adj. (part. pass. rad. شغل occupavit) occupatus, a, um *re*, c. ب *rei*. 70.
- مصاحب *mussâhib* s. (ag. III. rad. صحب socius fuit; III. socium se praebuit) socius, familiaris. 37.
- مصلحت *masslahat* s. (rad. صلح bonus, aptus fuit; cf. (لأ) id.) consilium. 11. 13. c. دان consilium dare, suadere *alicui*. 65. مصلحت است sapienter actum est. oppos. نیست " absurdum est. 13. 49.
- مصور *mussâvvir* s. (ag. II. rad. صور II. pinxit; cf. (لر) formavit) pictor. 63.
- مطبخ *matbach* s. (rad. طبخ coxit; cf. (تبا) et (ابا) ma-ctavit) culina. 52.
- مطرب *mutrib* s. (ag. IV. rad. طرب IV. egregie modulatus est *vocem*) musicus, citharoedus. 18.
- معاف *mu'âff* adj. (ag. III. rad. عف abstinuit) cui remissum est, impunitatem assecutus; c. کردن s. فرمودن re-mittere *poenam*, condonare. 10. 15. 32. 43.

- معامله *mu'âmaleh* s. (act. III. rad. عمل = עמל, III. negotium gessit) negotium. 84.
- معذور *ma'dzûr* adj. (part. pass. rad. عذر excusavit) excusatus, a, um; c. داشتن excusatum tenere *alqm* i. e. excusationem accipere. 49.
- معروف *ma'rûf* adj. (part. pass. rad. عرف scivit) clarus, inclytus, a, um. 77.
- معلوم *ma'lûm* adj. (part. pass. rad. علم scivit) cognitus, a, um; c. کردن intelligere, cognoscere. 9. 35. 63.
- معلوم شد cognitum est, apparuit. 2. 12. 71.
- معنى *ma'nâ* s. (rad. عنى significavit; cf. לנה) significatio. 87.
- مغل *moghul* nom. gentis. 26.
- مفلس *muflis* adj. (ag. IV. rad. افلس IV. inops fuit, a فلس = ὀβολός) pauper, miser, a, um. 11. 68. 78.
- مفلسی *muflisî* s. (abstr. vocis praec.) paupertas, egestas. 78.
- مقام *maqâm* s. (rad. قام m. و surrexit; cf. קום, unde מקום) locus, domicilium. 67.
- مقدار *miqdâr* s. (rad. قدر praevaluit) quantitas, mensura. 76. مقدار آیین tantus, a, um. 78.
- مقراض *migrâz* s. (rad. قرص secuit; cf. קרץ vellicavit) forfex. 51.

مگر *meger* conj. except. (fort. ex م non et اگر si) nisi, praeterquam. 11. 83.

مگس *meges* s. (S. *maksikâ*) musca. 72.

ملاقات *mulâqât* s. (act. III. rad. لقا occurrit, II. id.) occursus; c. کردن *obviam fieri*. 53.

ملعون *mal'în* adj. (part. pass. rad. لعن *maledixit alicui*) exsecratus, detestabilis. 53.

ملك *s.* (rad. ملك *acquisivit*; cf. ملك) 1) *milk* possessio. 78. 2) *mulk* regnum. 31. 41. provincia, patria. 14.

من *men* pron. pers. (S. *mâm*; Z. *manim*, accus. vocis S. *aham*; Z. *azem* ego) ego.

منادی *manâdi* s. (rad. ندا *convenit populus*, III. praeconio publicavit) praeconia; c. دادن *praeconia facere*. 68.

منازعت *munâza'at* s. (act. III. rad. نزع = یدع *evellit*, III. litigavit) litigatio; c. کردن *litigare*. 1.

مناقشه *munâqâseh* s. (act. III. rad. نقش III. vocavit ad calculum) contentio, lis. 3.

منتخب *muntachab* adj. (part. pass. VIII. rad. ناخب VIII. elegit) electus, carus, a, um. 77.

منجم *muneggim* s. (ag. II. rad. نجم orta est *stella*) astrologus. 22. 60.

منزل *menzil* s. (rad. نزل = نزل descendit, devertit) mansio, domus; deversorium. 24.

منصب *manssab* s. (rad. نصب posuit, collocavit; cf. נצב et נצב) honor, dignitas. 8.

منع *man'ă* s. (act. rad. منع cohibuit; cf. מנע et מנע id.) impeditio; c. כרסן cohibere, impedire, arcere. 7.

منقار *minqâr* s. (rad. نقر percussit, perfodit) rostrum avis. 63.

منم *menem* pro من ام.

مهر *muhr* s. (S. *mudrâ* id.) 1) annulus signatorius. 12.
2) sigillum. 8.

مهربان *mîhr-bân* adj. comp. ex مهر amor et بان q. v.) benevolus, favens. 37.

مولوی *maulavî* adj. (a مولا dominus, i. e. Deus; rad. ولی praefecit) divinus, a, um. 5. monachus, vir sanctus. 77.

مواخذة *muvâchadzeh* s. (act. III. rad. اخذ = اخذ sumsit) rationem inire; c. نمودن ad rationem vocare *alqm.* 8.

موافق *muvâfiq* praep. (ag. III. rad. وفق convenit, congruit) secundum, pro. 3.

موت *maut* s. (act. rad. مات = مات mori) mors. 79.

موصوف *maussûf* adj. (part. pass. rad. وصف descripsit)
descriptus, commemoratus. 77.

موم *mûm* s. cera. 11. p. 45. l. 14.

موی *mûî* s. crinis. pilus. 37. 51.

می *mâî* s. vinum. 7. p. 40. l. 13.

میان *mijân* s. (S. *madhya*; Z. *maidhya* id.) medium;

در میان praep. inter. 47.

میخ *mîch* s. clavus. 50.

ن

ن *ne* praef. verbale (cf. S. *na*; Z. id.) non.

نا *nâ* praef. nominum (cf. praec.) non.

نابینا *nâbînâ* adj. (comp. ex نا et بینا *bînâ* part. praes.

vbi دیدن q. v.) coecus, a, um. 18. 44.

ناچار *nâ-câr* adj. (ex نا et چار *remedium*, rad. S. *car*

ire) ἀπορος, ope destitutus. 3. 4. 8. 10. 11.

ناحق *nâ-hâqq* adj. ex نا et Ar. حق q. v.) falsus, a,

um. adv. falso. 84.

ناخوش *nâ-chûs* adj. (ex نا et خوش q. v.) tristis, e. 59.

ناگاه *nâ-gâh* adv. (comp. ex نا et گاه q. v.) subito; ex

improviso. 84.

نالیش *nâlîs* s. (cf. v. نالیدن conqueri) lamentatio, que-

rela; c. نمودن lamentari, conqueri.

از نام *nâm* s. (S. *nâman*; Z. id.) nomen. 14. 18. نام
 praep. pro aliquo, nomine alicujus. 52.

نامردی *nâ-merdî* s. (abstr. vocis نامرد „non-vir“ cf. مرد)
ἀνανδρία, ignavia. 15.

نان *nân* s. panis. 17. 19.

نایب *nâjib* s. (ag. rad. ناب m. و supervenit) substitutus,
 vicarius. 6,

ندیم *nedîm* s. (rad. ندم III. sodalis fuit) compotor, so-
 dalis. 15.

نذر *nedzr* s. (act. rad. نذر vovit; cf. نذر, unde نذر)
 donum ex voto. 84.

نر *ner* s. (S. *nara*; Z. id.) vir; mas. 13.

نزد *nezd* praep. ad, apud, prope. 3. 5. 18.

نزدیک *nezdîk* adv. (cf. praec.) arcte, prope. 47.

نسبت *nisbet* s. (rad. نسب exposuit genus alicujus)
 origo. 19.

نسیجه *nesijeh* s. (rad. نسا credited; cf. نسیجه) credito acceptio. 87.

نشان *nisân* s. (cf. Arm. *n'san* id.) signum, indicium, ve-
 stigium. 62. c. دان indicare, declarare. 8.

نشانیدن *nisânîden* v. (caus. vbi نشستن q. v. collocare,
 considerare jubere alqm. 58.

نشستن *nisesten* v. imp. نشین *nisîn* (S. *sad* praef. ni)
sedere, considerare. 2. 3. 12. 15. 61.

نصف *nissf* s. (rad. نصف *dimidiavit*) *dimidium*. 43. 55.

نصیحت *nassîhat* s. (rad. نصح *admonuit*) *admonitio*; c.
کردن *adhortari, consilium dare*. 83.

نظر *nazar* s. (act. rad. نظر *spectavit*; cf. نظر) *adspectus*;
c. کردن *adspicere, spectare*. 2. 38. 71. *oculos con-*
jectare in alqm c. بر *pers.* 61.

نعمت *ni'met* s. (rad. نعم = لامل *jucundus fuit*) *benefi-*
centia, beneficium. 71.

نفع *naf'â* s. (act. rad. نفع *profuit*) *commodum, utilitas*. 76.

نقاش *naqqâs* s. (v. نقش) *pictor*. 46.

نقد *naqd* s. (rad. نقد *solvit pecuniam*) *summa pecuniae*.
3. 8. 12. *pecunia*. 5. 11. 42.

نقش *naqs* s. (act. rad. نقش *pinxit*) *pictura*; c. نمودن
colorare, pingere. 63.

نقصان *noqssân* s. (rad. نقص *defecit*) *defectus, consum-*
tio. 76,

نکته *nukteh* s. (rad. نکت *pupugit*; cf. نکت) 1) *apex*.
2) *acumen ingenii*. 22.

نگاه *nigâh* s. *adspectus, intuitus*; c. داشتن *servare, observare,*
retinere. 17. c. کردن *spectare, spectatorem esse*. 70.

- نماز *nemâz* s. (S. *namas*) preces *Deo dictae*, adoratio. 70.
- نمودن *nemûden* v. imp. نمای *nemâi* (S. *mâ* metiri praef. *ni*) monstrare. 3. 8. 12. facere (= کردن) 5. 9.
- نوبت *naubet* s. (rad. ناب m. و accidit) vices, tempus. 8.
- نوشتن *nuvîsten* v. imp. نویس *nuvîs* (fort. S. rad. *vis* praef. *anu* cl. 10.) scribere. 3. 14. 34.
- نوکر *nûger* s. servus. 39.
- نویسنده *nuvîsendeh* s. part. (praes. vbi نوشتن q. v.) scribens; scriba. 34. 35.
- نه *neh* adv. negat. (S. *na*; Z. id.) non, non est ita! 12.
نه — نه nec-nec.
- نهادن *nihâden* v. imp. نه *nih* (S. *dhâ* praef. *ni* id.) ponere, collocare. 24. 58. 62. c. تهمت crimen imputare. 7.
- نیابت *nijâbet* s. (cf. نایب) vicarii munus, vicariatus. 6
- نیز *nîz* adv. pariter, etiam. 29. 32. 52.
- نیست *niest* pro هست نه.
- نیستم *nîstem* pro هستم نه.
- نیک *nîk* adj. bonus, a, um. praestans. 39.
- نیکو *nîkû* adj. i. q. praec. adv. bene. 74.
- نیم *nejem* pro أم نه.

نیم *nîm* (S. *nêma* pars; Z. *naêma* id.) dimidium, pars dimidia. 1. 51. در نیم شدن *discindi, frangi.*

و

و *va* s. o conj. atque, et.

وا *vâ* adv. rursus. 84.

واپس *vâpes* adv. (comp. ex praec. et پس q. v.) pone, post, retro; c. کردن *retro movere.*

والله *vallâh* interj. (cf. الله ó θεός) per Deum! 78.

وجب *vegeb* s. spithama. 47. 78.

وجه *vegh* s. (rad. وجه in facie percussit) facies; modus, ratio; causa. 77.

وزارت *vizâret* s. (cf. sq.) munus administratoris rei publicae. 70.

وزیر *vezîr* s. (rad. وزر sustinuit, portavit) administrator rei publicae; qui principi est a consiliis. 13. 14. 36. 60.

وصف *vassf* s. act. (rad. وصف descripsit) interpretatio. 87.

وطن *vatan* s. (rad. وطن commoratus est) locus, ubi aliquis degit. 46. 66.

وعدہ *va'dah* s. (rad. وعد pollicitus est; cf. לעב constitui) promissio; c. کردن *promittere.* 42.

وعظ *va'z* s. (rad. وعظ = וָעַץ admonuit) concio, oratio
sacra; c. گفتن *concionari*. 28.

وفا *vefâ* s. (act. rad. وفی integer fuit, praestitit fidem)
fides, fidelitas. 36.

وفات *vefât* s. (rad. وفی completa fuit *res*) mors, obitus;
c. کردن *mori*. 79.

وقت *vaqt* s. (rad. وقت praefinivit *tempus*) hora; tem-
pus. 2. 55.

وکیل *vekîl* s. (rad. وكل confisus est) curator, procura-
tor. 84.

وی *vai* pron. pers. (= او q. v.) ille, illa, illud.

8

هارون *hârûn* (ab Hebr. אַהֲרֹן) nom. propr. chalifae.
75. 83.

هجو *hegu* s. (act. rad. هجا subsannavit; cf. מִסְתַּבֵּחַ mus-
sitavit) satyra. 21. oppos. مدح *encomium*.

هر *her* adj. (S. *sarva*; Z. *haurva*) omnis, e. 9. 14. to-
tus, a, um. هر يك *unus quisque*. 11. هر دو *ambo*. 1.
4. 5. 10. 11.

هرچند *her-c'end* adv. (ex هر et چند q. v.) ubique;
quocunque. 2. 36. 67.

هرچه *her-cih* pron. (ex هر et چه q. v.) qui, quae, quod cunque. 37. 64.

هرقدر *her-qader* pron. (comp. ex هر q. v. et قدر q. v.) quantus, a, um cunque. 81.

هرکه *her-kih* pron. quicumque. 9. 68.

هرگاه *her-gâh* (ex هر et گاه q. v.) quo tempore cunque; quando; cum. 3. 4. 28. 72.

هرگز *her-gez* adv. (ex هر et گز) singulis vicibus, aliquando; sq. ن s. نه nunquam, nullo modo. 62. 84.

هزار *hizâr* num. (S. *sahasra*; Z. *haznra*) mille. 3. 78.

هزیمت *hezîmet* s. (rad. هزم fugavit) clades, fuga. 59.

هستن *hesten* v. (a rad. Z. *sthâ*; praes. *histâmi*) esse, i. q. بودن.

هشت *hest* num. (S. *âstan*, Z. *astan*) octo.

هم *hem* adv. (S. *sam*; Z. *ham*) una, simul; pariter. 11. 13. 18.

همان *hem-ân* pron. (ex هم et آن q. v.) idem, idem ille. 2. 39.

همچو *hem-cû* adv. (comp. ex هم et چو = چون q. v.) sicut, pariter ut. 16. 60. 66.

همچنان *hem-cunân* adv. (ex هم et چنان q. v.) eodem modo. 8. ejusmodi.

همرا *hem-râh* adj. (ex هم et راه q. v.) comitans. 24.
 همسایه *hem-sâjeh* s. (ex هم et سایه q. v. *proprie qui eadem fruitur umbra*) vicinus, propinquus.

همین *hem-în* pron. (ex هم et این q. v.) idem; hic, haec, hoc. 84.

همه *hemeh* adj. (S. *sama*) omnis, e. 2. 22. 43. totus, a, um. 3. 4. 9.

همیشه *hemîseh* adv. continuo, semper. 13. 70.

هندو *hindû* nom. gentis (S. *sindhu*).

هندوستان *hindûstân* nom. regionis (ex praec. et ستان, cf. S. *sthana*, locus) India. 18.

هوا *hevâ* s. (rad. هوى decidit) spatium inter coelum et terram; aer. 27.

هیچ *hîc* pron. aliquid, quidquam; sq. نه s. nullus, a, um, nihil. 3. 12. 54. adv. omnino non. 8. 17.

ی

یا *jâ* conj. aut, vel, sive. 13. 55.

یاد *jâd* s. memoria; c. کردن s. داشتن *meminisse alicujus* c. acc. pers. 59. یاد مرا آمد *memoria mihi revenit*. 3.

یاد مرا آمد *in mentem mihi venit res*. 6.

یار *jâr* s. amicus, socius. 84.

يافتن *jaftên* v. imp. ياب *jâb* (S. *âp*) adipisci. 23. 39.
52. 61. accipere. 11. 13. 21. potiri *re*, invenire. 11.
62. 80.

ياقين *jaqîn* s. (rad. يقن *yaqan* certo scivit) certitudo. 1.

يك *jek* num. (S. *êka*) unus, a, um. — Articulum indefinitum significat. 26. 34. 77.

يكجا *jekgâ* adv. (ex يك *yaqan* et جا *ja* q. v.) uno eodemque loco. 39. 84.

يكدرم *jekdirem* pro يك *yaqan* درم *derm*.

يكديگر *jekdîger* (ex يك *yaqan* et ديگر *digar* q. v.) ἀλλήλων.

از يكديگر *az jekdigar* alterum ab altero. 80.

يكسان *jeksan* adj. (ex يك *yaqan* et سان *san* q. v.) par, aequus, a, um. 44. adv. eodem modo. 11.

يكهزار *jekhezâr* pro يك *yaqan* هزار *hezâr*.

يكيك *jekjek* num. distrib. singuli. 9.

Quinque narrationes in Gladvinii libro „the Persian
Moonshee“, tantum obviae.

۱

شاخصی پیش پادشاهی رفت و عرض کرد که مردی
همیشه در خانه من می آید و با زن من دوستی دارد
لیکن گاهی او را نمی بینم و نمیدانم که کیست میخواهم
که گرفتارش کنم از حضرت امیدوار انصاف ام پادشاه
شیشه عطر باو داد و فرمود که بزنی خود سپار و بگو که
کسی را مده آن شاخص همچنان کرد پادشاه جاسوس
چند را بر گماشت که گرد خانه او بنشینند و از پارچه
هرکسی که بوی عطر آید او را گرفته بیاوند القصد حریف
قابو یافته نزد زن رفت زن عطر را در پارچه او مالید
و گفت که شوهر من اگر چه مرا فرمود که کسی را این
عطر مده لیکن تو که جان و دل منی اگر بکارت نیاید
بچه کار آید چون حریف از آن جا برآمد جاسوسان

ببوی عطر سر راهش گرفتند واسیر کرده پیش پادشاه
بردند پادشاه آن شاخص را طلبید و گفت حریف زن تو
حاضر است اورا ببر و بکش یا ببخش

۲

زنی پیش قاضی رفت و گفت که فلان مرد با من بزور
زنا کرد قاضی آن مرد را طلبید و پرسید که چرا آبروی
این زن ریختی مرد انکار کرد قاضی فرمود که ده روپیه
جرمانه باین زن بده مرد ناچار بموجب حکم قاضی زر
بزن داد چون زن بیرون رفت قاضی مرد را فرمود برو و نقد
خود از زن باز گیر مرد چون این حکم یافت دوید
و هر چند خواست که روپیه از زن بزور بگیرد نتوانست
زن پیش قاضی باز آمد و عرض کرد که آن مرد روپیه از
من بزور میگیرد هنوز نداده ام اثر مرضی حضرت است
بدهم قاضی گفت مرد که نقدر از بزور از تو گرفتن نتوانست
بی رضای تو چگونه با تو زنا کرد تو دروغ گوئی برو
و نقد باو بسپار و باز اینچنین افترا مکن

۳

شخصی پیش پادشاه رفت و گفت دی شب مردی از
فوج پادشاه بزور در خانه من آمد و با کنیز من زنا کرد

پادشاه فرمود که اگر آن مرد باز در خانه تو بیاید هماندم مرا خبر کن شب دوم آن مرد باز آمد و در خانه او رفت صاحب خانه پادشاه را خبر داد پادشاه شمشیری در دست گرفت و با او روان شد چون بخانه او رسید اول چراغ را کشت و بعد آن آن مرد را بقتل رسانید و باز چراغ را طلبید و روی آن مرد دید و خدا را شکر کرد و صاحب خانه را گفت هر طعام که این وقت در خانه تو موجود باشد بیار صاحب خانه طعام آورد پادشاه بسیار بخوشی خورد صاحب خانه پرسید که ای خداوند بچه سبب اول چراغ را کشتید بعد از آن آنمرد را و چون روی آن مرد دیدید خدا را شکر کردید و طعام بیوقت خوردید پادشاه فرمود که پنداشته بودم که سوای پسر من کسی را چنین قدرت نیست از این سبب اول چراغ را کشتم که اگر روی پسر خواهم دید از شفقت او را کشتن ناخواهم توانست چون کشته شد چراغ طلبیدم و روی او دیدم و خدا را شکر کردم که پسر من نیست و آن وقت که از من انصاف خواستی با خود گفتم که تا آنمرد را نکشم هیچ ناخورم از آن وقت هیچ نخورده بودم از این سبب ساخت گرسنه بودم و طعام بی وقت خوردم

زنی میرفت مردی اورا دید و دنبال او روان شد زن
 پرسید که چرا پس من می آئی گفت بر تو عاشف
 شده ام زن گفت بر من چه عاشف شده خواهی من از
 من خوبتر است پس من می آید برو و بر او عاشف شو
 مرد از آنجا برگشت و زنی بد صورت دید بسیار ناخوش
 گردید و باز نزد او رفت و گفت چرا دروغ گفتی زن گفت
 تو نیز راست نگفتی اگر عاشف من می بودی پیش دیگری
 چرا میرفتی مرد شرمنده شد

مسخره با زنی شادی کرد بعد از چهار ماه زن او
 پسرزائید شوهر را گفت این پسر را چه نام خواهی داشت
 گفت پیک چرا که راه نه ماه در چهار ماه طی کرد

Vocabula V harum narrationum in glossario non
 explicata.

روی *âbrû* s. (comp. ex آب, S. *abhâ* splendor et
 q. v.) propr. splendor faciei; honor, gloria; c. ریختن
 q. v. *vitiare aliquam.* 2.

- اسیر *asîr* (adj. rad. أسر = ʾs-r ligavit) captus, captivus. 1.
 افترا *iftirâ* s. (act. VIII. rad. فرى secuit) mendacium, ca-
 lumnia; c. کردن falso insimulare *aliquem peccati*. 2.
 امیدوار *umîdvâr* adj. (comp. ex امید spes et suff. وار ge-
 rens) spei plenus, sperans. 1.
 بد صورت *bad-ssûret* adj. (comp. ex Pers. بد foedus et
 Ar. صوت q. v.) deformis, turpis, e. 4.
 بر گماشتن *ber-gumâsten* v. auctoritatem dare, mandare. 1.
 بوی *bûi* s. odor, fragrantia. 1.
 پیک *peik* s. cursor. 5.
 جاسوس *gâsûs* s. explorator, emissarius. 1.
 جرمانه *gurm-âneh* (comp. ex Ar. جرم crimen et آنه q. v.)
 mulcta. 2.
 حریف *harîf* s. (rad. حرف invertit) socius; aemulus; ama-
 sius. 1.
 خواهر *châher* s. (cf. S. *svasri*) soror. 4.
 دنبال *dumbâl* s. cauda; praep. pone, post; دنبال فلان رفتن
 sequi *alqm*. 4.
 رضا *rizâ* s. (act. rad. رضی gratum habuit) beneplacitum,
 voluntas. 2.
 ریختن *richten* v. imp. ریز *rîs* (S. *ric* dissipare) effun-
 dere, dissipare, delere. 2.

زنا *zinâ* s. (act. rad. زنا; coivit; cf. זנה) scortatio. 2.

زور *zûr* s. *zôr* s. (S. *sûra* fortis; cf. Armen. *zôr* vis) violentia, vis. 2.

سپاریدن *sipârîden* s. imp. سپار *sipâr* committere *alicui alqd.* 1.

سر راه *ser-i-râh* s. caput s. extrema pars plateae; c. گرفتن *viam praecludere alicui.* 1.

شادی *šâdî* s. nuptiae, matrimonium. 5.

شفقت *šafakat* s. (act. rad. شفق misertus est) commiseratio, clementia. 3.

طی *tajj* s. (act. rad. طوی complicuit; cf. נטב nevit) contractio; c. کردن *contrahere viam, peragraré.* 5.

عاشق *'âsiq* adj. (ag. rad. عشق amavit) amans, amore incensus. 4.

عطر *'itr* s. (cf. عطار in gloss.) aroma, odoramentum. 1.

قابو *qâbû* s. (a Turc. قپو *qapu* porta) opportunitas, occasio. 1.

کار *kâr* s. vid. in gloss. بکار آمدن *usui esse alicui, „einem zu Nutze kommen.“*

کنیز *kenîz* s. (S. *kanyâ* id.) filia. 3.

گرد *gird* (cf. v. گردیدن) adj. rotundus. praep. circa. 1.

مالیدن *mâlîden* v. infundere, infricare. 1.

موجب *mûgib* s. (ag. IV. rad. وجب *necessarius fuit*, IV. effecit) causa; بموجب *præp. causâ*; propter. 2.

موجود *maugûd* adj. (pp. rad. وجد *invenit*) promptus, a, um. 3.

نه *nuh* num. (S. *navam*; cf. Armen. *inn*) novem. 5.

هرچند *hercend* conj. (comp. ex هر *et* چند) quo modo cunque. 2.

هماندم *hemândam* adv. (comp. ex همان *q. v. et* هم *halitus*) statim, continuo, illico. 3.

هنوز *hanûz* adv. adhuc. 2.

Addenda et corrigenda.

Ad §. 1. Quod ad pronuntiationem attinet, constat Arabes litteras ح, ص, ط, ع, غ, ظ, ق cum ἐμφάσει quadam efferre, oribus semiticis propria, quam cum Persae imitari nequeant, ح cum ه, ص cum س et ظ, ص et ط cum ذ, ط cum ت, ع cum ا, ق cum ك pronuntiando fere confundunt. Genuina tamen istas litteras exprimendi ratio id effecit, ut in syllabis quibus insunt, vocalis brevis *fathā* sonum primitivum ä melius conservarit, qui post et ante caeteras consonas fere in ě s. äë attenuatus est. Hinc sequitur, verbum قصد p. 7. l. 15. pronuntiandum esse *qassd*; صباح p. 9. l. 7. *ssabâh*, et in glossario p. 96. l. 8. آنوقت *isstabl*, l. 9. اصلا *asslan*, p. 100. l. 1. *ânvaqt*, p. 102. l. 13. اینقدر *îmqadar*, p. 109. l. 9. بیحیا *bîhajâ*, l. 15. بی عقل *bî-aql*, p. 120. l. 4. چقدر *ciqadar*, p. 126. l. 3. خلعت *chil'at*, p. 154. l. 1. فقیر *faqîr*. Similiter pronuntiandum est p. 114. l. 7. تخت *tacht*, p. 129. l. 11. درخت *diracht*, p. 132. l. 9. دوزخ *dûsach*. De pronuntiatione illarum litterarum paene omnium Lumsdenii testimonium attulisse satis est, cujus grammatica per-

sica anno 1810 Calcuttae prodiit. 1) ح (t. I. p. 20.) „in Hindostan and probably in Persia, the pronuntiation of this letter is entirely confounded with that of s.“ 2) ص (ib. p. 24.) „although the letters ص and س are distinguished from each other in the pronuntiation of the Arabs, they are confounded together by the Persians, and both correspond with the letter s in the English language.“ 3) ض (ib. p. 22.) „in the Persian language it is entirely confounded with ز and both correspond with our z.“ 4) ط (ib. p. 23.) „although the letters ط and ت are differently pronounced in Arabia, the Persians make no distinction between them.“ 5) ظ (ib. p. 24.) „in the Persian language both (viz. ظ and ن) correspond exactly with the letter z.“

Ad §. 3. Litterae و in vocali dhamma non quiescentis exemplum verbum شوم esse non posse ex eo apparet, quod ad §. 33. addidi. Reponas igitur pro isto بوم *buvem*.

Ad §. 4. Quod scripsi, diphthongum و — a Persis plerumque *ev* enuntiari, vetus est error, qui ex oribus Turcarum, verba arabica persicaque male efferentium, in grammaticas nostratium transiisse videtur. Recte enim Persae دولت dicunt *daulet*, اولاد p. 101. l. 2. *aulâd*. Ea de re vid. Lumsd. Gramm. T. I. p. 9. ubi verbum anglicum „fowl“ (pron. *faul*) persice scribendum esse dicit فَوْوُل; cf. ib. p. 30.

Ad §. 25. Characterem personae tert. sing. — د et ت esse dixi; quod ita intelligendum est, ut ت ad solam formam است restringatur; nam praeter hanc character tert. pers. sing., si modo exprimitur, semper est — د . Exprimitur autem in praesenti tantum, non in aoristo. Summopere enim mihi arridet, quod Boppius v. cl. in quarto libri, quem de grammatica comparativa scripsit, fasciculo probavit, eam formam, quam Wilkenium secutus infinitivum apocopatam appellavi, vetus esse participium, ex quo aoristus addito verbo substantivo ای , ام ec. formatus sit, ita tamen ut tertia singularis persona eo careat. Cujus rei analogae sunt v. c. in lingua sanscrita futurum participiale (Bopp Gramm. crit. p. 248.) bôdhâ-smi , bôddhâ-si , bôddhâ ec. in lingua turcica praesens (Preindl Gramm. t. p. 47.) سورم *sever-im*, سورسن *sever-sin*, سور *sever* ec.

Ad §. 23. Imperativus verbi شدن non est شُو *sû*, sed شَو *au*; unde sequitur etiam شوم enuntiandum esse *avem*, et شوا *savâ*.

Ad p. 35. l. 3. Pro گماشتند restituendum est نداشتند , in quo verbo legendo, utpote permale scripto, me errasse fateor. گماشتن hoc loco sensu est cassum, cum ex toto argumento fabulae appareat, neminem esse, quem antestari possent mulieres. Mox l. 4. pro بهر legas *beher*.

Ad p. 36. l. 7. ریش hoc loco ut semper in libro nostro „barbam“ significat. l. 13. Pro مدت , quod libris ambobus tuetur, exspectes مدتی .

Ad p. 37. l. 3. Post جواب adde سلام, quod in ambobus libris est.

Ad p. 40. l. 9. Littera ۛ finalis verbi مرتبه hamza instruenda est, qua annectio indicetur. Eodem modo corrige l. 12. غله, p. 62. l. 1. مرتبه, p. 62. l. 1. خانه, p. 52. l. 13. همسايه, l. 13. خانه, p. 73. l. 17. پارچه, p. 71. l. 15. پيشه, p. 63. l. 17. پارچه, p. 80. l. 12. بکناره, p. 78. l. 16. پيشه, p. 75. l. 12. پارچه, p. 89. l. 12. بهره, p. 87. l. 2. کله, p. 88. l. 2. بچه, p. 103. l. 11. در باره. — Ad l. 12. Pro ميخورد ms. recte habet

مي خورد *mâi chôrd* „vinum bibit;“ verbo خوردن enim aequae notio bibendi atque edendi inest, cum proprie sit deglutire. مي vero hic non potest esse particula *mî*, quia ista tempus imperf. indicat, quod ad sententiam non quadrat.

Ad p. 41. l. 8. بردار hic non est adverbium „sursum,“ sed dirimendum est in duas voces praep. در „in“ et دار *dâr* s. (cf. Sanscr. *dâru*) patibulum. Sic etiam 43. 10. Ad l. 14. مرا روپيه بموده نسيپرده بودى „mihi rupias cum monstrasses, non tradideras“ sc. marsupium: ita libri paullo impeditiore verborum structura. Facile fieri poterat, ut ante نموده particula نه ommitteretur, qua inserta simplicior fit oratio: „nec monstrasti nec tradidisti mihi rupias.“

Ad p. 43. l. 5. دزدى, quod etiam Gladwinii libro comprobatur, bene habet. Nam cum verbum دزد propemodum adjectivum sit, unitatis articulo non egemus.

Ad p. 44. l. 14. Pro سپر cum Gladw. legendum est

سیر, cui significatio ambulandi atque spectandi est, cf. Narr. 66. init. Non recte se habet, quod dixi, سیر pro arabico سفر a Persis dici. Sane constat, Arabes multa vocabula persica ita recepisse, ut litteram پ, qua caret lingua eorum, mutarint in ف; sed versa vice a Persis idem factum esse, nullo exemplo confirmare possum.

Ad p. 46. l. 5. Pro نکر, quod libri habent, exspectes نکردي, quia particula که fere semper orationi directae introducendae inservit.

Ad p. 48. l. 16. روپه, pro روپیه, insolentior est forma, quam tamen lexica agnoscunt. Legendum esse censerem روپیه, quod in eo scripturae genere, quam ta'lîq vocant, vix a روپه distingui potest, nisi alias semper librarium, qui inde ab Narr. 13. usque ad finem codicem meum exaravit, in ponendis punctis diacriticis, quibus پ a ب discernitur, perdiligentem deprehenderim. Quare potius in hoc verbo scribendo, ut in تونکر pro توانکر vulgarem patriae suae pronuntiationem eum secutum esse existimarim. Gladwinus in verbi تونکر scribendi ratione cum meo libro consentit, pro روپه vero nunquam non روپیه dedit.

Ad p. 50. l. 10. Pro نه بینم restituas genuinam librorum scripturam به بینم.

Ad p. 58. l. 2. تصویرهای خود pro تصویر خود insolens est locutio, quae tamen tum Gladwinii libro tum eo comprobatur, quod p. 88. l. 4. recurrit. Pronomen possessivum خود ita substantivo affixum esse apparet, ut quasi compositum unum inde factum sit, cujus in fine syllaba numerum pluralem denotans addita est.

Ad p. 64. l. 12. Pro دروازه lege دروانه. Neglexeram, etiam in ea scriptura, quam ta'liq vocant, litteras ر et ز nonnunquam uno ductu cum sequenti & finali exprimi, unde error ortus est. — Ad l. 13. بیبی est matrona, domina, gall. *madame*. Lexicon „the Seven Seas“ ita explicat: بیبی خاتون خانه وزن نیکوکار را گویند. —

Ad p. 69. l. 11. Pro پسندم legendum est پندارم: illud nihili est, cum praesens vbi پنداشتن semper sonet پندارم. Hoc in verbo et in حسد pro حد p. 80. l. 6. litteram س tantummodo lineola paullum deorsum inclinata indicatam non agnoveram.

Ad p. 71. l. 8. Pro میدهد recte Gladw. dedit میدهد. Idem lin. 11. pro دارد, quod ferri nequit, genuinum habet داد: deleas igitur, quod dixi p. 118. l. 6. sq.

Ad p. 73. l. 9. Verte: „Iste canis cum commoditate sedet; si tuus canis adhuc viveret, talis foret.“ حضور τὸ οἶκος εἶναι (cf. Hebr. אָרְבֵּי) oppos. سفر, hoc loco est „commoditas,“ „quies.“

Ad p. 76. l. 5. Vix dubito, quin pro مصلحت scribendum sit نصیحت, quod more apud Peras pervulgatos dictum foret; sed illud ambobus tuetur libris. — Ad l. 14. برای سیر رفتن est „ambulatum et spectatum ire,“ Arab. تنزه. L. 15. Scriptura آم bene habet; nam sic in Corano semper invenitur.

Ad p. 79. l. 8. Pro خدای Gladw. posuit خدا; bene,

nam ita demum concinnus est sermo, unitatis articulo etiam in رزاقی lin. 10. et خدای l. 13. expresso.

Ad p. 80. l. 5. Pro حسد restituendum est *hased* „invidia.“

Ad p. 80. l. 10. جار verbum est arabicum, quo, quod sciam, nunquam utuntur Persae. Itaque legendum est potius چار تکیبیر, quod elliptice dictum est pro چار تکیبیر ز, quater dixit *Deus permagnus est*; „تکیبیر enim (act. II. verbi کبر) significat: „dicere اکبر.“ Obiter moneo, morem esse Moslemis, formulam illam in funeribus quater pronuntiare. Ad l. 17. فراخور hic est praepos. „secundum.“

Ad p. 82. l. 10. الحاد non est „idololatria“ sed „haeresis;“ mox آینه = آیینه vox est persica, quae modum sive rationem significat; unde هر آینه vertendum est „omni modo.“

Ad p. 83. l. 7. Pro خود legendum est خور, verbo تو in propositione praecedenti oppositum.

Ad p. 84. l. 5. Perperam scripturam verbi سر وقت in duas voces diremi; est enim سروقت *servaqt* s. conclave, solitarium, cubiculum. l. 7. بتقریبی est quod nos dicimus *annäherungsweise*; c. عرض کردن „non aperte sed oblique rem significare.“ — l. 9. آهنک نمودن non solum significat „ad iter se accingere“ sed etiam „proficisci,“ ut Arabes غایتش اینکه, al. usurpant. — l. 16. غایتش اینکه est „denique;“ gall. „enfin!“

Ad p. 86. l. 4. قوال proprie significat hominem „dica-

cem.“ — Ad lin. 15. Pro برآن fortasse scribendum est بدان, quia frequentissimus hic est usus praepositionis ب; sicut Arabes quoque dicunt عَمِلَ بِشَيْءٍ.

Ad p. 88. l. 4. حقيقة notionem habet concretam; est enim „res, qualis vere est.“

Ad p. 89. l. 11. Verte: „in cognitione linguae arabicae praeceptor nimium quantum doctrinae demonstrat; quid vero tibi contigit?“ — آيا *âjâ* s. (quod ignorant lexicographi nostri) est „magister,“ „praeceptor.“ بهره propr. signif. „partem,“ inde „magnam partem,“ *ein gut Theil*.

Ad p. 93. آتش pron. *ates*. Vid. Seven Seas s. v. آتش بفتح اول بالف كشيده وفتح مثنات آثار — آتش بفتح اول بالف كشيده وفتح مثنات آثار fort. falsa est pronuntiatio verbi استار *istâr* s. (a Graec. *στατήρ*) pondus drachmarum VI. et dimidia. Gladw. reddit per *seer*, cujus ponderis frequentem usum apud populos Indiae esse Prinsep in libro „Coins, weights and measures of British India;“ Calc. affirmat, = 80 tolas; vid. Narr. 76.

Ad p. 94. آخر الامر pron. *âchir-ul-amr*. آدم vid. ad 76. l. 15. — P. 96. l. 8. اصطلب pron. *isstabl*. اصلا v. ad

§. 1. — Ad p. 97. اقرب est pl. fract. vocis اقرب. — §. 98. الحاد v. ad p. 82. l. 10. — l. 6. et p. 121. l. 12. حصل I. signif. „in promptu fuit.“ — p. 100. انعام pron. *in'âm* s. (act. IV. rad. نعم) „beneficentia,“ „largitio.“ —

p. 101. آخذك v. ad p. 84. l. 9. — p. 102. آيا v. ad p.

89. l. 11. آینه v. ad p. 82. l. 11. — Ad p. 104. بانگ
 pron. *bàng* v. S. S. s. v. و نون کشیده و نون
 و کاف پارسی — p. 106. بردار v. ad p. 41. l. 8. — Ad
 p. 107. از بس signif. „longo ex tempore,“ „dudum.“ —
 p. 108. بهره v. ad p. 89. l. 11. — بیبی v. ad p. 64. l. 13.
 — Ad p. 112. پناه signif. „asylum“ v. S. S. s. v. پناه
 بمعنی حمایت آمده
 p. 116. تقریب v. ad p. 84. l. 7.
 — pron. *tembêh* (act. II. rad. نبه). — p. 118. l. 1 — 3
 delendae sunt, v. ad p. 81. l. 10. — Item lin. 6 et 7. —
 — p. 119, جیب est quod nos dicimus *Tasche*, gall.
poche. — p. 120. چنگل est „unguis,“ unde چنگلی
 propr. „avem rapacem significat.“ — p. 122. l. 1 — 2.
 delendae sunt, v. ad p. 80. l. 5. — چشم signif. „sti-
 pavit,“ unde حشمت „caterva aliquem stipans.“ — حضور
 v. ad p. 73. l. 9. — حقیقه v. ad p. 88. l. 4. —
 P. 127. l. 9. delenda est, v. ad p. 83. l. 7. — Item pag.
 129. l. 21. 22. v. ad pag. 64. l. 12. — دعوی p. 131.
 derivandum est ab ادعی VIII. — دفن est „sepelivit,“
 „inhumavit.“ — p. 132. دویم pron. *dûjum*. — p. 133.
 دیانت propr. est „religiositas,“ „pietas.“ — p. 134. رحم
 pron. *rafm*. — p. 135. Imp. vbi رفتن non est رو *râ* sed
 رو *rau*, v. S. S. s. v. و سکون واو — p. 136.
 l. 5. pro ریزه ponendum est ریزه *rîzeh*, v. S. S. s. v. ریزه یعنی
 هر چیز که در غایت خوردی بود Mox l. 7 delenda
 est, v. ad p. 36. l. 7. — p. 38. l. 11. et 12. delendae
 sunt, v. ad p. 44. l. 14. — سوال p. 140. سوال pron. *suâl*.
 Pro سوا pone سوا *sivâ*. — l. 16. سودا propr. est

μελαγχολία; deinde „concupiscentia,“ — p. 141. سبیر
 v. ad. 76. l. 14. — طعم signif. „cibum sumpsit.“ —
 عذر pron. *tâl*; obsolevit enim forma *taul*. — p. 149.
 pron. *odzr*. — p. 150. غایتش اینکه v. ad p. 84. l. 16.
 — p. 152. فراخور v. ad p. 81. l. 17. — فرزند pron. *ferzend*
 فرزند بفتح اول وسکون رای مهمله (جمع فرزند) فرزندگان
 — p. 154. l. 15. deleatur (cf. ۲۱). — v. S. S. s. v. قدرت
 p. 155. pron. *qudret*. — قرض pron. *qarz*. — p. 156
 قسم pron. *qasem*. — قوال v. ad p. 86. l. 4. — p. 158.
 کنار pron. *kenâr*.

ERRORES TYPOTHETICI.

Pag.	12	lin.	9	pro	magaus	lege	magnus.
"	13	"	17	"	affixa	"	affixo.
"	16	"	12	"	infinitus	"	infinitivus
"	20	"	4	"	به	"	نه <i>neh.</i>
"	"	"	8	"	متم	"	منم
"	26	"	6 et 13	"	پرسدی	"	پرسیدی
"	30	"	6	"	پرسید	"	پرسید
"	35	"	8	"	چنید	"	چنین
"	38	"	6	"	شاکھی	"	شاکھی
"	39	"	2	"	خوهم	"	خواهم
"	41	"	8	"	قاصی	"	قاضی
"	43	"	13	"	هر	"	بهر
"	44	"	6	"	قبول	"	قبول
"	45	"	14	"	سوم	"	موم
"	50	"	8	"	دیگر	"	دیگر
"	"	"	12	"	نانرا	"	نانیرا
"	51	"	10	"	باخنه	"	باخانه
"	52	"	6	"	نزید	"	بزید
"	53	"	17	"	احمق	"	آحمق
"	54	"	2	"	یانت	"	یافت
"	"	"	5	"	تقصیران	"	تقصیرات
"	"	"	18	"	لایف	"	لایف
"	59	"	6	"	پروردند	"	پروردند

Pag.	62	lin.	1	pro	لیکت	lege	لیکن
"	"	"	4	"	غلی	"	غله
"	65	"	3	"	پش	"	پس
"	67	"	4	"	بافته	"	یافته
"	69	"	1	"	میگوید	"	میگوید
"	72	"	10	"	پشندید	"	پسندید
"	"	"	20	"	پادشاهای	"	پادشاهی
"	74	"	9	"	پش	"	پس
"	79	"	8	"	خضور	"	حضور
"	"	"	10	"	زراقی	"	رزاقی
"	84	"	3	"	آمانم	"	امانم
"	85	"	6	"	استمع	"	استماع
"	88	"	13	"	آئید	"	اند
"	112	"	6	"	<i>pes</i>	"	<i>piš.</i>
"	113	"	3	"	<i>sars</i>	"	<i>s. ars.</i>
"	117	"	13	"	<i>acriten</i>	"	<i>acriter</i>
"	125	"	9	"	خشپ و خشپیدن	"	خشپ و خشپیدن
"	134	"	19	"	<i>necessariam</i>	"	<i>necessariorum.</i>
"	139	"	12	"	<i>apellatio</i>	"	<i>appellatio.</i>
"	151	"	1	"	<i>gharz</i>	"	<i>gharaz.</i>
"	153	"	16	"	<i>se delendum est.</i>	"	
"	162	"	19	"	<i>quod</i>	"	<i>quid.</i>
"	164	"	1	"	<i>matâr</i>	"	<i>mâtâr.</i>
"	171	"	15	"	<i>praefecit</i>	"	<i>adhaesit.</i>
"	178	"	10	"	<i>haznra</i>	"	<i>hazanra.</i>
"	187	"	2	"	بموجب	"	بموجب
"	191	"	17	"	بموده	"	بموده

11

6

